

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (veliko vijeće)

21. prosinca 2023.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Zaštita potrošača – Ugovor o leasingu motornog vozila koji ne propisuje obvezu kupnje – Direktiva 2008/48/EZ – Članak 2. stavak 2. točka (d) – Pojam ugovora o leasingu koji ne propisuje obvezu kupnje predmeta ugovora – Direktiva 2002/65/EZ – Članak 1. stavak 1. i članak 2. točka (b) – Pojam ugovora o financijskim uslugama – Direktiva 2011/83/EU – Članak 2. točka 6. i članak 3. stavak 1. – Pojam ugovora o usluzi – Članak 2. točka 7. – Pojam ugovora na daljinu – Članak 2. točka 8. – Pojam ugovora sklopljenog izvan poslovnih prostorija – Članak 16. točka (l) – Izuzeće od prava na povlačenje iz ugovora kad je riječ o pružanju usluga iznajmljivanja automobila – Ugovor o kreditu za kupnju motornog vozila – Direktiva 2008/48 – Članak 10. stavak 2. – Zahtjevi u pogledu informacija koje se moraju navesti u ugovoru – Pretpostavka prema kojoj se upotrebom zakonskog obrasca ispunjava obveza informiranja – Nepostojanje izravnog horizontalnog učinka direktive – Članak 14. stavak 1. – Pravo na povlačenje iz ugovora – Početak tijeka roka za povlačenje kada su informacije nepotpune ili netočne – Zlouporaba prava na povlačenje iz ugovora – Gubitak prava na povlačenje iz ugovora – Obveza prethodnog povrata vozila u slučaju ostvarivanja prava na povlačenje iz povezanog ugovora o kreditu”

U spojenim predmetima C-38/21, C-47/21 i C-232/21,

povodom triju zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koje je uputio Landgericht Ravensburg (Zemaljski sud u Ravensburgu, Njemačka), odlukom od 30. prosinca 2020., koju je Sud zaprimio 22. siječnja 2021. i koja je dopunjena odlukom od 24. kolovoza 2021., koju je Sud zaprimio 1. rujna 2021. (predmet C-38/21), odlukom od 8. siječnja 2021., koju je Sud zaprimio 28. siječnja 2021. (predmet C-47/21) i odlukom od 19. ožujka 2021., koju je Sud zaprimio 12. travnja 2021. (predmet C-232/21), u postupcima

VK

protiv

BMW Bank GmbH (C-38/21),

i

F. F.

protiv

C. Bank AG (C-47/21),

* Jezik postupka: njemački

i

CR,

AY,

ML,

BQ

protiv

Volkswagen Bank GmbH,

Audi Bank (C-232/21),

SUD (veliko vijeće),

u sastavu: K. Lenaerts, predsjednik, L. Bay Larsen, potpredsjednik, K. Jürimäe, C. Lycourgos, E. Regan, F. Biltgen, N. Piçarra, Z. Csehi, predsjednici vijeća, M. Safjan (izvjestitelj), S. Rodin, P. G. Xuereb, I. Ziemele, J. Passer, D. Gratsias i M. L. Arastey Sahún, suci,

nezavisni odvjetnik: A. M. Collins,

tajnik: M. Krausenböck, administratorica,

uzimajući u obzir pisani dio postupka i nakon rasprave održane 7. rujna 2022.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za osobe CR, AY, ML i BQ, M. Basun, D. Er i A. Esser, *Rechtsanwälte*,
- za BMW Bank GmbH, A. Ederle i R. Hall, *Rechtsanwälte*,
- za C. Bank AG, T. Winter, *Rechtsanwalt*,
- za Volkswagen Bank GmbH i Audi Bank, I. Heigl, T. Winter i B. Zerelles, *Rechtsanwälte*,
- za njemačku vladu, J. Möller, U. Bartl, M. Hellmann i U. Kühne, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, G. Goddin, B.-R. Killmann i I. Rubene, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 16. veljače 2023.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjevi za prethodnu odluku odnose se na tumačenje članka 2. točaka (a) i (b) Direktive 2002/65/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. rujna 2002. o trgovanju na daljinu financijskim uslugama koje su namijenjene potrošačima i o izmjeni Direktive Vijeća 90/619/EEZ i direktiva 97/7/EZ i 98/27/EZ (SL 2002., L 271, str. 16.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 9., str. 102. i ispravak SL 2016., L 332, str. 25.), članka 3. točke (c), članka 10. stavka 2. točaka (l), (p), (r) i (t) te članka 14. stavka 1. Direktive 2008/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ (SL 2008., L 133, str. 66.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 13., str. 58. i ispravci SL 2014., L 283, str. 66. i SL 2015., L 65, str. 22.), članka 2. točaka 7., 9. i 12. te članka 16. točke (l) Direktive 2011/83/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2011. o pravima potrošača, izmjeni Direktive Vijeća 93/13/EEZ i Direktive 1999/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 85/577/EEZ i Direktive 97/7/EZ Europskog parlamenta i Vijeća (SL 2011., L 304, str. 64.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 8., str. 260.), kao i članka 267. drugog stavka UFEU-a.
- 2 Ti su zahtjevi upućeni u okviru sporova između osobe VK i društva BMW Bank GmbH (predmet C-38/21), osobe F. F. i društva C. Bank AG (predmet C-47/21), kao i osobe CR i društva Volkswagen Bank GmbH te između osoba AY, ML i BQ, s jedne strane, te društva Audi Bank, s druge strane (predmet C-232/21), u pogledu toga što su osobe VK, F. F., CR, AY, ML i BQ ostvarile pravo na povlačenje iz ugovora koje su u svojstvu potrošača sklopile s tim bankama.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 2002/65

- 3 Uvodne izjave 14., 15. i 19. Direktive 2002/65 glase kako slijedi:

- „(14) Ova se Direktiva odnosi na sve financijske usluge koje se mogu pružati na daljinu. Međutim, određene financijske usluge uređene su specifičnim odredbama zakonodavstva Zajednice koje se nastavljaju primjenjivati na te usluge. Potrebno je, ipak, utvrditi načela trgovanja na daljinu takvim uslugama.
- (15) Ugovori, čije se sklapanje pregovara na daljinu, uključuju uporabu sredstava daljinske komunikacije koja se koriste u sklopu sustava prodaje na daljinu ili pružanja usluga bez istovremene prisutnosti dobavljača i potrošača. Stalni razvoj takvih sredstava komunikacije zahtijeva definiranje načela koja bi važila i za ona sredstva koja zasad nisu u širokoj uporabi. Prema tome, ugovori na daljinu jesu oni čija se ponuda, pregovori i sklapanje odvijaju na daljinu.

[...]

- (19) Dobavljač je osoba koja pruža usluge na daljinu. Ova bi se Direktiva, međutim, trebala primjenjivati i kada jedan od koraka trgovanja uključuje posrednika. Uzimajući u obzir prirodu i stupanj angažiranosti posrednika, odgovarajuće odredbe ove Direktive trebale bi se primjenjivati na takvog posrednika, bez obzira na njegov/njezin pravni status.”
- 4 Člankom 1. Direktive 2002/65, naslovljenim „Cilj i područje primjene”, u stavku 1. određuje se:
„Cilj je ove Direktive usklađivanje zakona i drugih propisa država članica u vezi s trgovanjem na daljinu financijskim uslugama za potrošače.”
- 5 U skladu s člankom 2. te direktive naslovljenim „Definicije”:
„Za potrebe ove Direktive:
- (a) ‚ugovor na daljinu’ znači svaki ugovor o financijskim uslugama sklopljen između dobavljača i potrošača u okviru organiziran[og] [sustava] prodaje [...] [ili] pružanja usluga [na daljinu] [od strane] dobavljača koji, za potrebe tog ugovora, isključivo koristi jedno ili više sredstava daljinske komunikacije do trenutka i uključujući trenutak kada je ugovor sklopljen;
- (b) ‚financijska usluga’ znači svaka usluga koja ima prirodu bankovne, kreditne ili osiguravajuće usluge, usluge osobne mirovine, ulaganja ili plaćanja;
- [...]”
- 6 U članku 6. navedene direktive, naslovljenom „Pravo odustajanja”, predviđa se:
„1. Države članice osiguravaju da potrošač ima na raspolaganju 14 kalendarskih dana za odustajanje od ugovora bez kazne i bez navođenja razloga. [...]
- [...]
2. Pravo odustajanja ne primjenjuje se na:
- [...]
- (c) ugovore koje su obje stranke u potpunosti ispunile na izričit zahtjev potrošača prije nego što je potrošač ostvario svoje pravo odustajanja.
- [...]”

Direktiva 2008/48

- 7 U uvodnim izjavama 7. do 10., 31., 34. i 35. Direktive 2008/48 navodi se:
„(7) Kako bi se što lakše došlo do unutarnjeg tržišta potrošačkih kredita koje dobro funkcionira, usklađeni okvir Zajednice potrebno je predvidjeti u čitavom nizu osnovnih područja. S ciljem neprestanog razvoja tržišta potrošačkih kredita i povećane mobilnosti europskih građana, uspostavi suvremenog prava o potrošačkim kreditima trebalo bi pomoći

zakonodavstvom Zajednice koje će biti usmjereno na budućnost, sposobno za prilagodbu budućim oblicima kredita i koje će državama članicama omogućiti odgovarajući stupanj fleksibilnosti u njihovoj provedbi.

- (8) Važno je da to tržište ponudi stupanj zaštite potrošača dovoljan da se osigura povjerenje potrošača. Stoga bi trebalo biti moguće da se slobodno kretanje kreditnih ponuda odvija prema optimalnim uvjetima i za one koji nude te kredite i za one koji ih traže, obraćajući dužnu pozornost na specifične situacije u pojedinačnim državama članicama.
- (9) Potpuno usklađivanje potrebno je kako bi se osiguralo da svi potrošači u Zajednici uživaju visoku i ekvivalentnu razinu zaštite svojih interesa i [i stvorilo istinsko unutarnje tržište]. Stoga državama članicama ne bi trebalo dopustiti zadržavanje ni uvođenje nacionalnih odredaba drugačijih od onih utvrđenih u ovoj Direktivi. Kada ne postoje tako usklađene odredbe, države članice trebale bi slobodno odlučiti hoće li zadržati ili uvesti nacionalno zakonodavstvo. U skladu s tim, države članice mogu, primjerice, zadržati ili uvesti nove nacionalne odredbe o solidarnoj odgovornosti prodavača ili pružatelja usluga i vjerovnika. Drugi primjer te mogućnosti za države članice moglo bi biti zadržavanje ili uvođenje novih nacionalnih odredaba o otkazivanju ugovora o prodaji proizvoda ili pružanju usluga ako potrošač ostvaruje svoje pravo da se povuče iz ugovora o kreditu. [...]
- (10) Definicije sadržane u ovoj Direktivi određuju opseg usklađivanja. Obveza država članica da provedu odredbe ove Direktive trebala bi stoga biti ograničena na opseg određen tim definicijama. Međutim, ova Direktiva ne bi trebala dovesti u pitanje primjenu od strane država članica, u skladu s pravom Zajednice, odredaba ove Direktive na područja koja nisu obuhvaćena njezinim područjem primjene. Tako bi država članica mogla zadržati ili uvesti novo nacionalno zakonodavstvo koje odgovara odredbama ove Direktive ili određenim odredbama o ugovorima o kreditu izvan područja primjene ove Direktive, primjerice o ugovorima o kreditu koji obuhvaćaju iznose niže od 200 EUR ili više od 75 000 EUR. Nadalje, države bi članice također mogle primjenjivati odredbe ove Direktive na vezane kredite koji nisu obuhvaćeni definicijom vezanog ugovora o kreditu iz ove Direktive. Tako bi se odredbe o vezanim ugovorima o kreditu mogle primjenjivati na ugovore o kreditu koji služe za djelomično financiranje ugovora o isporuci proizvoda ili pružanju usluga.
- [...]
- (31) S ciljem omogućavanja potrošačima da se upoznaju sa svojim pravima i obvezama prema ugovoru o kreditu, isti bi trebao sadržavati sve potrebne informacije u jasnom i sažetom obliku.
- [...]
- (34) S ciljem usklađivanja postupaka za ostvarivanje prava na povlačenje iz ugovora u sličnim područjima, potrebno je donijeti odredbe za pravo na povlačenje bez sankcija i bez obveze pružanja opravdanih razloga, prema uvjetima sličnima onim predviđenim Direktivom 2002/65 [...].

(35) Kada se potrošač povuče iz ugovora o kreditu u vezi s kojim je primio robu, posebno nakon kupnje u mjesečnim obrocima ili ugovora o najmu ili leasingu s obvezom kupnje, ova Direktiva ne bi trebala dovesti u pitanje bilo koje propise predmetnih država članica o vraćanju robe ili srodnim pitanjima.

[...]

8 Člankom 1. Direktive 2008/48, naslovljenim „Predmet”, određuje se:

„Svrha ove Direktive jest usklađivanje određenih aspekata zakona i drugih propisa država članica o ugovorima koji obuhvaćaju potrošačke kredite.”

9 Člankom 2. te direktive, naslovljenim „Područje primjene”, predviđa se:

„1. Ova se Direktiva primjenjuje na ugovore o kreditu.

2. Ova se Direktiva ne primjenjuje na sljedeće:

[...]

(d) ugovore o najmu ili leasingu u kojima se samim ugovorom ili zasebnim ugovorom ne propisuje obveza kupnje predmeta ugovora; smatra se da takva obveza postoji ako to jednostrano odluči vjerovnik;

[...]

10 Člankom 3. navedene direktive, naslovljenim „Definicije”, određuje se:

„Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

[...]

(c) ‚ugovor o kreditu’ znači ugovor u kojem vjerovnik odobrava ili obećava odobriti potrošaču kredit u obliku odgode plaćanja, zajma ili slične financijske nagodbe, izuzev ugovora o trajnom pružanju usluge ili isporuke proizvoda iste vrste kada potrošač plaća za takve usluge ili proizvode tijekom cjelokupne njihove isporuke u obliku mjesečnih obroka;

[...]

(i) ‚efektivna kamatna stopa’ znači ukupne troškove kredita za potrošača, izražene kao godišnji postotak ukupnog iznosa kredita, uključujući, prema potrebi, i troškove iz članka 19. stavka 2.;

[...]

(n) ‚povezani ugovor o kreditu’ znači ugovor o kreditu u kojem

i. predmetni kredit služi isključivo za financiranje ugovora o isporuci specifičnih proizvoda ili o pružanju specifičnih usluga; i

ii. ta dva ugovora čine, s objektivne točke gledišta, [trgovačku cjelinu]; smatra se da postoji [trgovačka cjelina] kada dobavljač proizvoda ili pružatelj usluga sam financira kredit za potrošača ili, ako ga financira neka treća strana, kada se vjerovnik koristi uslugama dobavljača proizvoda ili pružatelja usluga u vezi sa sklapanjem ili sastavljanjem ugovora o kreditu ili kada su u ugovoru o kreditu izričito specificirani specifični proizvodi ili pružanje specifičnih usluga.

[...]

11 U članku 10. Direktive 2008/48, naslovljenom „Informacije koje treba uključiti u ugovore o kreditu”, stavak 2. glasi kako slijedi:

„Ugovor o kreditu jasno i sažeto definira:

[...]

(l) kamatnu stopu koja se primjenjuje u slučaju zakašnjelih uplata, kako je primjenljiva u trenutku sklapanja ugovora o kreditu i mjere za njezinu prilagodbu te, prema potrebi, sve druge eventualne pristojbe koje se moraju platiti zbog neispunjavanja obveze plaćanja;

[...]

(p) postojanje ili nepostojanje prava na povlačenje iz ugovora o kreditu, razdoblje tijekom kojeg se to pravo može ostvarivati i druge uvjete koji uređuju njegovo ostvarivanje, uključujući i informacije koje se odnose na obvezu potrošača da plati glavnica nakon povlačenja tranše i kamate u skladu s člankom 14. stavkom 3. točkom (b) i iznos kamata koji se plaća dnevno;

[...]

(r) pravo na prijevremenu otplatu, postupak prijewe otplate, kao i, prema potrebi, informacije o pravu vjerovnika na kompenzaciju i način na koji će se utvrđivati ta kompenzacija;

[...]

(t) postoji li ili ne izvansudska pritužba i mehanizam obeštećenja za potrošače te, ako je takav slučaj, metode pristupa njima;

[...]

12 Člankom 14. te direktive, naslovljenim „Pravo na povlačenje iz ugovora”, predviđa se:

„1. Potrošač ima rok od 14 kalendarskih dana u kojem se može povući iz ugovora o kreditu bez navođenja bilo kakvog razloga.

Rok povlačenja počinje

(a) ili od dana sklapanja ugovora o kreditu; ili

- (b) od dana na koji potrošač primi uvjete ugovora i informacije u skladu s člankom 10. ako je taj dan kasniji od dana iz točke (a) ovog podstavka.

[...]

3. Ako potrošač ostvaruje svoje pravo na povlačenje iz ugovora, on:

- (a) s ciljem valjanosti povlačenja prije isteka roka iz stavka 1., obavješćuje vjerovnika o tome u skladu s informacijama koje mu je pružio vjerovnik prema članku 10. stavku 2. točki (p) na način koji se može dokazati u skladu s nacionalnim pravom. Smatra se da je rok poštovan ako se ta obavijest, ako je na papiru ili nekom drugom trajnom mediju koji je dostupan vjerovniku, pošalje prije isteka tog roka; i

- (b) plaća vjerovniku glavnicu i kamatu na tu glavnicu od dana povlačenja novca na temelju ugovora o kreditu do datuma otplate glavnice bez ikakve odgode i ne kasnije od 30 kalendarskih dana nakon što je vjerovniku poslao obavijest o povlačenju iz ugovora. Kamata se obračunava na temelju dogovorene stope zaduživanja. Vjerovnik nema pravo na drugu kompenzaciju od strane potrošača u slučaju povlačenja iz ugovora, osim kompenzacije za jednokratne pristojbe koje vjerovnik plaća javnom upravnom tijelu.

4. Ako vjerovnik ili treća strana pružaju i dodatne usluge u pogledu ugovora o kreditu na temelju ugovora između treće strane i vjerovnika, potrošača više ne obvezuje taj ugovor o dodatnim uslugama ako potrošač ostvaruje svoje pravo na povlačenje iz ugovora o kreditu u skladu s ovim člankom.

[...]”

- 13 Člankom 22. navedene direktive, naslovljenim „Usklađivanje i imperativna narav ove Direktive”, u stavku 1. određuje se:

„Ako ova Direktiva sadrži usklađene odredbe, države članice ne smiju zadržati niti uvoditi nove odredbe u svoje nacionalno pravo osim onih utvrđenih ovom Direktivom.”

Direktiva 2011/83

- 14 Uvodne izjave 20. do 22., 37. i 49. Direktive 2011/83 glase kako slijedi:

„(20) Definicijom ugovora na daljinu trebalo bi se obuhvatiti sve slučajeve u kojima se ugovor između trgovca i potrošača sklapa na temelju organiziranog sustava prodaje ili pružanja usluga na daljinu, isključivo uz korištenje jednog ili više sredstava daljinske komunikacije (kao što je narudžba poštom, Internetom, telefonom ili telefaksom) do, uključno, vremena kad se ugovor sklapa. Tom bi se definicijom trebalo obuhvatiti i situacije u kojima potrošač dolazi u poslovne prostorije isključivo u svrhu prikupljanja informacija o robi ili uslugama, a o ugovoru na daljinu pregovara i sklapa ga naknadno. Suprotno tomu, ugovor o kojem se pregovara u poslovnim prostorijama trgovca, a konačno se sklapa daljinskom komunikacijom, ne bi trebalo smatrati ugovorom na daljinu. Ni ugovor koji je pokrenut sredstvom daljinske komunikacije, ali je konačno sklopljen u poslovnim prostorijama trgovca, ne bi trebalo smatrati ugovorom na daljinu. [...] Pojmom organiziranog sustava prodaje ili pružanja usluga na daljinu trebalo bi obuhvatiti one sustave koje nudi treća

strana koja nije trgovac, ali koje trgovac upotrebljava, primjerice [online] platformu. Njima, međutim, ne bi trebalo obuhvatiti slučajeve kad internetske stranice nude samo informaciju o trgovcu, njegovoj robi i/ili uslugama i njegove podatke za kontakt.

- (21) Ugovor sklopljen izvan poslovnih prostorija trebalo bi definirati kao ugovor sklopljen uz istovremenu fizičku prisutnost trgovca i potrošača, na mjestu koje nije poslovna prostorija trgovca, primjerice u potrošačevom domu ili na njegovom radnom mjestu. U kontekstu ugovora sklopljenih izvan poslovnih prostorija potrošač može biti pod potencijalnim psihološkim pritiskom ili može biti suočen s elementom iznenađenja, neovisno o tome je li potrošač tražio dolazak trgovca ili ne. U definiciju ugovora sklopljenog izvan poslovnih prostorija trebalo bi uključiti i situacije u kojima se s potrošačem osobno i pojedinačno stupa u vezu u kontekstu ugovora koji se sklapa izvan poslovnih prostorija, ali se ugovor sklapa neposredno nakon toga u poslovnim prostorijama trgovca ili sredstvom daljinske komunikacije. Definicijom ugovora sklopljenog izvan poslovnih prostorija ne bi trebalo obuhvatiti situacije u kojima trgovac prvo dolazi u potrošačev dom strogo s ciljem uzimanja mjera ili davanja procjene cijene koji je za potrošača neobvezujući i kad se ugovor sklapa tek kasnije u poslovnim prostorijama trgovca ili sredstvom daljinske komunikacije na temelju procjene koju je dao trgovac. U tim slučajevima ne bi trebalo smatrati da je ugovor bio sklopljen odmah nakon što se trgovac obratio potrošaču ako je prije sklapanja ugovora potrošač imao vremena razmisliti o procjeni trgovca. Kupnje obavljene tijekom izleta koji organizira trgovac, a tijekom kojega se stečeni proizvodi promiču i nude na prodaju, trebalo bi smatrati ugovorima sklopljenim izvan poslovnih prostorija.
- (22) Poslovne bi prostorije trebale uključivati objekte bez obzira na njihov oblik (primjerice, dućane, štandove ili kamione) koji trgovcu služe kao trajno ili uobičajeno mjesto obavljanja posla. [...] Poslovne prostorije osobe koja djeluje u ime ili za račun trgovca kako je definiran u ovoj Direktivi trebalo bi smatrati poslovnim prostorijama u smislu ove Direktive.
- [...]
- (37) [...] Što se tiče ugovora sklopljenih izvan poslovnih prostorija, kupac bi trebao imati pravo odustajanja zbog elementa potencijalnog iznenađenja i/ili psihološkog pritiska. [...]
- [...]
- (49) I za ugovore na daljinu i za ugovore sklopljene izvan poslovnih prostorija potrebna su određena izuzeća od prava odustajanja. [...] Pravo odustajanja ne bi trebalo biti primjenjivo ni na robu koja je izrađena prema specifikacijama potrošača [...]. Odobravanje prava odustajanja potrošaču može biti neprimjereno i u slučaju određenih usluga kad sklapanje ugovora podrazumijeva čuvanje smještajnog kapaciteta koji, kad bi pravo odustajanja bilo ostvareno, trgovcu može biti teško popuniti. Primjer za to je slučaj rezervacija u hotelima ili kod drugih kuća za odmor ili u slučaju kulturnih ili sportskih događaja.”
- 15 Člankom 2. te direktive, naslovljenim „Definicije”, predviđa se:

„Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

[...]

(2) ‚trgovac‘ znači svaka fizička ili pravna osoba, neovisno o tome je li u privatnom ili javnom vlasništvu, koja u vezi s ugovorima obuhvaćenim ovom Direktivom djeluje, uključujući i preko drugih osoba koje djeluju u njezino ime ili za njezin račun, u svrhe povezane sa svojom trgovačkom, poslovnom, obrtničkom ili profesionalnom djelatnošću;

[...]

(5) ‚kupoprodajni ugovor‘ znači svaki ugovor prema kojem vlasništvo nad robom trgovac prenosi ili se obvezuje prenijeti na potrošača, a potrošač plaća ili se obvezuje platiti njezinu cijenu, uključujući i svaki ugovor čiji su predmet i roba i usluge;

(6) ‚ugovor o usluzi‘ znači svaki ugovor osim kupoprodajnog ugovora, prema kojem trgovac isporučuje ili se obvezuje isporučiti uslugu potrošaču, a potrošač plaća ili se obvezuje platiti njezinu cijenu;

(7) ‚ugovor na daljinu‘ znači ugovor sklopljen između trgovca i potrošača na temelju organiziranog sustava prodaje ili pružanja usluga na daljinu bez istovremene fizičke prisutnosti trgovca i potrošača, isključivo uz korištenje jednog ili više sredstava daljinske komunikacije do, uključno, trenutka u kojem se sklapa ugovor;

(8) ‚ugovor sklopljen izvan poslovnih prostorija‘ znači ugovor između trgovca i potrošača:
(a) sklopljen u istovremenoj fizičkoj prisutnosti trgovca i potrošača, na mjestu koje nije poslovna prostorija trgovca;
(b) za koji je potrošač dao ponudu u istim okolnostima kao što su okolnosti iz točke (a);
(c) sklopljen u poslovnim prostorijama trgovca ili sredstvom daljinske komunikacije odmah nakon što je s potrošačem osobno i pojedinačno stupljeno u vezu na mjestu koje nije poslovna prostorija trgovca u istovremenoj fizičkoj prisutnosti trgovca i potrošača; ili
(d) sklopljen tijekom izleta koji organizira trgovac s ciljem ili učinkom promicanja i prodaje roba ili usluga potrošaču;

(9) ‚poslovna prostorija‘ znači:
(a) svaka nekretnina za poslove maloprodaje u kojoj trgovac obavlja svoju aktivnost na trajnoj osnovi; ili
(b) svaka pokretnina za poslove maloprodaje u kojoj trgovac obavlja svoju aktivnost na uobičajenoj osnovi;

[...]

(12) ‚financijska usluga‘ znači svaka usluga bankovne, kreditne, osiguravajuće, osobno mirovinske, investicijske ili platežne naravi;

[...]

16 Člankom 3. navedene direktive, naslovljenim „Područje primjene”, određuje se:

„1. Ova se Direktiva primjenjuje, pod uvjetima i u mjeri određenoj u njezinim odredbama, na svaki ugovor sklopljen između trgovca i potrošača. Ona se primjenjuje i na ugovore za isporuku vode, plina, električne energije ili područnoga grijanja, uključujući i kad ih isporučuju javni davatelji usluga, u mjeri u kojoj se ta dobra isporučuju na ugovornoj osnovi.

[...]

3. Ova se Direktiva ne primjenjuje na ugovore:

[...]

(d) za financijske usluge;

[...]”

17 U članku 6. te direktive, naslovljenom „Obveze informiranja kod ugovora na daljinu i ugovora sklopljenih izvan poslovnih prostorija”, stavak 1. glasi kako slijedi:

„1. Prije nego što ugovor na daljinu ili ugovor sklopljen izvan poslovnih prostorija ili bilo koja odgovarajuća ponuda postanu obvezujući za potrošača, trgovac na jasan i razumljiv način pruža kupcu sljedeće informacije:

(a) glavne karakteristike robe ili usluga u mjeri u kojoj je to primjereno u odnosu na nosač podataka i na robu ili usluge;

[...]

(e) ukupnu cijenu roba ili usluga uključujući poreze ili, kad su roba ili usluge takve naravi da cijenu opravdano nije moguće izračunati unaprijed, način izračunavanja cijene [...];

[...]

(g) načine plaćanja, isporuke i izvršenja, rok do kojeg se trgovac obvezuje isporučiti robu ili izvršiti usluge i, kad je to primjenjivo, postupak koji trgovac primjenjuje za rješavanje reklamacija;

[...]

(o) kada je to primjenjivo, trajanje ugovora ili, ako je ugovor sklopljen na neodređeno vrijeme ili se automatski produžuje, uvjete raskida ugovora;

[...]”

18 Člankom 9. Direktive 2011/83, naslovljenim „Pravo odustajanja”, predviđa se:

„1. Osim kad se primjenjuju izuzeci predviđeni u članku 16., potrošač ima rok od 14 dana da odustane od ugovora na daljinu ili ugovora sklopljenog izvan poslovnih prostorija, a da za to ne navede nikakav razlog i da ne snosi troškove osim troškova predviđenih u članku 13. stavku 2. i članku 14.

2. Ne dovodeći u pitanje članak 10., rok za odustajanje iz stavka 1. ovog članka istječe 14 dana od:

(a) u slučaju ugovora za usluge, dana sklapanja ugovora;

[...]”

19 U skladu s člankom 16. te direktive, naslovljenim „Izuzeća od prava odustajanja”:

„Države članice ne predviđaju pravo odustajanja određeno u člancima 9. do 15. u odnosu na ugovore na daljinu i ugovore sklopljene izvan poslovnih prostorija u pogledu sljedećeg:

[...]

(c) isporuke robe koja je izrađena prema specifikacijama potrošača ili očito prilagođena potrošaču;

[...]

(l) pružanja usluga smještaja osim u boravišne svrhe, prijevoza robe, usluga iznajmljivanja automobila, ugostiteljskih usluga ili usluga koje se odnose na aktivnosti u slobodnom vremenu ako ugovor predviđa konkretan datum ili rok izvršenja;

[...]”

Njemačko pravo

Temeljni zakon

20 Članak 25. Grundgesetzes für die Bundesrepublik Deutschland (Temeljni zakon Savezne Republike Njemačke) (u daljnjem tekstu: Temeljni zakon) glasi kako slijedi:

„Opća pravila međunarodnog javnog prava dio su saveznog prava. Ta su pravila nadređena zakonima i izravno stvaraju prava i obveze za stanovnike saveznog područja.”

Građanski zakonik

21 Člankom 242. Bürgerliches Gesetzbuch (Građanski zakonik) (u daljnjem tekstu: BGB), naslovljenim „Ispunjenje obveze u dobroj vjeri”, određuje se:

„Dužnik obvezu mora ispuniti u dobroj vjeri, uzimajući u obzir prihvaćenu praksu.”

22 Člankom 247. BGB-a, naslovljenim „Osnovna kamatna stopa”, predviđa se:

„(1) Osnovna kamatna stopa iznosi 3,62 %. Ona se 1. siječnja i 1. srpnja svake godine mijenja u postotku u kojem se referentna vrijednost povećala ili smanjila od posljednje zabilježene promjene. Referentna vrijednost odgovara kamatnoj stopi koju je Europska središnja banka odredila za posljednju glavnu operaciju refinanciranja izvršenu prije prvog kalendarskog dana relevantnog polugodišnjeg razdoblja.

(2) Deutsche Bundesbank [Njemačka savezna banka] objavljuje važeću osnovnu kamatnu stopu u *Bundesanzeigeru* [njemački službeni list] odmah nakon datuma navedenih u drugoj rečenici prvog stavka.”

- 23 Člankom 273. BGB-a, naslovljenim „Pravo zadržanja”, u njegovu stavku 1. predviđa se:
„Ako dužnik protiv vjerovnika ima tražbinu na temelju istog pravnog odnosa iz kojeg proizlazi njegova obveza, on može, osim ako uvjeti tog odnosa nalažu drukčije, odbiti ispuniti svoju obvezu dok njegova tražbina ne bude ispunjena (pravo zadržanja).”
- 24 U skladu s člankom 274. BGB-a, naslovljenim „Učinci prava zadržanja”:
„(1) Kad je riječ o tužbi vjerovnika, jedini učinak prava zadržanja je to da se dužniku izda sudski nalog za ispunjenje obveze u zamjenu za primitak činidbe koja mu se mora pružiti (istodobno ispunjenje).
(2) Na temelju takvog sudskog naloga, vjerovnik može tražiti prisilno izvršenje svoje tražbine a da ne izvrši činidbu koju bi trebao izvršiti, ako dužnik dođe u zakašnjenje uslijed neprimitka.”
- 25 U članku 288. BGB-a, naslovljenom „Zatezne kamate i druge naknade štete zbog zakašnjenja”, stavak 1. glasi kako slijedi:
„Na svaki novčani dug teku kamate za razdoblje kašnjenja. Zatezna kamatna stopa uvećava se za pet postotnih bodova godišnje u odnosu na osnovnu kamatnu stopu.”
- 26 Člankom 293. BGB-a, naslovljenim „Zakašnjenje uslijed neprimitka”, predviđa se:
„Vjerovnik dolazi u zakašnjenje ako ne primi ispunjenje obveze koje mu je ponuđeno.”
- 27 Člankom 294. BGB-a, naslovljenim „Stvarna ponuda”, određuje se:
„Vjerovniku se mora stvarno ponuditi ispunjenje obveze u obliku u kojem je njezino ispunjenje predviđeno.”
- 28 U skladu s člankom 295. BGB-a, naslovljenim „Usmena ponuda”:
„Usmena ponuda dužnika dovoljna je ako je vjerovnik izjavio da neće prihvatiti ispunjenje obveze ili ako je za ispunjenje obveze nužno da vjerovnik podnese tužbu, osobito ako je on dužan preuzeti robu. Ponuda ispunjenja obveze jednaka je zahtjevu podnesenom vjerovniku da poduzme nužne korake.”
- 29 Članak 312.b BGB-a, naslovljen „Ugovori sklopljeni izvan poslovnih prostorija”, glasi kako slijedi:
„(1) Ugovori sklopljeni izvan poslovnih prostorija su ugovori
1. sklopljeni u istodobnoj fizičkoj prisutnosti potrošača i trgovca, na mjestu koje nije poslovna prostorija trgovca,
2. za koji je potrošač dao ponudu u okolnostima iz točke 1.,
3. sklopljeni u poslovnim prostorijama trgovca ili sredstvom daljinske komunikacije odmah nakon što je s potrošačem osobno i pojedinačno neposredno prije stupljeno u vezu na mjestu koje nije poslovna prostorija trgovca u istodobnoj fizičkoj prisutnosti trgovca i potrošača, ili
4. sklopljeni tijekom izleta koji je organizirao trgovac ili je organiziran uz njegovu pomoć kako bi se potrošaču promicala kupnja robe ili usluga i kako bi se s njime sklopili odgovarajući ugovori.”

Osobe koje djeluju u ime ili za račun trgovca smatra se ekvivalentnima trgovcu.

(2) Poslovne prostorije u smislu stavka 1. čini svaka nekretnina za poslove maloprodaje u kojoj trgovac obavlja svoju aktivnost na trajnoj osnovi i svaka pokretnina za poslove maloprodaje u kojoj trgovac obavlja svoju aktivnost na uobičajenoj osnovi. Prostorije za poslove maloprodaje u kojima osoba koja djeluje u ime ili za račun trgovca obavlja svoju aktivnost na trajnoj ili uobičajenoj osnovi ekvivalentne su prostorijama trgovca.”

30 Člankom 312.c BGB-a, naslovljenim „Ugovori na daljinu”, određuje se:

„(1) ‚Ugovori na daljinu’ su ugovori o kojima trgovac, ili osoba koja djeluje u njegovo ime ili za njegov račun, i potrošač pregovaraju odnosno koje te osobe sklapaju isključivo uz korištenje sredstava daljinske komunikacije, osim ako se ugovor ne sklapa u okviru sustava prodaje ili pružanja usluga organiziranog za prodaju na daljinu.

(2) Sredstva daljinske komunikacije u smislu ovog Zakonika su sva sredstva komunikacije koja se mogu koristiti kako bi se ugovor pripremio ili sklopio bez istodobne fizičke prisutnosti stranaka ugovora, kao što su dopisi, katalogi, telefonski pozivi, telefaks, poruke elektroničke pošte, tekstualne poruke poslone uslugom mobilne telefonije (SMS) te radiodifuzija i telemediji.”

31 Člankom 312.g BGB-a, naslovljenim „Pravo na povlačenje iz ugovora”, predviđa se:

„(1) Potrošač se iz ugovora sklopljenih izvan poslovnih prostorija i ugovora na daljinu ima pravo povući u skladu s člankom 355.

(2) Ako se stranke nisu drukčije dogovorile, pravo na povlačenje ne postoji u odnosu na sljedeće ugovore:

1. ugovori o isporuci robe koja nije gotova roba i za čiju je proizvodnju relevantan potrošačev individualni odabir odnosno njegova odluka ili koja je očito prilagođena osobnim potrebama potrošača,

[...]

9. ugovori za pružanje usluga smještaja osim u boravišne svrhe, prijevoza robe, iznajmljivanja motornih vozila, ugostiteljstva ili usluga koje se odnose na aktivnosti u slobodnom vremenu ako ugovor predviđa konkretan datum ili rok izvršenja.

[...]”

32 U članku 322. BGB-a, naslovljenom „Sudski nalog za istodobno ispunjenje”, stavak 2. glasi kako slijedi:

„Ako tužitelj mora prethodno ispuniti svoju obvezu, on može u slučaju zakašnjenja druge strane uslijed neprimitka ispunjenja obveze tužiti na ispunjenje njezine obveze nakon što ona primi njegovu protučinidbu.”

- 33 U skladu s člankom 355. BGB-a, naslovljenim „Pravo na povlačenje iz potrošačkih ugovora”:
- „(1) Kada potrošač ima zakonsko pravo povući se iz ugovora u skladu s ovom odredbom, on i trgovac prestaju biti vezani svojim izjavama volje za sklapanje ugovora ako je potrošač tu izjavu povukao u predviđenom roku. [...]
- (2) Rok za povlačenje iznosi 14 dana. Ako nije drukčije određeno, on počinje teći od trenutka sklapanja ugovora.
- [...]”
- 34 Člankom 356.b BGB-a, naslovljenim „Pravo na povlačenje iz ugovorâ o potrošačkom kreditu”, u stavku 2. predviđa se:
- „Ako u slučaju općeg ugovora o potrošačkom kreditu dokument koji je dostavljen potrošaču u skladu sa stavkom 1. ne sadržava obvezne informacije iz članka 492. stavka 2., rok ne počinje teći dok se taj nedostatak ne ispravi u skladu s člankom 492. stavkom 6. [...]
- 35 Člankom 357. BGB-a, naslovljenim „Pravne posljedice povlačenja iz ugovora sklopljenih izvan poslovnih prostorija i na daljinu, uz iznimku ugovora o financijskim uslugama”, određuje se:
- „(1) Primljene usluge moraju se vratiti najkasnije za 14 dana.
- [...]”
- (4) Kada je riječ o kupoprodaji robe široke potrošnje, trgovac može odbiti vratiti novac dok mu potrošač ne vrati robu ili dostavi dokaz da ju je poslao. To ne vrijedi ako je trgovac ponudio sam preuzeti robu.”
- 36 Članak 357. BGB-a, u verziji koja je bila na snazi 31. siječnja 2012. i koja je primjenjiva na situaciju osobe BQ u predmetu C-232/21, glasio je kako slijedi:
- „(1) Ako nije drukčije određeno, pravila o zakonskom raskidu ugovora primjenjuju se po analogiji na pravo na povlačenje iz ugovora i povrat robe.
- [...]”
- 37 Člankom 357.a BGB-a, naslovljenim „Pravne posljedice povlačenja iz ugovora o financijskim uslugama”, u njegovu stavku 1. predviđa se:
- „(1) Primljene usluge moraju se vratiti najkasnije za 30 dana.
- [...]”
- (3) Ako se potrošač povuče iz ugovora o potrošačkom kreditu, plaća ugovorenu kamatu za vrijeme koje je proteklo od isplate do otplate kredita. [...]
- 38 Člankom 358. BGB-a, naslovljenim „Ugovor povezan s ugovorom iz kojeg se potrošač povukao”, određuje se:
- „[...]

(2) Ako je potrošač valjano povukao svoju izjavu volje za sklapanje ugovora o potrošačkom kreditu u skladu s člankom 495. stavkom 1. ili člankom 514. stavkom 2. prvom rečenicom, on više nije vezan ni svojom izjavom volje za sklapanje ugovora o isporuci robe ili usluga povezanog s tim ugovorom o potrošačkom kreditu.

(3) Ugovor o isporuci robe ili usluga i ugovor o kreditu u smislu stavaka 1. ili 2. povezani su ako kredit služi potpunom ili djelomičnom financiranju drugog ugovora te ako zajedno čine gospodarsku cjelinu. Takva gospodarska cjelina osobito postoji kada isporučitelj robe ili usluga sâm financira potrošačevu protučinidbu ili kada se, ako je financira treća strana, vjerovnik koristi uslugama isporučitelja robe ili usluga u vezi s pripremom ili sklapanjem ugovora o kreditu. [...]

(4) Članak 355. stavak 3. i, ovisno o vrsti povezanog ugovora, članci 357. do 357.b primjenjuju se po analogiji na raskid povezanog ugovora, neovisno o načinu prodaje. [...] Vjerovnik u odnosu na potrošača preuzima prava i obveze koje isporučitelj na temelju povezanog ugovora ima u vezi s pravnim posljedicama povlačenja ako je u trenutku stupanja povlačenja na snagu iznos kredita već plaćen isporučitelju.

[...]

39 Članak 358. BGB-a, u verziji koja je bila na snazi 31. siječnja 2012. i koja je primjenjiva na situaciju osobe BQ u predmetu C-232/21, glasio je kako slijedi:

„[...]

(2) Ako je potrošač valjano povukao svoju izjavu volje za sklapanje ugovora o potrošačkom kreditu u skladu s člankom 495. stavkom 1., on više nije vezan ni svojom izjavom volje za sklapanje ugovora o isporuci robe ili usluga povezanog s tim ugovorom o potrošačkom kreditu.

(3) Ugovor o isporuci robe ili usluga i ugovor o kreditu u smislu stavaka 1. ili 2. povezani su ako kredit služi potpunom ili djelomičnom financiranju drugog ugovora te ako zajedno čine gospodarsku cjelinu. Takva gospodarska cjelina osobito postoji kada isporučitelj robe ili usluga sâm financira potrošačevu protučinidbu ili kada se, ako je financira treća strana, vjerovnik koristi uslugama isporučitelja robe ili usluga u vezi s pripremom ili sklapanjem ugovora o kreditu. [...]

(4) Članak 357. primjenjuje se po analogiji na povezani ugovor. [...] Vjerovnik u odnosu na potrošača preuzima prava i obveze koje isporučitelj na temelju povezanog ugovora ima u vezi s pravnim posljedicama povlačenja ili povrata ako je u trenutku stupanja povlačenja ili povrata na snagu iznos kredita već plaćen isporučitelju.”

40 Člankom 492. BGB-a, naslovljenim „Pisani oblik, sadržaj ugovora”, predviđa se:

„[...]

(2) Ugovor mora sadržavati informacije koje su u članku 247. stavcima 6. do 13. Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch [(Zakon od 21. rujna 1994. o uvođenju Građanskog zakonika) (BGBl. 1994. I, str. 2494. i ispravak BGBl. 1997. I, str. 1061., u daljnjem tekstu: EGBGB)] predviđene za sve ugovore o potrošačkim kreditima.

[...]

(6) Ako ugovor ne sadržava informacije na koje se upućuje u stavku 2. ili ih ne sadržava u cijelosti, te se informacije mogu pružiti naknadno na trajnom mediju nakon što je ugovor stvarno sklopljen ili, u slučajevima iz članka 494. stavka 2. prve rečenice, nakon što je stupio na snagu.

[...]

- 41 Člankom 495. BGB-a, naslovljenim „Pravo na povlačenje iz ugovora; Razdoblje za razmišljanje”, u stavku 1. određuje se:

„Potrošač ima pravo na povlačenje iz ugovora o potrošačkom kreditu u skladu s člankom 355.”

- 42 Članak 495. BGB-a, u verziji koja je bila na snazi 31. siječnja 2012. i koja je primjenjiva na situaciju osobe BQ u predmetu C-232/21, glasio je kako slijedi:

„(1) Potrošač ima pravo na povlačenje iz ugovora o potrošačkom kreditu u skladu s člankom 355.

[...]

(2) Članci 355. do 359.a primjenjuju se ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:

1. obveznim informacijama predviđenima u članku 247. stavku 6. točki 2. EGBGB-a zamjenjuju se informacije o povlačenju,

2. usto, rok za povlačenje nije počeo teći

(a) prije sklapanja ugovora ni

(b) prije nego što je primatelj kredita primio obvezne informacije propisane člankom 492. stavkom 2., [...]

- 43 Člankom 506. BGB-a, naslovljenim „Odgoda plaćanja, drugi oblici financijske pomoći”, u stavku 1. predviđa se da „[o]dredbe članka 358. do 360., 491.a do 502. i 505.a do 505.e kojima se uređuju opći ugovori o potrošačkom kreditu primjenjuju se, izuzevši članak 492. stavak 4. te podložno stavicima 3. i 4., na ugovore na temelju kojih trgovac potrošaču uz naknadu odobrava odgodu plaćanja ili neki drugi oblik financijske pomoći [...]”

Zakon o uvođenju Građanskog zakonika

- 44 Člankom 247. EGBGB-a, naslovljenim „Obveze informiranja kod ugovora o potrošačkom kreditu, financijske pomoći uz naknadu i ugovora o kreditnom posredovanju”, određuje se:

„[...]

Stavak 3. Sadržaj informacija koje se moraju pružiti prije sklapanja ugovora u slučaju općih ugovora o potrošačkom kreditu

(1) Prije sklapanja ugovora pružaju se sljedeće informacije:

[...]

5. stopa zaduživanja,

[...]

11. stopa zatezne kamate i mjere za njezinu moguću prilagodbu te, po potrebi, troškovi za zakašnjenje,

[...]

Stavak 6. Sadržaj ugovora

(1) U ugovoru o potrošačkom kreditu na jasan i razumljiv način navode se sljedeće informacije:

1. informacije navedene u stavku 3. prvom podstavku točkama 1. do 14. i stavku 4.

[...]

(2) Ako postoji pravo na povlačenje iz ugovora na temelju članka 495. BGB-a, ugovor mora sadržavati informacije o roku i drugim okolnostima u vezi s izjavom o povlačenju, kao i upućivanje na potrošačevu obvezu otplate kredita koji je već isplaćen i obvezu plaćanja kamate. U ugovoru se navodi iznos kamate koji se plaća dnevno. Ako ugovor o potrošačkom kreditu sadržava uočljivu, jasno sročenu odredbu koja, u slučaju općih ugovora o potrošačkom kreditu, odgovara obrascu iz Priloga 7. i, u slučaju ugovora o potrošačkom stambenom kreditu, odgovara obrascu iz Priloga 8., smatra se da ona ispunjava zahtjeve iz prve i druge rečenice. [...] Vjerovnik može formatom i veličinom znakova odstupiti od obrasca, uzimajući u obzir treću rečenicu.

Stavak 7. Ostale informacije u ugovoru

(1) U općem ugovoru o potrošačkom kreditu na jasan i razumljiv način navode se, ako su relevantne za ugovor, sljedeće informacije:

[...]

3. način izračunavanja kompenzacije za prijevremenu otplatu kredita, u slučaju da vjerovnik namjerava ostvariti svoje pravo na takvu naknadu u slučaju da potrošač prijevremeno otplati kredit,

4. pristup potrošača izvansudskoj pritužbi i mehanizmu obeštećenja te, po potrebi, uvjeti takvog pristupa.

[...]

Stavak 12. Povezani ugovori i financijska pomoć uz naknadu

(1) Stavci 1. do 11. primjenjuju se po analogiji na ugovore o financijskoj pomoći uz naknadu u smislu članka 506. stavka 1. BGB-a. U slučaju takvih ugovora, kao i ugovora o potrošačkom kreditu koji su povezani s drugim ugovorom u skladu s člankom 358. BGB-a ili u kojima su roba ili usluge navedeni u skladu s člankom 360. stavkom 2. drugom rečenicom BGB-a,

1. prije sklapanja ugovora, uključujući u slučaju iz stavka 5., moraju se pružiti informacije o predmetu ugovora i cijeni za gotovinu,

2. u ugovoru se moraju navesti

(a) predmet ugovora i cijena za gotovinu, i

(b) informacije o pravima na temelju članka 358. i 359. ili članka 360. BGB-a i uvjetima za ostvarivanje tih prava.

Ako ugovor o potrošačkom kreditu sadržava uočljivu, jasno sročenu odredbu koja, u slučaju općih ugovora o potrošačkom kreditu, odgovara obrascu iz Priloga 7. i, u slučaju ugovora o potrošačkom stambenom kreditu, odgovara obrascu iz Priloga 8., ta odredba, u slučaju povezanih ugovora ili transakcija u smislu članka 360. stavka 2. druge rečenice BGB-a, ispunjava zahtjeve iz druge rečenice točke 2. podtočke (b).

[...]"

Zakonik o građanskom postupku

45 Člankom 348.a Zivilprozessordnunga (Zakonik o građanskom postupku) predviđa se:

„(1) Ako nije utvrđena prvotna nadležnost suca pojedinca u skladu s člankom 348. stavkom 1., građansko vijeće rješenjem dodjeljuje predmet jednom od svojih članova radi donošenja odluke ako:

1. predmet ne obilježavaju posebne činjenične ili pravne poteškoće,

2. predmet nije od načelne važnosti i

3. njegov meritum još nije ispitan pred vijećem na glavnoj raspravi, osim ako je u međuvremenu donesena privremena presuda, djelomična presuda ili međupresuda.

(2) Sudac pojedinac upućuje spor građanskom vijeću kako bi ono odlučilo o preuzimanju kada

1. posebne činjenične ili pravne poteškoće koje obilježavaju predmet ili načelna važnost predmeta proizlaze iz bitne izmjene postupovne situacije ili

2. stranke to jednoglasno zahtijevaju.

Vijeće preuzima odlučivanje o sporu kada su ispunjene pretpostavke iz prve rečenice točke 1. Odluku u tom pogledu donosi rješenjem nakon što je saslušalo stranke. Nova dodjela sucu pojedincu je isključena.

(3) Protiv odluke kojom se nalaže ili odbija dodjela, upućivanje ili preuzimanje nije dopušten pravni lijek.”

Glavni postupci i prethodna pitanja

Predmet C-38/21

- 46 Zaposlenik zastupničkog trgovca automobilima marke BMW u čije je prostorije došla osoba VK, tužitelj iz glavnog postupka, djelovao je kao kreditni posrednik društva BMW Bank te je osobi VK ponudio motorno vozilo na leasing. Taj je zaposlenik izračunao različite elemente ugovora o leasingu te je s osobom VK razgovarao o njegovu trajanju, kao i iznosu predujma i obroka koje bi trebalo plaćati u slučaju sklapanja ugovora o leasingu. Zaposlenik je bio ovlašten pružati informacije o predviđenom ugovoru, s čijim je značajkama bio upoznat, i odgovarati na pitanja potencijalnih klijenata. Međutim, nije bio ovlašten sklapati ugovore o leasingu između društva BMW Bank i potrošača koji su mu se obratili. Osoba VK podnijela je tom zastupničkom trgovcu automobilima pisani zahtjev za sklapanje ugovora o leasingu s društvom BMW Bank u pogledu motornog vozila za privatnu uporabu. Taj je zahtjev potom proslijeđen toj banci, koja ga je obradila i prihvatila.
- 47 Tako je osoba VK 10. studenoga 2018. sredstvom daljinske komunikacije sklopila ugovor o leasingu s društvom BMW Bank u pogledu motornog vozila za privatnu uporabu.
- 48 Iz spisa kojim raspolaže Sud proizlazi da je društvo BMW Bank kupilo motorno vozilo sa specifikacijama koje je navela osoba VK i da je ostalo njegov vlasnik tijekom cijelog trajanja ugovora.
- 49 Ugovor o leasingu temeljio se na tome da je društvo BMW Bank odobrilo kredit na koji se primjenjuje ugovorna kamatna stopa u iznosu od 3,49 % godišnje tijekom cjelokupnog trajanja ugovora o leasingu, pri čemu je efektivna kamatna stopa iznosila 3,55 % godišnje. Uzimajući u obzir činjenicu da je taj ugovor sklopljen na razdoblje od 24 mjeseca i da osoba VK po isteku tog razdoblja nije obvezna kupiti motorno vozilo, utvrđeno je da je osoba VK bila dužna ukupno platiti samo iznos od 12 468,80 eura, koji uključuje predujam od 4760 eura koji je trebalo platiti na početku trajanja leasinga, a najkasnije prilikom preuzimanja motornog vozila, kao i 24 mjesečna obroka u iznosu od 321,95 eura. Usto, ugovoreno je da osoba VK smije prijeći 10 000 kilometara godišnje i da je prilikom povrata vozila dužna platiti 7,37 centa za svaki dodatni prijeđeni kilometar, dok joj se za svaki neprijeđeni kilometar ispod tog ograničenja nadoknađuje iznos od 4,92 centa po kilometru. Osim toga, osoba VK bila je obvezna nadoknaditi smanjenje vrijednosti vozila ako se ono prilikom povrata ne bi nalazilo u stanju sukladnom starosti i ugovorenoj kilometraži. Naposljetku, u navedenom je ugovoru bilo određeno da je osoba VK dužna ugovoriti sveobuhvatno osiguranje za to vozilo, utužiti svoja prava protiv trećih osoba u slučaju nedostataka na vozilu te usto snositi rizike od njegova gubitka, nastanka štete ili drugih problema.
- 50 Osoba VK platila je predujam i preuzela vozilo prije plaćanja mjesečnih obroka predviđenih ugovorom o leasingu s kojim je trebala početi u siječnju 2019.
- 51 U dopisu od 25. lipnja 2020. osoba VK navela je da se želi povući iz ugovora o leasingu u skladu s odredbama njemačkog prava.
- 52 Pred Landgerichtom Ravensburg (Zemaljski sud u Ravensburgu, Njemačka), sudom koji je uputio zahtjev, osoba VK tvrdi da na taj datum rok za povlačenje iz ugovora od 14 dana predviđen tim pravom još nije počeo teći te se pritom u tom pogledu osobito pozvala na nedostatnost i nečitkost obveznih informacija koje su joj trebale biti pružene na temelju navedenog prava. Usto, osoba VK smatra da ugovor o leasingu treba kvalificirati kao ugovor na daljinu i/ili ugovor

sklopljen izvan poslovnih prostorija pa u svakom slučaju ima pravo na povlačenje koje se za tu vrstu ugovorâ predviđa njemačkim pravom. Osoba VK u tom pogledu napominje da nije imala mogućnost zatražiti pojašnjenja i dobiti obvezne informacije od društva BMW Bank jer prilikom pripreme za sklapanje ugovora u prostorijama zastupničkog trgovca automobilima nije bio prisutan nijedan zaposlenik ili zastupnik tog društva.

- 53 Društvo BMW Bank pak osporava, među ostalim, postojanje prava na povlačenje uz obrazloženje da se pravila o povlačenju koja se odnose na ugovore o potrošačkom kreditu ne primjenjuju na ugovore o leasingu, kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku. Usto, to je društvo osobi VK u ugovoru o leasingu, koji je sklopila s njim, priopćilo sve obvezne informacije predviđene njemačkim pravom. Konkretno, informacije o pravu na povlačenje u potpunosti su odgovarale zakonskom obrascu koji sadržava informacije o pravu na povlačenje iz ugovora (u daljnjem tekstu: zakonski obrazac), tako da se te informacije u skladu s tim pravom moraju smatrati točnima. Osim toga, društvo BMW Bank smatra da se ugovor ne može kvalificirati kao ugovor na daljinu jer je osoba VK bila u osobnom kontaktu s kreditnim posrednikom koji ju je mogao obavijestiti o ponuđenoj usluzi. Nije riječ ni o ugovoru sklopljenom izvan poslovnih prostorija jer djelatnost kreditnog posrednika treba smatrati djelovanjem u ime ili za račun trgovca.
- 54 Na prvom mjestu, sud koji je uputio zahtjev napominje da se u njemačkoj sudskoj praksi donedavno polazilo od načela prema kojem, kad je riječ o ugovorima o leasingu, kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku, pravo na povlačenje postoji po analogiji u skladu s nacionalnim odredbama koje se odnose na ugovore u kojima trgovac potrošaču uz naknadu odobrava odgodu plaćanja ili neki drugi oblik financijske pomoći.
- 55 Međutim, u presudi od 24. veljače 2021. Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud, Njemačka) smatrao je da se takva analogija ne može prihvatiti zbog volje njemačkog zakonodavca da se za ugovore o leasingu, kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku, ne prizna pravo na povlačenje iz ugovora, a koje postoji na temelju financijske pomoći. Prema utvrđenju tog suda, takav pristup potvrđuje pravo Unije jer se, na temelju članka 2. stavka 2. točke (d) Direktive 2008/48, ona ne primjenjuje na ugovore o najmu ili leasingu u kojima se samim ugovorom ili zasebnim ugovorom ne propisuje da je najmoprimac ili korisnik leasinga obvezan kupiti predmet ugovora.
- 56 Međutim, sud koji je uputio zahtjev želi doznati je li ugovor o leasingu motornog vozila, kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku, obuhvaćen područjem primjene Direktive 2008/48 ili, ovisno o slučaju, područjem primjene direktiva 2011/83 i 2002/65, te u tom smislu osobito pita Sud može li se takav ugovor kvalificirati kao ugovor o „financijskim uslugama” u smislu jedne od dviju potonjih direktiva.
- 57 Na drugom mjestu, u slučaju da je takav ugovor o leasingu obuhvaćen područjem primjene Direktive 2008/48, sud koji je uputio zahtjev pita, kao prvo, je li s tom direktivom usklađen nacionalni propis kojim se predviđa pravna pretpostavka prema kojoj trgovac poštuje svoju obvezu informiranja potrošača o njegovu pravu na povlačenje ako se u ugovoru upućuje na nacionalne odredbe u kojima se pak upućuje na zakonski obrazac. Usto, u slučaju niječnog odgovora na to pitanje, pita treba li taj propis izuzeti iz primjene.
- 58 Kao drugo, u slučaju da taj propis ne treba izuzeti iz primjene, sud koji je uputio zahtjev pita koje je informacije trgovac dužan navesti u ugovorima o kreditu na temelju članka 10. stavka 2. točaka (p), (l) i (t) Direktive 2008/48, kao i u kojem trenutku počinje teći rok za povlačenje iz ugovora u slučaju pogrešnog navođenja takvih obveznih informacija.

- 59 Kad je riječ o članku 10. stavku 2. točki (p) Direktive 2008/48, Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud) smatra da je potrošač, s obzirom na to da se u ugovoru o leasingu, kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku, propisuje da u slučaju prijevremene otplate kredita nakon ostvarivanja prava na povlačenje iz ugovora, za razdoblje od preuzimanja vozila do njegova povrata, treba platiti 0,00 eura s osnove iznosa kamate koji se plaća dnevno, bio dovoljno informiran o činjenici da se vjerovnik za to razdoblje odriče svojeg prava na kamate koje se plaćaju dnevno. Sud koji je uputio zahtjev smatra da se, s obzirom na to da se u ugovoru o leasingu navodi i godišnja kamatna stopa od 3,49 %, takav izričaj može pokazati protivan zahtjevu jasnoće i sažetosti iz te odredbe, tim više jer se u članku 14. stavku 3. točki (b) te direktive predviđa da se kamate obračunavaju na temelju stope zaduživanja dogovorene između ugovornih strana.
- 60 Kad je riječ o članku 10. stavku 2. točki (l) Direktive 2008/48, Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud) smatra da je dovoljno da se u odredbi, kao što je ona upotrijebljena u ugovoru o leasingu o kojem je riječ u glavnom postupku, navede da se kamatna stopa koja se primjenjuje u slučaju zakašnjelih uplata određuje ovisno o određenom postotku u odnosu na referentnu kamatnu stopu navedenu u zakonskoj odredbi na koju se upućuje u tom ugovoru. Međutim, sud koji je uputio zahtjev želi doznati bi li ipak bilo bolje navesti primjenjivu stopu u apsolutnoj vrijednosti, odnosno u obliku konkretnog postotka.
- 61 Usto, kad je riječ o članku 10. stavku 2. točki (t) Direktive 2008/48, Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud) smatra da u slučaju odredbe kao što je ona sadržana u ugovoru o leasingu o kojem je riječ u glavnom postupku očito nije nužno u tom ugovoru navesti sve uvjete dopuštenosti eventualne pritužbe klijenta jer je dovoljno uputiti na propis kojim se uređuje postupak mirenja. Sud koji je uputio zahtjev pak smatra da je u samom ugovoru potrebno navesti sve formalne uvjete pristupa postupku mirenja.
- 62 Osim toga, kad je riječ o roku za povlačenje iz ugovora, valja utvrditi sprečava li samo nenavođenje obveznih informacija u ugovoru o leasingu, kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku, početak tijeka tog roka ili takav učinak može proizvesti i navođenje netočnih informacija u tom ugovoru.
- 63 Kao treće, sud koji je uputio zahtjev pita može li se ostvarivanje prava na povlačenje iz ugovora predviđeno u članku 14. stavku 1. Direktive 2008/48 kvalificirati kao zlouporaba ili može li doći do gubitka tog prava.
- 64 S jedne strane, kad je riječ o pitanju gubitka prava, sud koji je uputio zahtjev navodi da je, prema njegovu mišljenju, dvojbeno može li doći do gubitka potrošačeva prava na povlačenje iz ugovora, tim više jer za to ne postoji pravna osnova.
- 65 Konkretno, iz članka 14. stavka 1. točaka (a) i (b) Direktive 2008/48 proizlazi da pravo na povlačenje iz ugovora nije vremenski ograničeno ako potrošač ne primi informacije predviđene člankom 10. Direktive 2008/48, s obzirom na to da trgovac zapravo može pokrenuti tijek tog roka za povlačenje u bilo kojem trenutku u kojem proslijedi te informacije. Osim toga, cilj prava na povlačenje iz ugovora nije samo pojedinačna zaštita potrošača, nego ono ima i općenitije ciljeve kao što su sprečavanje prezaduženosti i jačanje stabilnosti financijskih tržišta.
- 66 S druge strane, kad je riječ o zlouporabi prava na povlačenje iz ugovora, sud koji je uputio zahtjev navodi da, prema novijoj sudskoj praksi Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud), kako bi se utvrdila takva zlouporaba, u okviru sveobuhvatne ocjene valja uzeti u obzir određene okolnosti, odnosno osobito to da je potrošač mogao jasno zaključiti da netočne informacije, koje nisu u

skladu sa zakonskim obrascem, za njega nisu bile relevantne, da se prvi put u postupku revizije pozvao na to da informacije o pravu na povlačenje iz ugovora nisu bile u skladu s tim obrascem ili da je ostvario svoje pravo na povlačenje iz ugovora jer je smatrao da nije dužan trgovcu platiti kompenzaciju ako vrati vozilo nakon što ga je koristio u skladu s njegovom namjenom.

- 67 U biti zbog istih razloga kao što su oni izneseni u pogledu gubitka prava, sud koji je uputio zahtjev ipak smatra da se pravo na povlačenje iz ugovora ne može ograničiti zbog toga što se ono zloupotrijebilo.
- 68 Na trećem mjestu, u slučaju da ugovor o leasingu motornog vozila, kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku, predstavlja ugovor o financijskim uslugama u smislu direktiva 2002/65 i 2011/83, sud koji je uputio zahtjev pita, kako bi se utvrdilo može li osoba VK raspolagati pravom na povlačenje iz ugovora, treba li, kao prvo, takav ugovor kvalificirati kao ugovor sklopljen izvan poslovnih prostorija u smislu Direktive 2011/83, s obzirom na to da je sklopljen u poslovnim prostorijama osobe koja samo sudjeluje u pripremi za sklapanje ugovora, u ovom slučaju zastupničkog trgovca automobilima, a da pritom ta osoba nije ovlaštena zastupati zajmodavca za potrebe sklapanja tog ugovora.
- 69 U tom pogledu, sud koji je uputio zahtjev napominje da, iako je točno da Direktiva 2011/83 nije primjenjiva na financijske usluge na temelju njezina članka 3. stavka 3. točke (d), tumačenje članka 312.b BGB-a koji se odnosi na ugovore sklopljene izvan poslovnih prostorija ipak ovisi o tumačenju te direktive. Naime, s obzirom na to da je ta direktiva prenesena u nacionalno pravo izvan okvira utvrđenog pravom Unije, u očitom je interesu Europske unije da je se ujednačeno tumači. Stoga se postavlja pitanje može li se doprinos osoba koje samo pripremaju sklapanje ugovora kao posrednici izjednačiti s djelovanjem u ime i za račun trgovca, u smislu članka 2. točke 2. Direktive 2011/83 i, prema tome, u smislu članka 312.b stavka 1. druge rečenice BGB-a.
- 70 Kao drugo, u slučaju da ugovor o leasingu, kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku, predstavlja ugovor sklopljen izvan poslovnih prostorija, sud koji je uputio zahtjev pita može li se na taj ugovor primijeniti izuzeće od prava odustajanja iz članka 16. točke (l) Direktive 2011/83 zbog pružanja usluga iznajmljivanja automobila. U tom pogledu upućuje na odluku jednog višeg njemačkog suda prema kojoj iznajmljivanje automobila podrazumijeva samo kratkoročni najam automobila, ali ne i dugoročne ugovore o leasingu.
- 71 Kao treće, sud koji je uputio zahtjev pita, i dalje kako bi utvrdio ima li osoba VK pravo na povlačenje iz ugovora, može li se ugovor o leasingu motornog vozila, kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku, kvalificirati kao ugovor na daljinu u smislu direktiva 2002/65 i 2011/83, s obzirom na to da je potrošač osobni kontakt imao samo s osobom koja samo sudjeluje u pripremi za sklapanje ugovora, u ovom slučaju zastupničkim trgovcem automobilima, a da pritom ta osoba nema ovlast zastupanja za potrebe sklapanja tog ugovora i koja, uostalom, nije ovlaštena sklopiti taj ugovor.
- 72 U tom pogledu sud koji je uputio zahtjev navodi da se osobe koje samo sudjeluju u takvoj pripremi ne smiju moći smatrati zastupnicima trgovca koji nudi takav ugovor. Međutim, Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud) presudio je da nije ispunjen uvjet isključivog korištenja sredstvima daljinske komunikacije koji je nužan da bi došlo do prodaje na daljinu u smislu direktiva 2002/65 i 2011/83, ako je potrošač, prilikom pripreme za sklapanje ugovora, imao osobni kontakt s osobom koja mu je pružila informacije o ugovoru za račun trgovca.

73 U tim okolnostima, Landgericht Ravensburg (Zemaljski sud u Ravensburgu) odlučio je prekinuti postupak i Sudu uputiti sljedeća prethodna pitanja:

„1. U pogledu pretpostavke zakonitosti u skladu s člankom 247. stavkom 6. podstavkom 2. trećom rečenicom i člankom 247. stavkom 12. podstavkom 1. trećom rečenicom EGBGB-a:

(a) Jesu li članak 247. stavak 6. podstavak 2. treća rečenica i članak 247. stavak 12. podstavak 1. treća rečenica EGBGB-a, utoliko što se u njima ugovorne odredbe koje su protivne zahtjevima članka 10. stavka 2. točke (p) Direktive [2008/48] proglašavaju odredbama koje ispunjavaju zahtjeve članka 247. stavka 6. podstavka 2. prve i druge rečenice EGBGB-a te zahtjeve članka 247. stavka 12. podstavka 1. druge rečenice točke 2. podtočke (b) EGBGB-a, protivni članku 10. stavku 2. točki (p) i članku 14. stavku 1. Direktive [2008/48]?

Ako je odgovor potvrđan:

(b) Proizlazi li iz prava Unije, osobito iz članka 10. stavka 2. točke (p) i članka 14. stavka 1. Direktive [2008/48], da članak 247. stavak 6. podstavak 2. treća rečenica i članak 247. stavak 12. podstavak 1. treća rečenica EGBGB-a nisu primjenjivi utoliko što se u njima ugovorne odredbe koje su protivne zahtjevima članka 10. stavka 2. točke (p) Direktive [2008/48] proglašavaju odredbama koje ispunjavaju zahtjeve članka 247. stavka 6. podstavka 2. prve i druge rečenice EGBGB-a te zahtjeve članka 247. stavka 12. podstavka 1. druge rečenice točke 2. podtočke (b) EGBGB-a?

Ako je odgovor na pitanje 1.(b) niječan:

2. U pogledu obveznih informacija u skladu s člankom 10. stavkom 2. Direktive [2008/48]:

(a) Treba li članak 10. stavak 2. točku (p) Direktive [2008/48] tumačiti na način da iznos kamata koji se plaća dnevno i koji treba navesti u ugovoru o kreditu mora biti izračunat na temelju ugovorne kamatne stope koja se navodi u ugovoru?

(b) Treba li članak 10. stavak 2. točku (l) Direktive [2008/48] tumačiti na način da se prilikom sklapanja ugovora o kreditu važeća kamatna stopa koja se primjenjuje u slučaju zakašnjelih uplata mora priopćiti kao apsolutna vrijednost, a barem se kao apsolutna vrijednost mora navesti važeća referentna kamatna stopa (u ovom slučaju osnovna kamatna stopa u skladu s člankom 247. [BGB-a]) na temelju koje se važeća kamatna stopa koja se primjenjuje u slučaju zakašnjelih uplata izvodi primjenom dodatka na osnovnu kamatu (u ovom slučaju od pet postotnih bodova u skladu s člankom 288. stavkom 1. drugom rečenicom BGB-a) i treba li potrošača obavijestiti o referentnoj kamatnoj stopi (osnovna kamatna stopa) i o njezinoj promjenjivosti?

(c) Treba li članak 10. stavak 2. točku (t) Direktive [2008/48] tumačiti na način da u tekstu ugovora o kreditu treba navesti bitne formalne uvjete za pristup izvansudskoj pritužbi i mehanizmu obeštećenja?

Ako je odgovor na barem jedno od prethodnih pitanja 2.(a) do 2.(c) potvrđan:

(d) Treba li članak 14. stavak 1. drugu rečenicu točku (b) Direktive [2008/48] tumačiti na način da rok za povlačenje iz ugovora počinje teći tek kada se informacije u skladu s člankom 10. stavkom 2. Direktive [2008/48] navedu potpuno i točno?

Ako je odgovor niječan:

(e) Koji su relevantni kriteriji na temelju kojih se određuje počinje li rok za povlačenje teći unatoč nepotpunim ili netočnim informacijama?

Ako je odgovor na navedena pitanja 1.(a) i/ili na neko od pitanja 2.(a) do 2.(c) potvrđan:

3. Kada je riječ o gubitku prava na povlačenje iz ugovora u skladu s člankom 14. stavkom 1. prvom rečenicom Direktive [2008/48]:

(a) Može li se izgubiti pravo na povlačenje iz ugovora koje proizlazi iz članka 14. stavka 1. prve rečenice Direktive [2008/48]?

Ako je odgovor potvrđan:

(b) Je li u pogledu gubitka prava riječ o vremenskom ograničenju prava na povlačenje iz ugovora, koje treba biti uređeno parlamentarnim zakonom?

Ako je odgovor niječan:

(c) Je li za gubitak prava potrebno, u subjektivnom pogledu, to da je potrošač znao da njegovo pravo na povlačenje iz ugovora i dalje postoji ili barem to da se njegovo neznanje može pripisati teškoj nepažnji?

Ako je odgovor niječan:

(d) Protivi li se mogućnosti vjerovnika da dužniku naknadno pruži informacije u skladu s člankom 14. stavkom 1. drugom rečenicom točkom (b) Direktive [2008/48] i time pokrene rok za povlačenje iz ugovora primjena pravila o gubitku prava u skladu s načelom dobre vjere?

Ako je odgovor niječan:

(e) Je li to u skladu s utvrđenim načelima međunarodnog prava koja na temelju Temelnog zakona obvezuju njemačke sudove?

Ako je odgovor potvrđan:

(f) Kako njemački subjekt koji primjenjuje pravo treba riješiti sukob između obvezujućih zahtjeva međunarodnog prava i zahtjeva Suda?

4. Kada je riječ o pretpostavci zlorporabe potrošačeva prava na povlačenje iz ugovora koje proizlazi iz članka 14. stavka 1. prve rečenice Direktive [2008/48]:

(a) Može li ostvarenje prava na povlačenje iz ugovora u skladu s člankom 14. stavkom 1. prvom rečenicom Direktive [2008/48] predstavljati zlorporabu?

Ako je odgovor potvrđan:

(b) Je li u pogledu pretpostavke zlorporabe prava na povlačenje iz ugovora riječ o ograničenju prava na povlačenje iz ugovora, koje treba biti uređeno parlamentarnim zakonom?

Ako je odgovor niječan:

(c) Je li za primjenu pretpostavke zlorporabe prava na povlačenje iz ugovora potrebno, u subjektivnom pogledu, to da je potrošač znao da njegovo pravo na povlačenje iz ugovora i dalje postoji ili barem to da se njegovo neznanje može pripisati teškoj nepažnji?

Ako je odgovor niječan:

(d) Protivi li se mogućnosti vjerovnika da dužniku naknadno pruži informacije u skladu s člankom 14. stavkom 1. drugom rečenicom točkom (b) Direktive [2008/48] i time pokrene rok za povlačenje iz ugovora pretpostavka zlorporabe prava na povlačenje iz ugovora u skladu s načelom dobre vjere?

Ako je odgovor niječan:

(e) Je li to u skladu s utvrđenim načelima međunarodnog prava koja na temelju Temelnog zakona obvezuju njemačke sudove?

Ako je odgovor potvrđan:

- (f) Kako njemački subjekt koji primjenjuje pravo treba riješiti sukob između obvezujućih zahtjeva međunarodnog prava i zahtjeva Suda?
5. Jesu li ugovori o leasingu motornog vozila koji se temelje na kilometraži koji traju približno dvije do tri godine, a koji se sklapaju upotrebom obrasca koji isključuje pravo na redovan raskid ugovora te na temelju kojih potrošač mora sam sveobuhvatno osigurati vozilo, utužiti svoja prava protiv trećih osoba u slučaju nedostataka na vozilu (osobito protiv zastupničkog trgovca od kojeg je kupio vozilo i proizvođača vozila) te usto snositi rizike od gubitka, štete ili drugih problema, obuhvaćeni područjem primjene Direktive [2011/83] i/ili Direktive [2008/48] i/ili Direktive [2002/65]? Čine li oni ugovore o kreditu u smislu članka 3. točke (c) Direktive [2008/48] i/ili ugovore o financijskim uslugama u smislu članka 2. točke 12. Direktive [2011/83] i članka 2. točke (b) Direktive [2002/65]?
6. Ako ugovori o leasingu motornog vozila koji se temelje na kilometraži (kako su opisani u petom pitanju) čine ugovore o financijskim uslugama:
- (a) Treba li i poslovne prostorije osobe koja za račun trgovca priprema pravne poslove s potrošačima, ali nije ovlaštena zastupati trgovca pri sklapanju odnosnih ugovora, smatrati nepokretnim poslovnim prostorijama u smislu članka 2. točke 9. Direktive [2011/83]?
- Ako je odgovor potvrđan:
- (b) Vrijedi li to i ako osoba koja priprema ugovor posluje u nekom drugom sektoru i/ili nije na temelju bonitetnog i/ili građanskog prava ovlaštena sklapati ugovore o financijskim uslugama?
7. Ako je odgovor na pitanje 6.(a) ili 6.(b) niječan:
- Treba li članak 16. točku (l) Direktive [2011/83] tumačiti na način da su ugovori o leasingu motornog vozila koji se temelje na kilometraži (kako su opisani u petom pitanju) obuhvaćeni izuzećem predviđenim u toj odredbi?
8. Ako ugovori o leasingu motornog vozila koji se temelje na kilometraži (kako su opisani u petom pitanju) čine ugovore o financijskim uslugama:
- (a) Je li o ugovoru na daljinu u smislu članka 2. točke (a) Direktive [2002/65] i članka 2. točke 7. Direktive [2011/83] riječ i ako je potrošač tijekom pregovora o ugovoru bio u osobnom kontaktu samo s osobom koja za račun trgovca priprema pravne poslove s potrošačima, ali nije ovlaštena zastupati trgovca pri sklapanju odnosnih ugovora?
- Ako je odgovor potvrđan:
- (b) Vrijedi li to i ako osoba koja priprema ugovor posluje u nekom drugom sektoru i/ili nije na temelju bonitetnog i/ili građanskog prava ovlaštena sklapati ugovore o financijskim uslugama?

Predmet C-47/21

- 74 F. F. je 12. travnja 2017. sklopio s društvom C. Bank ugovor o kreditu u iznosu od 15 111,70 eura radi kupnje rabljenog osobnog motornog vozila za privatnu uporabu.
- 75 Zastupnički trgovac automobilima od kojeg je vozilo kupljeno djelovao je kao kreditni posrednik društva C. Bank prilikom pripreme i sklapanja ugovora o kreditu te je upotrebljavao obrasce ugovora o kreditu koje mu je to društvo stavilo na raspolaganje. U skladu s ugovorom o kreditu,

kupovna cijena tog vozila iznosila je 14 880,00 eura. Nakon što je uplaćen predujam od 2000,00 eura, preostalo je platiti iznos od 12 880,00 eura koji je trebalo financirati kreditom o kojem je riječ.

- 76 Ugovorom o kojem je riječ predviđa se otplata kredita kroz 60 mjesečnih obroka u istom iznosu, kao i završna uplata većeg iznosa. Vlasništvo nad vozilom koje je kupio F. F. preneseno je kao jamstvo otplate društvu C. Bank. F. F. je nakon izdavanja kredita uredno plaćao dogovorene mjesečne obroke.
- 77 F. F. se 1. travnja 2020. povukao iz ugovora o kreditu.
- 78 F. F. smatra da, zbog nejasnih informacija o pravu na povlačenje u ugovoru u kreditu, kao i zbog nekoliko netočnih obveznih informacija koje su morale biti navedene u tom ugovoru na temelju njemačkog prava, rok za povlačenje iz ugovora od 14 dana predviđen tim pravom još nije počeo teći. U tim okolnostima zahtijeva, među ostalim, povrat mjesečnih obroka koje je platio do datuma povlačenja iz ugovora, kao i predujam uplaćen trgovcu, odnosno ukupan iznos od 10 110,11 eura. Usto zahtijeva da se utvrdi da je društvo C. Bank došlo u zakašnjenje ne preuzevši vozilo, u smislu članka 293. BGB-a.
- 79 Društvo C. Bank zahtijeva da se tužba odbije, pri čemu osobito smatra da je osobi F. F. uredno priopćilo sve obvezne informacije, među ostalim, posredstvom zakonskog obrasca.
- 80 Kao prvo, sud koji je uputio zahtjev pita je li s Direktivom 2008/48 usklađen nacionalni propis kojim se predviđa pravna pretpostavka prema kojoj trgovac poštuje svoju obvezu informiranja potrošača o pravu na povlačenje iz ugovora ako u ugovoru upućuje na nacionalne odredbe u kojima se pak upućuje na zakonski obrazac, pa čak i kad u taj ugovor uključi informacije iz tog obrasca, ali koje se protive odredbama te direktive. Usto pita treba li takav propis izuzeti iz primjene ako se utvrdi neusklađenost s navedenom direktivom.
- 81 U tom pogledu sud koji je uputio zahtjev navodi da, čak i pod pretpostavkom da je društvo C. Bank pogrešno upotrijebilo zakonski obrazac, F. F. i dalje ne bi mogao osporavati primjenu prethodno navedene pravne pretpostavke, s obzirom na to da bi takvo osporavanje prema kriterijima koje je utvrdio Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud) predstavljalo zlouporabu prava.
- 82 Kao drugo, sud koji je uputio zahtjev pita koje je informacije trgovac dužan navesti u ugovorima o kreditu na temelju članka 10. stavka 2. točaka (l), (p), (r) i (t) Direktive 2008/48, kao i u kojem trenutku počinje teći rok za povlačenje iz ugovora u slučaju netočnog navođenja takvih obveznih informacija.
- 83 Najprije, kad je riječ o članku 10. stavku 2. točki (r) Direktive 2008/48, koji se odnosi na informacije o pravu vjerovnika na kompenzaciju i način na koji će se utvrđivati ta kompenzacija, Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud) je u pogledu odredbe kao što je ona sadržana u ugovoru poput onog o kojem je riječ u glavnom postupku smatrao da vjerovnik može samo općenito navesti glavne parametre za izračun kompenzacije koju je potrebno platiti u slučaju prijevremene otplate kredita. Međutim, sud koji je uputio zahtjev želi doznati nije li nužno u ugovoru, kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku, navesti preciznu i potrošaču razumljivu aritmetičku formulu. Ovisno o slučaju, valja odrediti i može li se nedostatnost informacija o izračunu kompenzacije koju je potrebno platiti u slučaju prijevremene otplate kredita sadržanih u takvom ugovoru sankcionirati isključivo prestankom prava na kompenzaciju ili takvu situaciju treba izjednačiti s nenavođenjem informacija, tako da rok za povlačenje iz ugovora ne počinje teći.

- 84 Nadalje, kad je riječ o članku 10. stavku 2. točkama (l), (p) i (t) Direktive 2008/48, sud koji je uputio zahtjev iznosi iste dvojbe kao one navedene u točkama 59. do 61. ove presude, uzimajući u obzir da ugovor koji je F. F. 12. travnja 2017. sklopio s društvom C. Bank sadržava odredbe koje su slične onima navedenima u tim točkama.
- 85 Naposljetku, kad je riječ o roku za povlačenje iz ugovora, sud koji je uputio zahtjev postavlja ista pitanja kao što su ona navedena u točki 62. ove presude.
- 86 Kao treće, sud koji je uputio zahtjev pita može li se pravo na povlačenje iz ugovora vremenski ograničiti u slučaju povrede dobre vjere. Konkretno pita može li se pravo na povlačenje iz ugovora predviđeno člankom 14. stavkom 1. Direktive 2008/48 izgubiti i, ako da, na koji način, te može li se u određenim okolnostima smatrati da se to pravo zloupotrebljava. U tom pogledu temelji se na istom rasuđivanju kao što je ono izneseno u točkama 63. do 67. ove presude.
- 87 Kao četvrto, sud koji je uputio zahtjev postavlja pitanje u pogledu ostvarivanja potrošačeva prava na povrat plaćenih mjesečnih obroka kada je ugovor o kreditu iz kojeg se potrošač povukao povezan s ugovorom o kupoprodaji. Naime, iz sudske prakse Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud) proizlazi da, kad je ugovor o kreditu povezan s ugovorom o prodaji osobnog motornog vozila, vjerovnik može odbiti vratiti plaćene mjesečne obroke i, po potrebi, predujam dok mu potrošač ne vrati vozilo ili dostavi dokaz da je to učinio ili da je vjerovnik došao u zakašnjenje ne preuzevši vozilo, u smislu članka 293. BGB-a, nakon stvarne ponude za povrat poslana u sjedište trgovca.
- 88 Međutim, sud koji je uputio zahtjev ističe da se taj povrat, u slučaju da vjerovnik osporava valjanost povlačenja iz ugovora, može dogoditi do konačnog ishoda sudskog spora. Zbog toga ima dvojbe u pogledu toga jesu li takva obveza prethodnog povrata robe i njezine postupovne posljedice u skladu s korisnim učinkom prava na povlačenje iz ugovora koje se predviđa člankom 14. stavkom 1. Direktive 2008/48. Naime, motorno je vozilo u većini slučajeva nužno za obavljanje potrošačeve djelatnosti te vezuje znatne količine kapitala. Ako bi potrošač trebao vratiti motorno vozilo a da pritom ne zna je li povlačenje iz ugovora stvarno valjano i kada će, ovisno o slučaju, od vjerovnika dobiti povrat plaćenih obroka koji će mu zatim omogućiti kupnju zamjenskog vozila, to bi ga u većini slučajeva odvratilo od toga da ostvari pravo na povlačenje iz ugovora.
- 89 Osim toga, sud koji je uputio zahtjev pita, u slučaju da se odluči da obveza prethodnog povrata motornog vozila nije u skladu s člankom 14. stavkom 1. Direktive 2008/48, ima li ta odredba izravan učinak tako da relevantne nacionalne odredbe treba izuzeti iz primjene.
- 90 Kao peto, sud koji je uputio zahtjev pita je li nacionalni postupovni propis kojim se uređuje obnašanje dužnosti suca pojedinca u skladu s člankom 267. UFEU-a. To se pitanje objašnjava činjenicom da je predmet koji se vodi pred sudom koji je uputio zahtjev sucu pojedincu uputio kolegijalni sastav koji je nadležan za taj predmet u okviru tog suda i da je slijedom toga sam taj sudac pojedinac uputio zahtjev za prethodnu odluku.
- 91 U tom pogledu sud koji je uputio zahtjev objašnjava da je sporno pitanje je li prema njemačkom pravu sudac pojedinac ovlašten uputiti zahtjev za prethodnu odluku. Konkretnije, iz sudske prakse Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud) proizlazi da sudac pojedinac povređuje načelo zakonom ustanovljenog suda ako na temelju svoje samostalne ovlasti uputi zahtjev za prethodnu odluku zato što je dužan uputiti predmet nadležnom kolegijalnom sastavu suda kako bi ga on preuzeo.

- 92 Međutim, sud koji je uputio zahtjev smatra da se članku 267. drugom stavku UFEU-a protivi takva obveza upućivanja predmeta nadležnom kolegijalnom sastavu suda. Iako je Sud već presudio da je s obzirom na pravo Unije dopušteno da sudac pojedinac uputi zahtjev za prethodnu odluku, neovisno o tome poštuju li se time nacionalna postupovna pravila, on nije odgovorio na pitanje treba li izuzeti iz primjene nacionalnu odredbu kojom se ograničava mogućnost suca pojedinca da uputi zahtjev za prethodnu odluku.
- 93 Osim toga, sud koji je uputio zahtjev naglašava da je to pitanje relevantno za rješenje predmeta koji se pred njim vodi jer su u usporednim postupcima u kojima je sudac pojedinac uputio Sudu zahtjev za prethodnu odluku tuženici na temelju prethodno navedenih razmatranja Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud) osporavali rješenja kojima se upućuju zahtjevi za prethodnu odluku odnosno tražili izuzeće zbog pristranosti suca koji je uputio zahtjev, pri čemu se takva situacija može dogoditi i u ovom predmetu.
- 94 U tim okolnostima, Landgericht Ravensburg (Zemaljski sud u Ravensburgu) odlučio je prekinuti postupak i Sudu uputiti sljedeća prethodna pitanja:

- „1. U pogledu pretpostavke zakonitosti u skladu s člankom 247. stavkom 6. podstavkom 2. trećom rečenicom i člankom 247. stavkom 12. podstavkom 1. trećom rečenicom EGBGB-a:
- (a) Jesu li članak 247. stavak 6. podstavak 2. treća rečenica i članak 247. stavak 12. podstavak 1. treća rečenica EGBGB-a, utoliko što se u njima ugovorne odredbe koje su protivne zahtjevima članka 10. stavka 2. točke (p) Direktive [2008/48] proglašavaju odredbama koje ispunjavaju zahtjeve članka 247. stavka 6. podstavka 2. prve i druge rečenice EGBGB-a te zahtjeve članka 247. stavka 12. podstavka 1. druge rečenice točke 2. podtočke (b) EGBGB-a, protivni članku 10. stavku 2. točki (p) i članku 14. stavku 1. Direktive [2008/48]?

Ako je odgovor potvrđan:

- (b) Proizlazi li iz prava Unije, osobito iz članka 10. stavka 2. točke (p) i članka 14. stavka 1. Direktive [2008/48], da članak 247. stavak 6. podstavak 2. treća rečenica i članak 247. stavak 12. podstavak 1. treća rečenica EGBGB-a nisu primjenjivi utoliko što se u njima ugovorne odredbe koje su protivne zahtjevima članka 10. stavka 2. točke (p) Direktive [2008/48] proglašavaju odredbama koje ispunjavaju zahtjeve članka 247. stavka 6. podstavka 2. prve i druge rečenice EGBGB-a te zahtjeve članka 247. stavka 12. podstavka 1. druge rečenice točke 2. podtočke (b) EGBGB-a?

Neovisno o odgovoru na pitanja 1.(a) i 1.(b):

2. U pogledu obveznih informacija u skladu s člankom 10. stavkom 2. Direktive [2008/48]:

(pitanje 2.(a) je povučeno)

- (b) U pogledu članka 10. stavka 2. točke (r) Direktive [2008/48]:

- (aa) Treba li tu odredbu tumačiti na način da informacije u ugovoru o kreditu koje se odnose na kompenzaciju koju je potrebno platiti u slučaju prijevremene otplate kredita trebaju biti toliko jasne da potrošač može barem približno izračunati iznos kompenzacije?

(u slučaju potvrđnog odgovora na prethodno pitanje)

- (bb) Protivi li se članku 10. stavku 2. točki (r) i članku 14. stavku 1. drugoj rečenici Direktive [2008/48] nacionalni propis na temelju kojeg u slučaju dostave nepotpunih informacija u smislu članka 10. stavka 2. točke (r) te direktive rok za povlačenje iz ugovora počinje teći od sklapanja ugovora, a samo vjerovnik gubi pravo na kompenzaciju za prijevremenu otplatu kredita?
- (c) Treba li članak 10. stavak 2. točku (l) Direktive [2008/48] tumačiti na način da se prilikom sklapanja ugovora o kreditu važeća kamatna stopa koja se primjenjuje u slučaju zakašnjelih uplata mora priopćiti kao apsolutna vrijednost, a barem se kao apsolutna vrijednost mora navesti važeća referentna kamatna stopa (u ovom slučaju osnovna kamatna stopa u skladu s člankom 247. [BGB-a]) na temelju koje se važeća kamatna stopa koja se primjenjuje u slučaju zakašnjelih uplata izvodi primjenom dodatka na osnovnu kamatu (u ovom slučaju od pet postotnih bodova u skladu s člankom 288. stavkom 1. drugom rečenicom BGB-a) i treba li potrošača obavijestiti o referentnoj kamatnoj stopi (osnovna kamatna stopa) i o njezinoj promjenjivosti?
- (d) Treba li članak 10. stavak 2. točku (t) Direktive [2008/48] tumačiti na način da u tekstu ugovora o kreditu treba navesti bitne formalne uvjete za pristup izvansudskoj pritužbi i mehanizmu obeštećenja?

Ako je odgovor na barem jedno od prethodnih pitanja 2.(a) do 2.(d) potvrđan:

- (e) Treba li članak 14. stavak 1. drugu rečenicu točku (b) Direktive [2008/48] tumačiti na način da rok za povlačenje iz ugovora počinje teći tek kada se informacije u skladu s člankom 10. stavkom 2. Direktive [2008/48] navedu potpuno i točno?

Ako je odgovor niječan:

- (f) Koji su relevantni kriteriji na temelju kojih se određuje počinje li rok za povlačenje teći unatoč nepotpunim ili netočnim informacijama?

Ako je odgovor na navedena pitanja 1.(a) i/ili na neko od pitanja 2.(a) do 2.(d) potvrđan:

3. Kada je riječ o gubitku prava na povlačenje iz ugovora u skladu s člankom 14. stavkom 1. prvom rečenicom Direktive [2008/48]:
- (a) Može li se izgubiti pravo na povlačenje iz ugovora koje proizlazi iz članka 14. stavka 1. prve rečenice Direktive [2008/48]?

Ako je odgovor potvrđan:

- (b) Je li u pogledu gubitka prava riječ o vremenskom ograničenju prava na povlačenje iz ugovora, koje treba biti uređeno parlamentarnim zakonom?

Ako je odgovor niječan:

- (c) Je li za gubitak prava potrebno, u subjektivnom pogledu, to da je potrošač znao da njegovo pravo na povlačenje iz ugovora i dalje postoji ili barem to da se njegovo neznanje može pripisati teškoj nepažnji?

Ako je odgovor niječan:

- (d) Protivi li se mogućnosti vjerovnika da dužniku naknadno pruži informacije u skladu s člankom 14. stavkom 1. drugom rečenicom točkom (b) Direktive [2008/48] i time pokrene rok za povlačenje iz ugovora primjena pravila o gubitku prava u skladu s načelom dobre vjere?

Ako je odgovor niječan:

- (e) Je li to u skladu s utvrđenim načelima međunarodnog prava koja na temelju Temelnog zakona obvezuju njemačke sudove?

Ako je odgovor potvrđan:

- (f) Kako njemački subjekt koji primjenjuje pravo treba riješiti sukob između obvezujućih zahtjeva međunarodnog prava i zahtjeva Suda?

4. Kada je riječ o pretpostavci zlorabe prava na povlačenje iz ugovora koje proizlazi iz članka 14. stavka 1. prve rečenice Direktive [2008/48]:

- (a) Može li ostvarenje prava na povlačenje iz ugovora u skladu s člankom 14. stavkom 1. prvom rečenicom Direktive [2008/48] predstavljati zlorabu?

Ako je odgovor potvrđan:

- (b) Je li u pogledu pretpostavke zlorabe prava na povlačenje iz ugovora riječ o ograničenju prava na povlačenje iz ugovora, koje treba biti uređeno parlamentarnim zakonom?

Ako je odgovor niječan:

- (c) Je li za primjenu pretpostavke zlorabe prava na povlačenje iz ugovora potrebno, u subjektivnom pogledu, to da je potrošač znao da njegovo pravo na povlačenje iz ugovora i dalje postoji ili barem to da se njegovo neznanje može pripisati teškoj nepažnji?

Ako je odgovor niječan:

- (d) Protivi li se mogućnosti vjerovnika da dužniku naknadno pruži informacije u skladu s člankom 14. stavkom 1. drugom rečenicom točkom (b) Direktive [2008/48] i time pokrene rok za povlačenje iz ugovora pretpostavka zlorabe prava na povlačenje iz ugovora u skladu s načelom dobre vjere?

Ako je odgovor niječan:

- (e) Je li to u skladu s utvrđenim načelima međunarodnog prava koja na temelju Temelnog zakona obvezuju njemačke sudove?

Ako je odgovor potvrđan:

- (f) Kako njemački subjekt koji primjenjuje pravo treba riješiti sukob između obvezujućih zahtjeva međunarodnog prava i zahtjeva Suda?

5. Neovisno o odgovoru na prethodna pitanja:

- (a) Je li u skladu s pravom Unije, osobito s pravom na povlačenje iz ugovora u skladu s člankom 14. stavkom 1. prvom rečenicom Direktive [2008/48], ako na temelju nacionalnog prava u pogledu ugovora o kreditu koji je povezan s kupoprodajnim ugovorom nakon učinkovitog ostvarivanja potrošačeva prava na povlačenje iz ugovora u skladu s člankom 14. stavkom 1. Direktive [2008/48],

(aa) potrošačevo pravo na povrat plaćenih kreditnih obroka od vjerovnika nastaje tek kad potrošač vrati vjerovniku kupljeni predmet ili tek nakon što pruži dokaz da je predmet poslao vjerovniku?

(bb) potrošačevu tužbu za povrat kreditnih obroka koje je on platio, koja se podnosi nakon povrata predmeta kupnje, treba odbiti kao neosnovanu u tom trenutku u slučaju kad vjerovnik nije došao u zakašnjenje uslijed nepreuzimanja predmeta kupnje?

Ako je odgovor niječan:

- (b) Proizlazi li iz prava Unije da nacionalni propisi koji se navode pod (a) (aa) i/ili pod (a) (bb) nisu primjenjivi?

Neovisno o odgovoru na prethodna pitanja 1. do 5.:

6. Je li članak 348.a stavak 2. točka 1. Zivilprozessordnung (Zakon o građanskom postupku), u dijelu u kojem se ta odredba odnosi i na donošenje rješenja kojima se upućuje zahtjev za prethodnu odluku u skladu s člankom 267. drugim stavkom UFEU-a, protivan ovlaštenju nacionalnih sudova za podnošenje zahtjeva u skladu s člankom 267. drugim stavkom UFEU-a te ga stoga ne treba primjenjivati na donošenje rješenja kojima se upućuje zahtjev za prethodnu odluku?”

Predmet C-232/21

- 95 U skladu sa zahtjevima za kredit osobe CR, s jedne strane, i osoba AY, ML i BQ, s druge strane, redom od 30. lipnja 2017., 28. ožujka 2017., 26. siječnja 2019. i 31. siječnja 2012., one su sklopile s društvom Volkswagen Bank odnosno društvom Audi Bank, u predmetima koji se vode pred sudom koji je uputio zahtjev, ugovore o kreditu namijenjene financiranju kupnje rabljenih osobnih motornih vozila za privatnu uporabu. Neto iznosi u ugovorima o kreditu utvrđeni su redom na 21 418,66 eura, 28 671,25 eura, 18 972,74 eura i 30 208,10 eura.
- 96 Trgovci automobilima od kojih su vozila kupljena djelovali su kao kreditni posrednici društava Volkswagen Bank i Audi Bank prilikom pripreme i sklapanja ugovorâ o kreditu. Ugovorima o kojima je riječ predviđala se otplata kredita kroz mjesečne obroke, pri čemu je iznos tih kredita bio uvećan za iznos osiguranja za slučaj smrti, invaliditeta ili nezaposlenosti. Ugovorima se također predviđala završna uplata određenog iznosa, a u nekima i obveza potrošača da plati predujam.
- 97 Osobe CR, AY, ML i BQ povukle su se iz svojih ugovora o kreditu redom 31. ožujka 2019., 13. lipnja 2019., 16. rujna 2019. i 20. rujna 2020. Kao što to proizlazi iz odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku, prva tri potrošača predložila su društvima Volkswagen Bank i Audi Bank da vrate vozila, po potrebi, u njihovo sjedište, u zamjenu za istodobni povrat izvršenih uplata. Osoba BQ je na datum povlačenja iz ugovora, za razliku od druga tri potrošača, već u cijelosti otplatila kredit koji joj je odobren. Također je postavila glavni zahtjev za povrat plaćenih mjesečnih obroka nakon što se prenese vlasništvo nad vozilom i provede njegova predaja.
- 98 Ta četiri potrošača smatraju da su njihova povlačenja iz ugovora valjana jer rok za povlačenje iz ugovora od 14 dana predviđen njemačkim pravom nije počeo teći. Naime, oni tvrde da im nisu uredno priopćene informacije o pravu na povlačenje iz ugovora, kao ni druge obvezne informacije.
- 99 Društva Volkswagen Bank i Audi Bank smatraju da su na zakonskom obrascu uredno pružila sve nužne informacije. U dvama predmetima koji se vode pred sudom koji je uputio zahtjev, ta društva podredno ističu prigovor gubitka prava i prigovor zlouporabe prava koju su počinili dotični potrošači jer su se ta društva legitimno pouzdala na činjenicu da ti potrošači neće ostvarivati pravo na povlačenje iz ugovora nakon što su stvarno koristili vozila te redovito plaćali mjesečne obroke koje duguju na temelju ugovorâ o kreditu. U drugim dvama predmetima koji se vode pred sudom koji je uputio zahtjev, ta društva tvrde da nisu došla u zakašnjenje ne preuzevši vozilo, u smislu članka 293. BGB-a, s obzirom na to da potrošači nisu poslali stvarnu ponudu za povrat u smislu članka 294. BGB-a.

- 100 U činjeničnom i pravnom kontekstu koji je vrlo sličan onom na kojem se temelji predmet C-47/21, sud koji je uputio zahtjev postavlja pitanja koja su gotovo identična onima upućenima u tom predmetu te iznosi u bitnome istovjetno obrazloženje onomu sažetom u točkama 80. do 93. ove presude.
- 101 Kad je riječ o pitanjima koja se odnose na prigovor gubitka prava i prigovor zlouporabe prava, sud koji je uputio zahtjev pojašnjava da, prema sudskoj praksi Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud), primjenu tih prigovora prije svega treba predvidjeti u pogledu ugovora koje su stranke već u cijelosti izvršile.
- 102 U tim okolnostima, Landgericht Ravensburg (Zemaljski sud u Ravensburgu) odlučio je prekinuti postupak i Sudu uputiti sljedeća prethodna pitanja:

„1. U pogledu pretpostavke zakonitosti u skladu s člankom 247. stavkom 6. podstavkom 2. trećom rečenicom i člankom 247. stavkom 12. podstavkom 1. trećom rečenicom EGBGB-a:

- (a) Jesu li članak 247. stavak 6. podstavak 2. treća rečenica i članak 247. stavak 12. podstavak 1. treća rečenica EGBGB-a, utoliko što se u njima ugovorne odredbe koje su protivne zahtjevima članka 10. stavka 2. točke (p) Direktive [2008/48] proglašavaju odredbama koje ispunjavaju zahtjeve članka 247. stavka 6. podstavka 2. prve i druge rečenice EGBGB-a te zahtjeve članka 247. stavka 12. podstavka 1. druge rečenice točke 2. podtočke (b) EGBGB-a, protivni članku 10. stavku 2. točki (p) i članku 14. stavku 1. Direktive [2008/48]?

Ako je odgovor potvrđan:

- (b) Proizlazi li iz prava Unije, osobito iz članka 10. stavka 2. točke (p) i članka 14. stavka 1. Direktive [2008/48], da članak 247. stavak 6. podstavak 2. treća rečenica i članak 247. stavak 12. podstavak 1. treća rečenica EGBGB-a nisu primjenjivi utoliko što se u njima ugovorne odredbe koje su protivne zahtjevima članka 10. stavka 2. točke (p) Direktive [2008/48] proglašavaju odredbama koje ispunjavaju zahtjeve članka 247. stavka 6. podstavka 2. prve i druge rečenice EGBGB-a te zahtjeve članka 247. stavka 12. podstavka 1. druge rečenice točke 2. podtočke (b) EGBGB-a?

Neovisno o odgovoru na pitanja 1.(a) i 1.(b):

2. U pogledu obveznih informacija u skladu s člankom 10. stavkom 2. Direktive [2008/48]:

- (a) Treba li članak 10. stavak 2. točku (p) Direktive [2008/48] tumačiti na način da iznos kamata koji se plaća dnevno i koji se mora navesti u ugovoru o kreditu mora biti izračunat na temelju ugovorne kamatne stope koja se navodi u ugovoru?
- (b) U pogledu članka 10. stavka 2. točke (r) Direktive [2008/48]:
- (aa) Treba li tu odredbu tumačiti na način da informacije u ugovoru o kreditu koje se odnose na kompenzaciju koju je potrebno platiti u slučaju prijevremene otplate kredita trebaju biti toliko jasne da potrošač može barem približno izračunati iznos kompenzacije?

(u slučaju potvrđnog odgovora na prethodno pitanje (aa))

- (bb) Protivi li se članku 10. stavku 2. točki (r) i članku 14. stavku 1. drugoj rečenici Direktive [2008/48] nacionalni propis na temelju kojeg u slučaju dostave nepotpunih informacija u smislu članka 10. stavka 2. točke (r) te direktive rok za povlačenje iz ugovora počinje teći od sklapanja ugovora, a samo vjerovnik gubi pravo na kompenzaciju za prijevremenu otplatu kredita?

Ako je odgovor na barem jedno od prethodnih pitanja 2.(a) ili 2.(b) potvrđan:

- (c) Treba li članak 14. stavak 1. drugu rečenicu točku (b) Direktive [2008/48] tumačiti na način da rok za povlačenje iz ugovora počinje teći tek kada se informacije u skladu s člankom 10. stavkom 2. Direktive [2008/48] navedu potpuno i točno?

Ako je odgovor niječan:

- (d) Koji su relevantni kriteriji na temelju kojih se određuje počinje li rok za povlačenje teći unatoč nepotpunim ili netočnim informacijama?

Ako je odgovor na navedena pitanja 1.(a) i/ili na neko od pitanja 2.(a) ili 2.(b) potvrđan:

3. Kada je riječ o gubitku prava na povlačenje iz ugovora u skladu s člankom 14. stavkom 1. prvom rečenicom Direktive [2008/48]:
- (a) Može li se izgubiti pravo na povlačenje iz ugovora koje proizlazi iz članka 14. stavka 1. prve rečenice Direktive [2008/48]?

Ako je odgovor potvrđan:

- (b) Je li u pogledu gubitka prava riječ o vremenskom ograničenju prava na povlačenje iz ugovora, koje treba biti uređeno parlamentarnim zakonom?

Ako je odgovor niječan:

- (c) Je li za gubitak prava potrebno, u subjektivnom pogledu, to da je potrošač znao da njegovo pravo na povlačenje iz ugovora i dalje postoji ili barem to da se njegovo neznanje može pripisati teškoj nepažnji? Vrijedi li to i u pogledu otkazanih ugovora?

Ako je odgovor niječan:

- (d) Protivi li se mogućnosti vjerovnika da dužniku naknadno pruži informacije u skladu s člankom 14. stavkom 1. drugom rečenicom točkom (b) Direktive [2008/48] i time pokrene rok za povlačenje iz ugovora primjena pravila o gubitku prava u skladu s načelom dobre vjere? Vrijedi li to i u pogledu otkazanih ugovora?

Ako je odgovor niječan:

- (e) Je li to u skladu s utvrđenim načelima međunarodnog prava koja na temelju Temelnog zakona obvezuju njemačke sudove?

Ako je odgovor potvrđan:

- (f) Kako njemački subjekt koji primjenjuje pravo treba riješiti sukob između obvezujućih zahtjeva međunarodnog prava i zahtjeva Suda?

4. Kada je riječ o pretpostavci zlorporabe prava na povlačenje iz ugovora koje proizlazi iz članka 14. stavka 1. prve rečenice Direktive [2008/48]:

- (a) Može li ostvarenje prava na povlačenje iz ugovora u skladu s člankom 14. stavkom 1. prvom rečenicom Direktive [2008/48] predstavljati zlorporabu?

Ako je odgovor potvrđan:

- (b) Je li u pogledu pretpostavke zlorporabe prava na povlačenje iz ugovora riječ o ograničenju prava na povlačenje iz ugovora, koje treba biti uređeno parlamentarnim zakonom?

Ako je odgovor niječan:

- (c) Je li za primjenu pretpostavke zlouporabe prava na povlačenje iz ugovora potrebno, u subjektivnom pogledu, to da je potrošač znao da njegovo pravo na povlačenje iz ugovora i dalje postoji ili barem to da se njegovo neznanje može pripisati teškoj nepažnji? Vrijedi li to i u pogledu otkazanih ugovora?

Ako je odgovor niječan:

- (d) Protivi li se mogućnosti vjerovnika da dužniku naknadno pruži informacije u skladu s člankom 14. stavkom 1. drugom rečenicom točkom (b) Direktive [2008/48] i time pokrene rok za povlačenje iz ugovora pretpostavka zlouporabe prava na povlačenje iz ugovora u skladu s načelom dobre vjere? Vrijedi li to i u pogledu otkazanih ugovora?

Ako je odgovor niječan:

- (e) Je li to u skladu s utvrđenim načelima međunarodnog prava koja na temelju Temelnog zakona obvezuju njemačke sudove?

Ako je odgovor potvrđan:

- (f) Kako njemački subjekt koji primjenjuje pravo treba riješiti sukob između obvezujućih zahtjeva međunarodnog prava i zahtjeva Suda?

Neovisno o odgovoru na prethodna pitanja 1. do 4.:

5. (a) Je li u skladu s pravom Unije, ako na temelju nacionalnog prava u pogledu ugovora o kreditu koji je povezan s kupoprodajnim ugovorom nakon učinkovitog ostvarivanja potrošačeva prava na povlačenje iz ugovora u skladu s člankom 14. stavkom 1. Direktive [2008/48],
- (aa) potrošačevo pravo na povrat plaćenih kreditnih obroka od vjerovnika nastaje tek kad potrošač vrati vjerovniku kupljeni predmet ili tek nakon što pruži dokaz da je predmet poslao vjerovniku?
- (bb) potrošačevu tužbu za povrat kreditnih obroka koje je on platio, koja se podnosi nakon povrata predmeta kupnje, treba odbiti kao neosnovanu u tom trenutku u slučaju kad vjerovnik nije došao u zakašnjenje uslijed nepreuzimanja predmeta kupnje? Ako je odgovor niječan:
- (b) Proizlazi li iz prava Unije da nacionalni propisi koji se navode pod (a) (aa) i/ili pod (a) (bb) nisu primjenjivi?

Neovisno o odgovoru na prethodna pitanja 1. do 5.:

6. Je li članak 348.a stavak 2. točka 1. Zivilprozessordnungs (Zakon o građanskom postupku), u dijelu u kojem se ta odredba odnosi i na donošenje rješenja kojima se upućuje zahtjev za prethodnu odluku u skladu s člankom 267. drugim stavkom UFEU-a, protivan ovlaštenju nacionalnih sudova za podnošenje zahtjeva u skladu s člankom 267. drugim stavkom UFEU-a te ga stoga ne treba primjenjivati na donošenje rješenja kojima se upućuje zahtjev za prethodnu odluku?"

Postupak pred Sudom

- 103 Odlukom predsjednika Suda od 22. travnja 2021. predmeti C-38/21 i C-47/21 spojeni su u svrhu pisanog i usmenog dijela postupka kao i u svrhu donošenja presude. Odlukom predsjednika Suda od 31. svibnja 2022. s navedenim je predmetima spojen predmet C-232/21 u svrhu usmenog dijela postupka i u svrhu donošenja presude.

- 104 U dopisu od 3. kolovoza 2021. sud koji je uputio zahtjev obavijestio je Sud da je u predmetu C-47/21 spor u jednom od dvaju glavnih predmeta sporazumno riješen i da stoga povlači pitanje 2.(a) u predmetu C-47/21, ali da želi zadržati sva druga pitanja u tom predmetu.
- 105 Nakon što je u predmetu C-38/21 24. kolovoza 2021. dopunjen zahtjev za prethodnu odluku, ponovno je pokrenut pisani postupak u spojenim predmetima C-38/21 i C-47/21.
- 106 U skladu s člankom 16. trećim stavkom Statuta Suda Europske unije, njemačka vlada zatražila je da se o ovim predmetima odluči u sastavu velikog vijeća, što je Sud prihvatio 31. svibnja 2022.

O prethodnim pitanjima

Dopuštenost

- 107 Društva BMW Bank, C. Bank, Volkswagen Bank i Audi Bank, njemačka vlada i Europska komisija iznose dvojbe u pogledu dopuštenosti određenih prethodnih pitanja upućenih u trima predmetima.

Prvo, drugo, treće, četvrto i šesto pitanje u predmetu C-38/21

- 108 Društvo BMW Bank tvrdi da prvo, drugo, treće i četvrto pitanje u predmetu C-38/21 nije dopušteno jer je očito da činjenice o kojima je riječ u glavnom postupku nisu obuhvaćene Direktivom 2008/48 na koju se ta pitanja odnose. Naime, tom se direktivom iz njezina područja primjene isključuju ugovori o leasingu koji ne propisuju obvezu kupnje robe koja je predmet ugovora. Usto, nije dopušteno ni šesto pitanje u predmetu C-38/21, koje je upućeno u slučaju da ugovor o leasingu kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku treba kvalificirati kao ugovor o financijskoj usluzi u smislu Direktive 2011/83 jer su ugovori o financijskim uslugama izričito isključeni iz područja primjene te direktive.
- 109 U tom pogledu valja podsjetiti na to da je, prema ustaljenoj sudskoj praksi, u okviru suradnje između Suda i nacionalnih sudova koja je određena člankom 267. UFEU-a isključivo na nacionalnom sudu pred kojim se vodi postupak i koji mora preuzeti odgovornost za sudsku odluku koja će biti donesena da uvažavajući posebnosti predmeta ocijeni nužnost prethodne odluke za donošenje svoje presude i relevantnost pitanja koja postavlja Sudu. Slijedom navedenog, ako se postavljena pitanja odnose na tumačenje prava Unije, Sud načelno mora donijeti odluku (presuda od 21. ožujka 2023., Mercedes-Benz Group (Odgovornost proizvođača vozila koja imaju poremećajne uređaje), C-100/21, EU:C:2023:229, t. 52. i navedena sudska praksa).
- 110 Iz navedenog proizlazi da pitanja koja se odnose na pravo Unije uživaju pretpostavku relevantnosti. Sud može odbiti odgovoriti na prethodno pitanje nacionalnog suda samo ako je očito da zatraženo tumačenje prava Unije nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom glavnog postupka, ako je problem hipotetski ili ako Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima potrebnima da bi mogao dati koristan odgovor na postavljena pitanja (presuda od 21. ožujka 2023., Mercedes-Benz Group (Odgovornost proizvođača vozila koja imaju poremećajne uređaje), C-100/21, EU:C:2023:229, t. 53. i navedena sudska praksa).

- 111 U ovom slučaju valja naglasiti da je nacionalni sud Sudu uputio svoj zahtjev za prethodnu odluku u dva navrata, odnosno prvi put 30. prosinca 2020. kad je uputio prvo, drugo, treće i četvrto pitanje, i zatim drugi put 24. kolovoza 2021. kad je uputio preostala četiri pitanja. Taj je sud u okviru te dopune svojeg prvotnog zahtjeva za prethodnu odluku pojasnio da želi saznati, kao što to proizlazi iz petog pitanja, uređuju li se Direktivom 2008/48 ugovori o leasingu kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku. Također je naveo u kojim slučajevima, ovisno o odgovoru koji Sud pruži u tom pogledu, smatra da je i dalje relevantno odgovoriti na prvo, drugo, treće i četvrto pitanje upućeno 30. prosinca 2020.
- 112 Osim toga, iako je točno da je sud koji je uputio zahtjev postavio šesto pitanje u predmetu C-38/21 samo ako se u okviru odgovora na peto pitanje u tom predmetu utvrdi da se ugovor o leasingu kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku može kvalificirati kao ugovor o financijskoj usluzi u smislu Direktive 2011/83, problematiku u pogledu toga je li to šesto pitanje relevantno ili hipotetsko te stoga i njegovu dopuštenost može se ocijeniti samo s obzirom na odgovor koji Sud dà na peto pitanje.
- 113 U tim se okolnostima u ovoj fazi ne može smatrati da je prvo, drugo, treće i četvrto pitanje u predmetu C-38/21, kao i šesto pitanje u tom predmetu, hipotetsko, s obzirom na to da nužnost i korisnost da se na njih odgovori ovisi o odgovoru koji će se dati na peto pitanje u navedenom predmetu.
- 114 U svakom slučaju, valja podsjetiti na to da se, kada, kao u ovom slučaju, nije očito da tumačenje odredbe prava Unije nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom glavnog postupka, prigovor neprimjenjivosti te odredbe na predmet u glavnom postupku ne odnosi na dopuštenost zahtjeva za prethodnu odluku, već ulazi u meritum pitanja (presuda od 24. srpnja 2023., Lin, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, t. 66. i navedena sudska praksa).

Treće pitanje točke (e) i (f) i četvrto pitanje točke (e) i (f) u predmetima C-38/21, C-47/21 i C-232/21

- 115 Svojim trećim pitanjem točkama (e) i (f) i četvrtim pitanjem točkama (e) i (f) u predmetima C-38/21, C-47/21 i C-232/21 sud koji je uputio zahtjev u biti traži pojašnjenja o odnosu između prava na povlačenje iz ugovora predviđenog člankom 14. Direktive 2008/48 i pravila međunarodnog običajnog prava u području gubitka i zlouporabe prava.
- 116 Društva C. Bank, Volkswagen Bank i Audi Bank te njemačka vlada iznose dvojbe u pogledu dopuštenosti tih pitanja.
- 117 U tom pogledu valja podsjetiti na to da, kako bi se Sudu omogućilo da pruži tumačenje prava Unije koje će biti korisno nacionalnom sudu, iz članka 94. točke (c) Poslovnika Suda proizlazi da zahtjev za prethodnu odluku sadržava prikaz razloga koji su naveli sud koji je uputio zahtjev da se zapita o tumačenju ili valjanosti određenih odredbi prava Unije, kao i pojašnjenje veze koja prema mišljenju tog suda postoji između tih odredbi i nacionalnog zakonodavstva primjenjivog u glavnom postupku.
- 118 U ovom je slučaju točno da je Unija, u skladu s ustaljenom sudskom praksom, obvezna svoje nadležnosti izvršavati poštujući cjelokupno međunarodno pravo, što uključuje ne samo odredbe međunarodnih sporazuma koji je obvezuju nego i pravila i načela općeg međunarodnog običajnog prava (presuda od 6. listopada 2020., Komisija/Mađarska (Visoko obrazovanje), C-66/18, EU:C:2020:792, t. 87. i navedena sudska praksa).

- 119 Međutim, sud koji je uputio zahtjev samo navodi da se na temelju općih načela međunarodnog javnog prava, koja su za njemačke sudove obvezujuća u skladu s člankom 25. stavkom 2. Temeljnog zakona i kojima su obuhvaćena načela gubitka prava i dobre vjere, pravo na povlačenje iz ugovora može smatrati izgubljenim ili se njegovo ostvarivanje može smatrati protivnim dobroj vjeri samo ako potrošač zna da ima pravo na povlačenje iz ugovora ili s time nije upoznat zbog teške nepažnje.
- 120 Na taj način, sud koji je uputio zahtjev ne utvrđuje dovoljno u kojoj mjeri pravila međunarodnog običajnog prava u području gubitka i zlouporabe prava mogu biti protivni pravu Unije u kontekstu sporova između pojedinaca koji se odnose na pravo na povlačenje iz ugovora predviđeno člankom 14. Direktive 2008/48.
- 121 U tim okolnostima treće pitanje točke (e) i (f) i četvrto pitanje točke (e) i (f) u predmetima C-38/21, C-47/21 i C-232/21, ne ispunjavaju zahtjeve iz članka 94. točke (c) Poslovnika te su stoga nedopuštena.

Šesto pitanje u predmetima C-47/21 i C-232/21

- 122 Svojim šestim pitanjem u predmetima C-47/21 i C-232/21 sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 267. drugi stavak UFEU-a tumačiti na način da mu se protivi nacionalni propis na temelju kojeg je sudac pojedinac dužan, osobito zbog načelne važnosti predmeta u kojem odlučuje, uputiti taj predmet građanskom vijeću sastavljenom od troje sudaca i suzdržati se od toga da sâm uputi zahtjev za prethodnu odluku Sudu u navedenom predmetu.
- 123 Društva C. Bank, Volkswagen Bank i Audi Bank, njemačka vlada i Komisija smatraju da su ta pitanja nedopuštena u biti zato što odgovor na ta pitanja nije nužan za rješenje sporova u glavnim postupcima.
- 124 U ovom slučaju, uzimajući u obzir sudsku praksu na koju se podsjeća u točkama 109. i 110. ove presude, valja utvrditi da se šesto pitanje u predmetima C-47/21 i C-232/21 odnosi na tumačenje članka 267. drugog stavka UFEU-a, ali da sud koji je uputio zahtjev nije iznio razloge zbog kojih mu je tumačenje te odredbe potrebno za odlučivanje u postupcima koji se pred njim vode. Naime, naveo je samo da se nadležnost suca pojedinca za upućivanje Sudu svojih zahtjeva za prethodnu odluku može osporavati te je pritom u tom pogledu naveo postupke u drugim predmetima različitim od onih u kojima su upućeni zahtjevi za prethodnu odluku o kojima je ovdje riječ, u kojima su se osporavala rješenja kojima se upućuje zahtjev za prethodnu odluku koja je donio sudac pojedinac ili u kojima se tražilo izuzeće suca pojedinca zbog pristranosti. Suprotno tomu, ne pojašnjava kako bi takvo osporavanje utjecalo na odluke kojima se upućuje zahtjev za prethodnu odluku ili, ovisno o slučaju, na odluke kojima se završava postupak. Konkretno, iz odluka kojima se upućuje zahtjev za prethodnu odluku ne proizlazi to da je protiv njih, u ovom stadiju postupka, podnesena žalba u okviru koje bi se tvrdilo da one sadržavaju eventualni nedostatak zbog toga što ih je donio sudac pojedinac.
- 125 U tim okolnostima šesto pitanje u predmetima C-47/21 i C-232/21 nije dopušteno jer je hipotetsko.

Meritum

Peto pitanje u predmetu C-38/21

- 126 Svojim petim pitanjem u predmetu C-38/21, koje valja ispitati na prvom mjestu, sud koji je uputio zahtjev u biti pita je li ugovor o leasingu motornog vozila, kojim se predviđa da potrošač nema obvezu kupnje vozila nakon isteka ugovora, obuhvaćen područjem primjene Direktive 2008/48, Direktive 2002/65 ili Direktive 2011/83.
- 127 Najprije valja podsjetiti na to da, iako je isključivo na sudu koji je uputio zahtjev ocjena kvalifikacije ugovora o kojem je riječ u sporu koji se pred njim vodi s obzirom na okolnosti predmeta u glavnom postupku, Sud ipak može iz odredbi navedenih direktiva utvrditi kriterije koje taj sud treba primijeniti u tu svrhu (vidjeti u tom smislu presudu od 3. prosinca 2015., Banif Plus Bank, C-312/14, EU:C:2015:794, t. 51. i navedenu sudsku praksu).
- 128 Usto, ništa ne onemogućava nacionalni sud da postavi upit Sudu o takvoj kvalifikaciji, ali uz napomenu da nacionalni sud utvrđuje i ocjenjuje činjenice koje su potrebne za tu kvalifikaciju s obzirom na sve elemente spisa kojim raspolaže (vidjeti u tom smislu presudu od 3. prosinca 2015., Banif Plus Bank, C-312/14, EU:C:2015:794, t. 52.).
- 129 U ovom slučaju, iz spisa kojim raspolaže Sud proizlazi da se, kao što se to navodi u točki 49. ove presude, ugovorom o kojem je riječ u glavnom postupku predviđa da se osobi VK kredit odobrava za najam motornog vozila u trajanju od 24 mjeseca, uz ograničenje broja kilometara koje smije prijeći, uzimajući u obzir da je društvo BMW Bank kupilo to vozilo prema specifikacijama koje je navela osoba VK te je ono ostalo u vlasništvu te banke. Tijekom trajanja tog ugovora potrošač snosi rizik od gubitka, štete i drugih problema na vozilu te ga stoga mora sveobuhvatno osigurati. Također je na potrošaču da utužuje svoja prava protiv trećih osoba u slučaju nedostataka na vozilu, osobito protiv zastupničkog trgovca i proizvođača vozila. Potrošač nije obvezan kupiti vozilo ni na temelju samog ugovora ni na temelju bilo kojeg zasebnog ugovora. Osim toga, potrošač ne jamči da će vozilo po isteku ugovora imati neku određenu vrijednost te je dužan nadoknaditi gubitak vrijednosti vozila samo ako se po vraćanju vozila utvrdi da njegovo stanje ne odgovara njegovoj starosti ili da je prekoračen maksimalan broj kilometara predviđen u ugovoru.
- 130 Na prvom mjestu, kad je riječ o području primjene Direktive 2008/48, valja podsjetiti na to da se ona, na temelju njezina članka 2. stavka 1., primjenjuje na ugovore o kreditu, uz iznimke predviđene u njezinu članku 2. stavku 2.
- 131 U skladu s člankom 2. stavkom 2. točkom (d) Direktive 2008/48, ona se ne primjenjuje na ugovore o najmu ili leasingu u kojima se samim ugovorom ili zasebnim ugovorom ne propisuje obveza kupnje predmeta ugovora, pri čemu se smatra da takva obveza postoji ako to jednostrano odluči vjerovnik.
- 132 U tom okviru valja odrediti je li ugovor o leasingu, kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku, obuhvaćen pojmom „ugovor o leasingu” iz te odredbe, uzimajući u obzir da se ni u toj odredbi ni u bilo kojoj drugoj odredbi Direktive 2008/48 ne definira taj pojam niti se upućuje na nacionalno pravo.

- 133 U skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, iz zahtjeva za ujednačenu primjenu prava Unije kao i načela jednakosti proizlazi da se izrazi odredbe prava Unije koja ne sadržava nikakvo izravno upućivanje na pravo država članica radi utvrđenja njezina smisla i dosega moraju u pravilu autonomno i ujednačeno tumačiti u cijeloj Uniji, uzimajući u obzir tekst tog pojma kontekst odredbe u kojoj se taj pojam upotrebljava i cilj koji se njome želi postići (presuda od 18. lipnja 2020., Sparkasse Südholstein, C-639/18, EU:C:2020:477, t. 24. i navedena sudska praksa).
- 134 U svakodnevnom pravnom jeziku, pojam „ugovor o leasingu” obuhvaća ugovor u okviru kojeg jedna od strana odobrava kredit drugoj strani radi financiranja uporabe stvari kroz najam čijim vlasnikom ostaje prva strana, a koju druga strana može, nakon isteka ugovora, vratiti ili kupiti, pri čemu se većina koristi i rizika svojstvenih zakonskom vlasništvu prenosi na tu drugu stranu tijekom cijelog trajanja ugovora (vidjeti po analogiji presudu od 16. veljače 2012., Eon Aset Menidjunt, C-118/11, EU:C:2012:97, t. 37. i 38.).
- 135 U ovom slučaju, iz značajki ugovora o leasingu o kojem je riječ u glavnom postupku, na koje se podsjeća u točki 129. ove presude, proizlazi da je društvo BMW Bank odobrilo osobi VK kredit radi financiranja uporabe kroz najam motornog vozila koje je ta banka kupila prema specifikacijama koje je navela osoba VK, pri čemu je ta osoba nakon isteka ugovora dužna vratiti vozilo jer ga nije obvezna kupiti te također ostvaruje odnosno snosi većinu koristi i rizika svojstvenih vlasništvu nad motornim vozilom tijekom cijelog trajanja ugovora. Iako je takav ugovor o leasingu obuhvaćen pojmom „leasing” u smislu članka 2. stavka 2. točke (d) Direktive 2008/48, ipak je isključen iz njezina područja primjene jer za potrošača ne propisuje nikakvu obvezu kupnje predmeta ugovora nakon njegova isteka.
- 136 Na drugom mjestu, kad je riječ o području primjene Direktive 2002/65, valja podsjetiti na to da je njezin cilj, u skladu s njezinim člankom 1. stavkom 1., usklađivanje zakona i drugih propisa država članica u vezi s trgovanjem na daljinu financijskim uslugama za potrošače. U uvodnoj izjavi 14. navedene direktive pojašnjava se da ona obuhvaća sve financijske usluge koje se mogu pružati na daljinu, ovisno o primjeni odredbi zakonodavstva Unije kojima se konkretno uređuju određene financijske usluge.
- 137 Kako bi bio obuhvaćen područjem primjene Direktive 2002/65, ugovor mora biti „ugovor na daljinu” u smislu njezina članka 2. točke (a), ali i imati za cilj pružanje „financijske usluge” u smislu njezina članka 2. točke (b), pri čemu su ta dva uvjeta kumulativna.
- 138 U tom pogledu valja podsjetiti na to da se Direktivom 2002/65 u načelu u potpunosti usklađuju njome uređeni aspekti tako da je treba jednako tumačiti u svim državama članicama (presuda od 18. lipnja 2020., Sparkasse Südholstein, C-639/18, EU:C:2020:477, t. 23.), u skladu s načelima iz sudske prakse na koja se podsjeća u točki 133. ove presude.
- 139 Kad je riječ o pojmu „financijska usluga”, u članku 2. točki (b) Direktive 2002/65 definira ga se kao svaku uslugu koja ima prirodu bankovne, kreditne ili osiguravajuće usluge, usluge osobne mirovine, ulaganja ili plaćanja. Stoga valja provjeriti odnosi li se ugovor o leasingu kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku barem na jedno od područja iz članka 2. točke (b) Direktive 2002/65.
- 140 Kao prvo, valja smatrati, kao što je to naveo nezavisni odvjetnik u točki 95. svojeg mišljenja, da pojam „usluga koja ima prirodu bankovne [...] usluge” u smislu te odredbe treba shvatiti kao uslugu koja se nudi u okviru poslovne djelatnosti koju obično obavljaju banke.

- 141 U tom pogledu valja istaknuti, kao što to njemačka vlada tvrdi u svojim pisanim očitovanjima, da ponuda ugovora o leasingu motornog vozila, kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku, u svakom slučaju nije obuhvaćena ponudom klasičnih usluga koje se pružaju u bankarskom sektoru, pri čemu tu specifičnu uslugu najčešće nude banke povezane s proizvođačima motornih vozila ili društva specijalizirana za leasing motornih vozila, kao što su društva koja iznajmljuju motorna vozila.
- 142 Iz toga slijedi da se takav ugovor ne odnosi na „uslugu koja ima prirodu bankovne [...] usluge” u smislu članka 2. točke (b) Direktive 2002/65.
- 143 Kao drugo, što se tiče pojma „usluga koja ima prirodu [...] kreditne [...] usluge” u smislu članka 2. točke (b) Direktive 2002/65, valja utvrditi da ta direktiva ne sadržava definiciju pojma „kredit”.
- 144 Međutim, u svakodnevnom pravnom jeziku, taj pojam označava to da zajmodavac zajmoprimcu stavlja na raspolaganje određeni iznos novca ili pak omogućuje odgođeno plaćanje ili slične financijske nagodbe za potrebe financiranja ili odgođenog plaćanja, tako da treba smatrati da je ugovor o kreditu ugovor na temelju kojeg vjerovnik odobrava ili obvezuje odobriti potrošaču kredit u obliku odgode plaćanja, zajma ili slične financijske nagodbe.
- 145 Iz toga slijedi da je ugovor o financijskoj usluzi koji ima prirodu kreditne usluge, kao što to u biti proizlazi i iz točaka 97. do 100. mišljenja nezavisnog odvjetnika, obilježen okolnošću da je obuhvaćen logikom financiranja ili odgođenog plaćanja dodjelom sredstava, odgođenim plaćanjem ili sličnim financijskim nagodbama koje trgovac u tu svrhu stavlja na raspolaganje potrošaču.
- 146 U ovom slučaju, kao što je to navedeno pred Sudom, ugovor o leasingu motornog vozila koji ne propisuje obvezu kupnje, kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku, sadržava dva elementa, odnosno, s jedne strane, element kredita obilježen okolnošću da banka odobrava potrošaču kredit u obliku financijske nagodbe i, s druge strane, element najma kojem je svrha omogućiti potrošaču da tijekom određenog razdoblja upotrebljuje vozilo po svojem izboru koje je u vlasništvu te banke u zamjenu za plaćanje predujma a zatim mjesečnih obroka.
- 147 U tim okolnostima, kako bi se utvrdilo ima li takav ugovor, zbog svoje hibridnosti, prirodu kreditne usluge u smislu članka 2. točke (b) Direktive 2002/65, valja uzeti u obzir, kao što je to nezavisni odvjetnik naveo u točki 97. svojeg mišljenja, glavni predmet ugovora tako da se provjeri je li element kredita važniji od elementa najma ili obrnuto.
- 148 U tom pogledu valja utvrditi, kao što je to nezavisni odvjetnik u biti naveo u točki 100. svojeg mišljenja, da se takav ugovor u bitnome ne razlikuje od ugovora o dugoročnom najmu vozila u okviru kojeg potrošač treba platiti najamninu u zamjenu za pravo uporabe motornog vozila, pod uvjetom da ne propisuje obvezu kupnje motornog vozila nakon isteka razdoblja leasinga, da potrošač nije odgovoran za punu amortizaciju troškova kupnje vozila koje je davatelj snosio te da ne snosi rizike povezane s gubitkom vrijednosti vozila tijekom trajanja ugovora. Te se vrste ugovora ne mogu razlikovati ni na temelju obveze za potrošača da nadoknadi gubitak vrijednosti vozila ako se po vraćanju vozila utvrdi da njegovo stanje ne odgovara njegovoj starosti ili da je prekoračen maksimalan broj kilometara predviđen u ugovoru.

- 149 Budući da je glavni predmet ugovora o leasingu motornog vozila koji ne propisuje obvezu kupnje, kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku, najam tog vozila, taj se ugovor prema tome ne može kvalificirati kao ugovor o financijskoj usluzi koji ima prirodu kreditne usluge, u smislu članka 1. stavka 1. Direktive 2002/65, u vezi s njezinim člankom 2. točkom (b).
- 150 Kao treće, budući da se takav ugovor očito ne odnosi ni na „uslug[u] koja ima prirodu [...] osiguravajuće usluge, usluge osobne mirovine, ulaganja ili plaćanja” u smislu članka 2. točke (b) Direktive 2002/65, ne može ga se kvalificirati kao ugovor o trgovanju „financijskim uslugama” u smislu te odredbe.
- 151 Budući da nije ispunjen jedan od dva kumulativna uvjeta navedena u točki 137. ove presude, valja zaključiti da područje primjene Direktive 2002/65 ne obuhvaća ugovor o leasingu motornog vozila, koji je obilježen osobito činjenicom da se ni tim ni zasebnim ugovorom ne predviđa da potrošač ima obvezu kupnje vozila nakon isteka ugovora, kao i činjenicom da potrošač nije odgovoran za punu amortizaciju troškova kupnje vozila koje je davatelj snosio i ne snosi rizike povezane s gubitkom vrijednosti vozila tijekom trajanja ugovora.
- 152 Na trećem mjestu, kad je riječ o području primjene Direktive 2011/83, valja podsjetiti na to da se, u skladu s njezinim člankom 3. stavkom 1., ta direktiva primjenjuje, pod uvjetima i u mjeri određenoj u njezinim odredbama, na svaki ugovor sklopljen između trgovca i potrošača, osim na ugovore iz stavka 3. tog članka, kao što su ugovori o financijskim uslugama, pri čemu se potonji ugovori u članku 2. točki 12. te direktive u biti definiraju na isti način kao u članku 2. točki (b) Direktive 2002/65, navedenom u točki 139. ove presude.
- 153 Ugovor o leasingu kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku ne može se po analogiji s razmatranjima iznesenima u točkama 143. do 149. ove presude kvalificirati kao ugovor o „financijskoj usluzi” u smislu članka 2. točke 12. Direktive 2011/83. Međutim, nije isključeno da se takav ugovor o leasingu može kvalificirati kao „ugovor o usluzi” u smislu članka 2. točke 6. te direktive.
- 154 U tom pogledu, pojam „ugovor o usluzi” iz potonje odredbe definiran je široko na način da „znači svaki ugovor osim kupoprodajnog ugovora, prema kojem trgovac isporučuje ili se obvezuje isporučiti uslugu potrošaču, a potrošač plaća ili se obvezuje platiti njezinu cijenu”. Iz teksta te odredbe proizlazi da taj pojam valja razumjeti na način da uključuje sve ugovore koji nisu obuhvaćeni pojmom „kupoprodajni ugovor” (presuda od 12. ožujka 2020., Verbraucherzentrale Berlin, C-583/18, EU:C:2020:199, t. 22.).
- 155 Ugovor o leasingu kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku, u kojem se trgovac obvezuje staviti motorno vozilo potrošaču na raspolaganje u zamjenu za plaćanje mjesečnih obroka, ali kojim se ne propisuje kupnja tog vozila nakon isteka leasinga, nije „kupoprodajni ugovor” kojim bi se vlasništvo nad motornim vozilom prenijelo na potrošača, u smislu članka 2. točke 5. Direktive 2011/83. Budući da taj ugovor nije ni na popisu izuzeća iz članka 3. stavka 3. te direktive, valja smatrati da je područjem primjene navedene direktive obuhvaćen kao „ugovor o usluzi” u smislu njezina članka 2. točke 6.
- 156 S obzirom na prethodno navedeno, na peto pitanje u predmetu C-38/21 valja odgovoriti da članak 2. točku 6. Direktive 2011/83, u vezi s njezinim člankom 3. stavkom 1., treba tumačiti na način da je ugovor o leasingu motornog vozila, koji je obilježen činjenicom da se ni tim ni zasebnim ugovorom ne predviđa da potrošač ima obvezu kupnje vozila nakon isteka ugovora,

obuhvaćen područjem primjene te direktive kao „ugovor o usluzi” u smislu njezina članka 2. točke 6. Suprotno tomu, takav ugovor nije obuhvaćen ni područjem primjene Direktive 2002/65 ni područjem primjene Direktive 2008/48.

Šesto, sedmo i osmo pitanje u predmetu C-38/21

- 157 Valja napomenuti da se sva ta pitanja upućuju u slučaju da Sud utvrdi da ugovor o leasingu kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku treba kvalificirati kao ugovor o financijskim uslugama u smislu direktiva 2002/65 i/ili 2011/83.
- 158 Međutim, iz razmatranja iznesenih u točkama 149., 151. i 156. ove presude proizlazi da se takav ugovor ne odnosi na financijske usluge u smislu tih direktiva, nego ga treba kvalificirati kao „ugovor o usluzi” u smislu članka 2. točke 6. Direktive 2011/83, u vezi s njezinim člankom 3. stavkom 1.
- 159 Stoga je šesto, sedmo i osmo pitanje i dalje relevantno s obzirom na to da se odnose na tumačenje odredbi te direktive.
- 160 U tom je pogledu važno pojasniti da se tim pitanjima sudu koji je uputio zahtjev u biti želi omogućiti da odredi može li se osoba VK pozvati na pravo odustajanja, predviđeno člankom 9. Direktive 2011/83, samo za ugovore na daljinu ili ugovore sklopljene izvan poslovnih prostorija ili je to pravo isključeno na temelju njezina članka 16.
- 161 U tim okolnostima Sud smatra da je korisno najprije odgovoriti na osmo pitanje koje se odnosi na pojam „ugovor na daljinu”, a zatim na šesto pitanje koje se odnosi na pojam „ugovor sklopljen izvan poslovnih prostorija” te konačno na sedmo pitanje koje se odnosi na članak 16. Direktive 2011/83.

– Osmo pitanje u predmetu C-38/21

- 162 Svojim osmim pitanjem u predmetu C-38/21 sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 2. točku 7. Direktive 2011/83 tumačiti na način da se ugovor o usluzi, u smislu članka 2. točke 6. te direktive, koji su potrošač i trgovac sklopili uz korištenje sredstava daljinske komunikacije, može kvalificirati kao „ugovor na daljinu” u smislu prvonavedene odredbe, ako se potrošač, prilikom pripreme ugovora, nalazio u fizičkoj prisutnosti posrednika koji je ovlašten odgovoriti na njegova pitanja i pripremiti ugovor, ali ne i sklopiti ga.
- 163 U tom pogledu valja podsjetiti, s jedne strane, na to da je u članku 2. točki 7. Direktive 2011/83 „ugovor na daljinu” definiran kao ugovor sklopljen između trgovca i potrošača na temelju organiziranog sustava prodaje ili pružanja usluga na daljinu bez istodobne fizičke prisutnosti trgovca i potrošača, isključivo uz korištenje jednog ili više sredstava daljinske komunikacije do, uključno, trenutka u kojem se sklapa ugovor.
- 164 Stoga iz teksta te odredbe, osobito izraza „do, uključno, trenutka”, proizlazi da za potrebe kvalifikacije ugovora kao „ugovora na daljinu” zahtjev za isključivo korištenje jednog ili više sredstava daljinske komunikacije između trgovca i potrošača bez njihove istodobne fizičke prisutnosti vrijedi ne samo za sklapanje ugovora kao takvog, nego i za njegovu pripremu.

- 165 S druge strane, iz definicije pojma „trgovac” iz članka 2. točke 2. Direktive 2011/83 proizlazi da trgovac, kad je riječ o ugovorima koji su obuhvaćeni tom direktivom, može djelovati preko drugih osoba koje djeluju u njegovo ime ili za njegov račun.
- 166 U tom pogledu valja istaknuti da posrednik kojeg je trgovac, kao u ovom slučaju, ovlastio da izračunava različite elemente predmeta ugovora, razgovara s potrošačem o različitim pravilima i uvjetima ugovora, pruža informacije o predviđenom ugovoru i odgovara na pitanja tog potrošača kao i da ispuni, primi ili prosljedi pisani zahtjev navedenog potrošača za sklapanje tog ugovora s trgovcem, nužno istodobno djeluje u ime i za račun tog trgovca.
- 167 Iz razmatranja iznesenih u točkama 163. do 166. ove presude proizlazi da se istodobna fizička prisutnost potrošača i posrednika koji djeluje u ime ili za račun trgovca prilikom pripreme ugovora načelno protivi tome da se može smatrati da je navedeni ugovor sklopljen isključivo uz korištenje jednog ili više sredstava daljinske komunikacije.
- 168 Međutim, kao što to proizlazi iz uvodne izjave 20. Direktive 2011/83, definicijom pojma „ugovor na daljinu” obuhvaćene su situacije u kojima potrošač dolazi u poslovne prostorije isključivo u svrhu prikupljanja informacija o robi ili uslugama, a o ugovoru na daljinu pregovara i sklapa ga naknadno. Suprotno tomu, ugovor o kojem se pregovara u poslovnim prostorijama trgovca, a konačno se sklapa daljinskom komunikacijom, ne smatra se ugovorom na daljinu.
- 169 Odredbe Direktive 2011/83 o sklapanju ugovora na daljinu imaju u tom smislu za cilj izbjeći da korištenje sredstvima daljinske komunikacije dovede do smanjenja informacija koje se pružaju potrošaču, osobito s obzirom na to da su informacije, koje se prije sklapanja ugovora na temelju članka 6. te direktive pruže u pogledu ugovornih uvjeta i posljedica navedenog sklapanja, kako bi mu se omogućilo da odluči želi li se ugovorno obvezati prema trgovcu, kao i informacije za pravilno izvršenje tog ugovora i osobito ostvarivanje njegovih prava, od temeljne su važnosti za potrošača (vidjeti u tom smislu presude od 23. siječnja 2019., Walbusch Walter Busch, C-430/17, EU:C:2019:47, t. 35. i 36. te navedenu sudsku praksu i od 5. svibnja 2022., Victorinox, C-179/21, EU:C:2022:353, t. 26. i navedenu sudsku praksu).
- 170 Stoga kvalifikaciju „ugovora na daljinu” u smislu članka 2. točke 7. Direktive 2011/83, ne treba primijeniti na ugovore koji su s trgovcem doduše sklopljeni uz korištenje sredstva daljinske komunikacije, ali o kojima su potrošač i posrednik koji djeluje u ime ili za račun trgovca pregovarali, pri čemu je potrošač, s obzirom na to da je bio u fizičkoj prisutnosti tog posrednika, primio među ostalim informacije iz članka 6. Direktive 2011/83 te mu je mogao postaviti pitanja o predviđenom ugovoru ili predloženoj ponudi kako bi otklonio sve dvojbe o doseg u svoje eventualne ugovorne obveze prema trgovcu.
- 171 Suprotno tomu, ugovor koji su potrošač i trgovac sklopili uz korištenje jednog ili više sredstava daljinske komunikacije može se kvalificirati kao „ugovor na daljinu” u smislu članka 2. točke 7. Direktive 2011/83 ako je potrošač tijekom pripreme faze sklapanja ugovora s trgovcem bio u fizičkoj prisutnosti posrednika koji djeluje u ime ili za račun trgovca, ali je taj posrednik potrošaču omogućio samo prikupljanje informacija o predmetu ugovora i, po potrebi, zaprimanje i prosljeđivanje trgovcu zahtjeva tog potrošača, pri čemu s njime nije pregovarao niti mu je pružio informacije iz članka 6. te direktive.
- 172 Iz razmatranja iznesenih u točkama 46. i 166. ove presude proizlazi da se između osobe VK i posrednika ovlaštenog djelovati u ime ili za račun društva BMW Bank doista odvila faza pregovaranja, osobito s obzirom na to da su oni razgovarali o elementima i trajanju leasinga, kao i

o iznosu predujma i mjesečnim obrocima koje je potrebno plaćati, kao informacijama iz članka 6. stavka 1. točaka (a), (e), (g) i (o) Direktive 2011/83, pri čemu je posrednik usto odgovarao na pitanja osobe VK koja su se odnosila na predviđeni ugovor. Pod uvjetom da sud koji je uputio zahtjev provjeri činjenicu da je osoba VK u okviru te pripremne faze na jasan i razumljiv način primila sve informacije iz članka 6. te direktive, valja dakle smatrati, u skladu s razmatranjima iznesenima u točki 170. ove presude, da ugovor o leasingu o kojem je riječ u glavnom postupku nije ugovor na daljinu u smislu članka 2. točke 7. Direktive 2011/83.

173 S obzirom na prethodno navedeno, na osmo pitanje u predmetu C-38/21 valja odgovoriti da članak 2. točku 7. Direktive 2011/83 treba tumačiti na način da se ugovor o usluzi, u smislu članka 2. točke 6. te direktive, koji su potrošač i trgovac sklopili uz korištenje sredstva daljinske komunikacije, ne može kvalificirati kao „ugovor na daljinu” u smislu prvonavedene odredbe ako je sklapanju ugovora prethodila pregovaračka faza koja se odvijala u istodobnoj fizičkoj prisutnosti potrošača i posrednika koji djeluje u ime ili za račun trgovca i tijekom koje je taj potrošač primio od tog posrednika, za potrebe tog pregovaranja, sve informacije iz članka 6. navedene direktive te je tom posredniku mogao postaviti pitanja o predviđenom ugovoru ili predloženoj ponudi kako bi otklonio sve dvojbe o dosegu svoje eventualne ugovorne obveze prema trgovcu.

– Šesto pitanje u predmetu C-38/21

174 Sud koji je uputio zahtjev šestim pitanjem u predmetu C-38/21 u biti pita treba li članak 2. točku 8. podtočku (a) Direktive 2011/83 tumačiti na način da se ugovor o usluzi u smislu članka 2. točke 6. te direktive, koji su sklopili potrošač i trgovac, može kvalificirati kao „ugovor sklopljen izvan poslovnih prostorija” u smislu prvonavedene odredbe ako se potrošač tijekom pripremne faze za sklapanje ugovora korištenjem sredstva daljinske komunikacije, uputio u poslovne prostorije posrednika koji u pregovorima o tom ugovoru djeluje u ime ili za račun trgovca, ali posluje u drukčijem području djelatnosti od tog trgovca.

175 U tom pogledu valja podsjetiti na to da se, u skladu s člankom 2. točkom 8. podtočkom (a) Direktive 2011/83, pojam „ugovor sklopljen izvan poslovnih prostorija” među ostalim definira kao svaki ugovor između trgovca i potrošača sklopljen u istodobnoj fizičkoj prisutnosti trgovca i potrošača, na mjestu koje nije poslovna prostorija trgovca. Na temelju članka 2. točke 9. te direktive pojam „poslovna prostorija” definira se kao svaka nekretnina za poslove maloprodaje u kojoj trgovac obavlja svoju aktivnost na trajnoj osnovi ili pak kao svaka pokretnina za poslove maloprodaje u kojoj trgovac obavlja svoju aktivnost na uobičajenoj osnovi.

176 Člankom 2. točkom 2. Direktive 2011/83 predviđa se da „trgovac” može djelovati preko drugih osoba koje djeluju u njegovo ime ili za njegov račun. Usto, iz uvodne izjave 22. te direktive proizlazi da poslovnu prostoriju posrednika treba smatrati poslovnom prostorijom u smislu te direktive, odnosno poslovnom prostorijom trgovca u smislu članka 2. točke 9. navedene direktive.

177 Stoga iz teksta svih tih odredbi, u vezi s tom uvodnom izjavom, proizlazi da ako se potrošač spontano uputi u poslovnu prostoriju posrednika koji djeluje u ime ili za račun trgovca i ondje pregovara o ugovoru prije nego što ga sklopi s trgovcem korištenjem sredstva daljinske komunikacije, taj ugovor nije „ugovor sklopljen izvan poslovnih prostorija” u smislu članka 2. točke 8. podtočke (a) Direktive 2011/83, i to čak ni ako se potrošač uputio samo u poslovnu prostoriju posrednika.

- 178 To je tumačenje potkrijepljeno ciljem koji se nastoji postići odredbama Direktive 2011/83 koje se odnose na ugovore sklopljene izvan poslovnih prostorija, a koji se odnosi na to da se, kao što to proizlazi iz uvodnih izjava 21. i 37. te direktive, zaštiti potrošača od potencijalnog psihološkog pritiska ili mogućeg suočavanja s elementom iznenađenja ako se nalazi izvan poslovnih prostorija trgovca (vidjeti u tom smislu presudu od 7. kolovoza 2018., Verbraucherzentrale Berlin, C-485/17, EU:C:2018:642, t. 33.).
- 179 Sud je u tom kontekstu već presudio da je zakonodavac Unije u načelu predvidio pravo na povlačenje radi zaštite potrošača, kad je riječ o ugovorima sklopljenima izvan poslovnih prostorija, u slučaju u kojem se u trenutku sklapanja ugovora potrošač ne nalazi u prostorijama u kojima trgovac posluje na trajnoj ili uobičajenoj osnovi zbog toga što je smatrao da navedeni potrošač može očekivati da će trgovac s njim stupiti u kontakt samo ako se spontano uputi u prostorije u kojima trgovac posluje na trajnoj ili uobičajenoj osnovi, tako da nakon toga ne može, ako je to slučaj, osnovano tvrditi da ga je iznenadila ponuda navedenog trgovca (vidjeti u tom smislu presudu od 7. kolovoza 2018., Verbraucherzentrale Berlin, C-485/17, EU:C:2018:642, t. 34.).
- 180 Doista, isti je zaključak valjan ako se takav potrošač spontano uputi u poslovne prostorije posrednika koji prema svemu sudeći djeluje u ime ili za račun takvog trgovca, i to neovisno o tome je li taj posrednik ovlašten djelovati samo u svrhu pregovora o ugovoru, ali ne i u svrhu njegova sklapanja. U takvom slučaju poslovne prostorije posrednika treba poistovjetiti s poslovnim prostorijama trgovca u smislu članka 2. točke 8. podtočke (a) Direktive 2011/83, u vezi s njezinom uvodnom izjavom 22.
- 181 S obzirom na navedeno, ako je sâm posrednik trgovac čija je djelatnost obuhvaćena sektorom različitim od sektora trgovca u čije ime ili za čiji račun djeluje, kako bi se provelo takvo izjednačavanje, odlučujuće je utvrditi može li prosječni potrošač, koji je uobičajeno obaviješten te postupa s dužnom pažnjom i razboritošću, očekivati da će, ako se uputi u poslovne prostorije navedenog posrednika, posrednik stupiti u kontakt s njim u svrhu pregovora, a zatim i sklapanja na daljinu ugovora koji je obuhvaćen djelatnošću trgovca u čije ime ili za čiji račun taj posrednik djeluje (vidjeti u tom smislu presudu od 7. kolovoza 2018., Verbraucherzentrale Berlin, C-485/17, EU:C:2018:642, t. 43. i 44.).
- 182 U tim je okolnostima na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri je li osoba VK, time što se uputila u poslovne prostorije zastupničkog trgovca automobilima, s gledišta prosječnog potrošača koji je uobičajeno obaviješten te postupa s dužnom pažnjom i razboritošću, mogla očekivati da će taj zastupnički trgovac automobilima stupiti u kontakt s njom u svrhu pregovora i sklapanja ugovora o leasingu s društvom BMW Bank te je li, osim toga, lako mogla razumjeti da navedeni zastupnički trgovac automobilima djeluje u ime ili za račun trgovca.
- 183 S obzirom na prethodno navedeno, na šesto pitanje upućeno u predmetu C-38/21 valja odgovoriti da članak 2. točku 8. podtočku (a) Direktive 2011/83 treba tumačiti na način da se ugovor o usluzi u smislu članka 2. točke 6. te direktive, koji su sklopili potrošač i trgovac, ne može kvalificirati kao „ugovor sklopljen izvan poslovnih prostorija” u smislu prvonavedene odredbe ako se potrošač tijekom pripremne faze za sklapanje ugovora korištenjem sredstva daljinske komunikacije, uputio u poslovne prostorije posrednika koji u pregovorima o tom ugovoru djeluje u ime ili za račun trgovca, ali posluje u drukčijem području djelatnosti od tog trgovca, pod uvjetom da je taj potrošač, kao prosječan potrošač koji je uobičajeno obaviješten te postupa s dužnom pažnjom i

razboritošću, mogao očekivati da će, ako se uputi u poslovne prostorije posrednika, posrednik stupiti u kontakt s njim u svrhu pregovora o ugovoru o usluzi i sklapanja tog ugovora s trgovcem i da je usto lako mogao razumjeti da taj posrednik djeluje u ime ili za račun navedenog trgovca.

– *Sedmo pitanje u predmetu C-38/21*

- 184 Sud koji je uputio zahtjev sedmim pitanjem u predmetu C-38/21 u biti pita treba li članak 16. točku (l) Direktive 2011/83 tumačiti na način da se izuzeće od prava na povlačenje koje se tom odredbom predviđa za ugovore na daljinu ili sklopljene izvan poslovnih prostorija koji su obuhvaćeni područjem primjene te direktive te se odnose na usluge iznajmljivanja automobila i sadržavaju konkretan datum ili rok izvršenja može primijeniti na potrošača koji je s trgovcem na razdoblje od 24 mjeseca sklopio ugovor o leasingu motornog vozila i koji se kvalificira kao ugovor o usluzi na daljinu ili ugovor sklopljen izvan poslovnih prostorija u smislu navedene direktive.
- 185 Najprije valja pojasniti da će odgovor Suda na to pitanje biti relevantan samo ako sud koji je uputio zahtjev ugovor o leasingu o kojem je riječ u glavnom postupku, s obzirom na odgovor pružen na osmo i šesto pitanje u predmetu C-38/21, kvalificira kao ugovor na daljinu ili ugovor sklopljen izvan poslovnih prostorija u smislu Direktive 2011/83.
- 186 S obzirom na to pojašnjenje, valja podsjetiti na to da se člancima 9. do 15. te direktive potrošaču daje pravo na povlačenje nakon sklapanja ugovora na daljinu ili ugovora sklopljenog izvan poslovnih prostorija u smislu članka 2. točke 7. odnosno točke 8. navedene direktive i da se njima utvrđuju uvjeti i načini ostvarivanja tog prava.
- 187 Međutim, člankom 16. te direktive utvrđuju se iznimke od tog prava na povlačenje, među ostalim, u slučaju iz točke (l) tog članka kad je riječ o pružanju usluga iznajmljivanja automobila ako ugovor predviđa konkretan datum ili rok izvršenja.
- 188 Stoga valja utvrditi odnosi li se ugovor o leasingu motornog vozila koji je sklopljen na razdoblje od 24 mjeseca, kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku, na „pružanj[e] usluga [...] iznajmljivanja automobila [s] konkret[nim] datum[om] ili rok[om] izvršenja” u smislu članka 16. točke (l) Direktive 2011/83. Budući da se ne upućuje na pravo država članica, na taj pojam treba, u skladu sa sudskom praksom navedenom u točki 133. ove presude, primijeniti autonomno i ujednačeno tumačenje koje se utvrđuje s obzirom na tekst navedenog pojma, kao i kontekst i cilj koji se nastoji postići tom odredbom.
- 189 Usto, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, kada se izrazi koje treba tumačiti nalaze u odredbi koja predstavlja odstupanje od načela ili, konkretnije, od pravnih pravila Unije kojima je cilj zaštita potrošača, potrebno ih je usko tumačiti (vidjeti u tom smislu presude od 10. ožujka 2005., EasyCar, C-336/03, EU:C:2005:150, t. 21. i od 14. svibnja 2020., NK (Projektiranje obiteljske kuće), C-208/19, EU:C:2020:382, t. 40.). Međutim, to ne znači da izrazi kojima je definiran tako predviđen odstupajući sustav treba tumačiti na način koji bi ih lišio učinka. Naime, tumačenje tih izraza mora biti u skladu s ciljevima tog sustava (presuda od 30. rujna 2021., Icade Promotion, C-299/20, EU:C:2021:783, t. 31. i navedena sudska praksa).
- 190 Kao prvo, kad je riječ o tekstu članka 16. točke (l) Direktive 2011/83, valja smatrati da usluge iznajmljivanja automobila iz te odredbe obilježava stavljanje automobila odnosno motornog vozila na raspolaganje potrošaču na konkretan datum ili tijekom konkretnog razdoblja, u zamjenu za plaćanje cijene najma ili mjesečnih obroka (vidjeti u tom smislu i po analogiji presudu od 10. ožujka 2005., EasyCar, C-336/03, EU:C:2005:150, t. 27.).

- 191 Naime, kao što se to ističe u točki 148. ove presude, glavni je predmet ugovora o leasingu, kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku, omogućiti potrošaču da tijekom konkretnog razdoblja, u ovom slučaju tijekom 24 mjeseca, uporabljuje automobil, u zamjenu za mjesečno plaćanje novčanog iznosa tijekom tog cijelog razdoblja. Iako je točno da takav ugovor sadržava i element kredita, na temelju teksta članka 16. točke (l) Direktive 2011/83, u dijelu u kojem se općenito odnosi na „pružanj[e] usluga [...] iznajmljivanja automobila”, ne može se smatrati, uključujući s obzirom na sudsku praksu iz točke 189. ove presude, da je zakonodavac Unije iz područja primjene te odredbe namjeravao isključiti ugovore o leasingu motornog vozila.
- 192 Posebice, na temelju okolnosti da se člankom 16. točkom (l) Direktive 2011/83 kao uvjet nalaže da ugovor o najmu automobila predviđa „konkretan” datum ili rok izvršenja ne može se smatrati da je zakonodavac Unije predvidio samo ugovore o kratkoročnom najmu. Naime, izraz „konkretan” može obuhvaćati i ugovore o dugoročnom najmu, kao što je razdoblje od 24 mjeseca, pod uvjetom da je to razdoblje dovoljno jasno navedeno u ugovoru.
- 193 Kao drugo, kad je riječ o kontekstu navedene odredbe, točno je da se druge kategorije usluga različite od usluga iznajmljivanja automobila koje su u njoj navedene, odnosno usluge smještaja osim u boravišne svrhe, usluge prijevoza robe, ugostiteljske usluge i usluge koje se odnose na aktivnosti u slobodnom vremenu, općenito pružaju jednokratno ili na relativno kratko razdoblje. Međutim, iz članka 16. točke (l) Direktive 2011/83 ne proizlazi da postoji ikakvo konkretno vremensko ograničenje na temelju kojeg se može smatrati da izuzećem od prava na povlačenje iz ugovora koje je uvedeno tom odredbom mogu biti obuhvaćeni samo ugovori o najmu automobila koji su sklopljeni na određeno maksimalno razdoblje. To je tim više tako s obzirom na to da i druge kategorije usluga u određenim okolnostima mogu biti predmet dugoročnih ugovora.
- 194 Kao treće, uzimajući u obzir razmatranja navedena u točkama 190. do 193. ove presude i sudsku praksu navedenu u točki 189. ove presude, upravo s obzirom na cilj koji se nastoji postići člankom 16. točkom (l) Direktive 2011/83 treba utvrditi obuhvaća li pojam „pružanja usluga [...] iznajmljivanja automobila [s] konkret[nim] datum[om] ili rok[om] izvršenja”, ako se tumači strogo, ugovore o leasingu motornog vozila koji su sklopljeni na razdoblje od 24 mjeseca, kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku.
- 195 Taj se cilj, kao što to proizlazi iz uvodne izjave 49. te direktive, sastoji od zaštite trgovca od rizika povezanog s čuvanjem određenih kapaciteta koje bi trgovac mogao teško popuniti, kad bi se ostavilo pravo na povlačenje iz ugovora (presuda od 31. ožujka 2022., CTS Eventim, C-96/21, EU:C:2022:238, t. 44.).
- 196 Tako je cilj članka 16. točke (l) Direktive 2011/83, među ostalim, utvrditi zaštitu interesa pružatelja određenih usluga kako oni ne bi pretrpjeli neproporcionalne nepogodnosti u vezi s besplatnim otkazivanjem prethodno rezervirane usluge bez obrazloženja zbog toga što se potrošač povukao iz ugovora kratko prije datuma kada je trebala biti pružena ta usluga (presuda od 31. ožujka 2022., CTS Eventim, C-96/21, EU:C:2022:238, t. 45. i navedena sudska praksa).
- 197 Konkretnije, kad je riječ o djelatnosti poduzetnika koji iznajmljuju automobile, Sud je presudio da je zaštita koju je zakonodavac Unije toj djelatnosti namjeravao odobriti preko navedenog izuzeća od prava na povlačenje iz ugovora povezana s činjenicom da ti poduzetnici trebaju poduzeti mjere kako bi na datum utvrđen prilikom rezervacije ostvarili dogovoreno pružanje usluge i zbog toga u slučaju otkazivanja trpe jednake nepogodnosti kao i poduzetnici koji svoju djelatnost obavljaju u drugim sektorima navedenima u toj odredbi (vidjeti po analogiji presudu od 10. ožujka 2005., EasyCar, C-336/03, EU:C:2005:150, t. 29.).

- 198 U ovom slučaju, iz spisa kojim raspolaže Sud proizlazi da trgovac u okviru ugovora o leasingu, kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku, predmetno vozilo kupuje na zahtjev i prema specifikacijama potrošača. Trgovac ostaje vlasnik vozila tijekom trajanja ugovora, dok mu je potrošač to vozilo dužan vratiti po isteku ugovora kako bi ga trgovac namijenio za novu uporabu, primjerice za novi leasing, drugi oblik najma ili prodaju.
- 199 Međutim, u slučaju kad bi se potrošaču priznalo pravo na povlačenje iz ugovora, neovisno o razdoblju na koje je takav ugovor sklopljen, trgovac bi se, osim ako ne pretrpi neproporcionalne nepogodnosti, mogao suočiti s poteškoćama u pogledu prenamjene vozila koje je posebno kupljeno na zahtjev potrošača kako bi odgovaralo njegovim specifikacijama. Naime, ovisno o, među ostalim, marki, modelu, vrsti motora, boji karoserije ili unutrašnjosti vozila ili pak o dodacima kojima je opremljeno, moguće je da trgovac u razumnom roku nakon ostvarivanja prava na povlačenje iz ugovora ne uspije namijeniti vozilo za drugu istovjetnu uporabu na razdoblje koje odgovara izvorno predviđenom trajanju leasinga, a da pritom ne pretrpi ozbiljnu gospodarsku štetu.
- 200 To je tumačenje dosljedno s izuzećem od prava na povlačenje koje je u članku 16. točki (c) Direktive 2011/83 predviđeno za „isporuk[u] robe koja je izrađena prema specifikacijama potrošača ili očito prilagođena potrošaču”. Točno je da se ugovor o leasingu kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku u predmetu C-38/21 ne odnosi na isporuku robe nego na pružanje usluge. To drugo izuzeće ipak svjedoči o želji zakonodavca Unije da isključi pravo na povlačenje iz ugovora u slučaju kad je roba proizvedena ili izrađena prema točnim specifikacijama potrošača, što je slučaj kad se novo vozilo naruči prema točnim specifikacijama potrošača radi uporabe u okviru ugovora o leasingu.
- 201 Iz doslovnog, kontekstualnog i teleološkog tumačenja članka 16. točke (l) Direktive 2011/83, iznesenog u točkama 190. do 200. ove presude, proizlazi da se ugovor o leasingu motornog vozila koji je sklopljen na razdoblje od 24 mjeseca, kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku, odnosi na „pružanj[e] usluga [...] iznajmljivanja automobila [s] konkret[nim] datum[om] ili rok[om] izvršenja” u smislu članka 16. točke (l) Direktive 2011/83.
- 202 S obzirom na prethodno navedeno, na sedmo pitanje postavljeno u predmetu C-38/21 valja odgovoriti da članak 16. točku (l) Direktive 2011/83 treba tumačiti na način da je izuzećem od prava na povlačenje iz ugovora koje se tom odredbom predviđa za ugovore na daljinu ili sklopljene izvan poslovnih prostorija koji su obuhvaćeni područjem primjene te direktive te se odnose na usluge iznajmljivanja automobila i sadržavaju konkretan datum ili rok izvršenja obuhvaćen ugovor o leasingu motornog vozila, koji su sklopili trgovac i potrošač i koji se kvalificira kao ugovor o usluzi koji je sklopljen na daljinu ili izvan poslovnih prostorija u smislu navedene direktive ako je glavni predmet tog ugovora omogućiti potrošaču da u konkretnom razdoblju koje je predviđeno navedenim ugovorom upotrebljuje vozilo, u zamjenu za redovito plaćanje novčanih iznosa.

Prvo, drugo, treće i četvrto pitanje u predmetu C-38/21

- 203 Budući da se prvo, drugo, treće i četvrto pitanje odnose na tumačenje odredbi Direktive 2008/48, valja utvrditi, kao prvo, da, s obzirom na to da ugovor o leasingu kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku nije obuhvaćen, u skladu s odgovorom na peto pitanje u predmetu C-38/21, područjem primjene te direktive, na temelju sudske prakse navedene u točki 110. ove presude više nije potrebno odgovoriti na ta pitanja s obzirom na navedenu direktivu.

- 204 To utvrđenje nije dovedeno u pitanje činjenicom da sud koji je uputio zahtjev navodi da, prema njegovu mišljenju, takav ugovor o leasingu po analogiji treba biti uređen odredbama nacionalnog prava kojima se prenosi Direktiva 2008/48.
- 205 Točno je da, na temelju članka 1. Direktive 2008/48, u vezi s njezinom uvodnom izjavom 10., države članice unatoč potpunom usklađivanju aspekata obuhvaćenih tom direktivom imaju mogućnost zadržati ili uvesti nacionalne odredbe koje odgovaraju odredbama navedene direktive ili nekima od tih odredbi za ugovore o kreditu koji nisu obuhvaćeni područjem primjene te direktive, kao što su „ugovor[i] o kreditu čiji je cilj steći ili zadržati vlasnička prava nad zemljištem ili na postojećoj ili projektiranoj građevini” iz članka 2. stavka 2. točke (d) Direktive 2008/48.
- 206 Točno je i da se Sud često proglašavao nadležnim za odlučivanje o zahtjevima za prethodnu odluku koji se odnose na odredbe prava Unije u situacijama u kojima su te odredbe postale primjenjive posredstvom nacionalnog prava, koje je radi rješavanja isključivo unutarnjih situacija usklađeno s rješenjima koja sadržava pravo Unije. Naime, u takvom slučaju postoji jasan interes Unije da se, radi izbjegavanja budućih različitih tumačenja, odredbe ili pojmovi koji su preuzeti iz prava Unije ujednačeno tumače bez obzira na okolnosti u kojima se primjenjuju (vidjeti u tom smislu presudu od 30. siječnja 2020., I. G. I., C-394/18, EU:C:2020:56, t. 45. i 46. i navedenu sudsku praksu).
- 207 S obzirom na navedeno, iz sudske prakse Suda proizlazi da odredbe prava Unije o kojima je riječ trebaju posredstvom nacionalnog prava postati izravno i bezuvjetno primjenjive kako bi se osiguralo istovjetno postupanje u unutarnjim situacijama i situacijama uređenim pravom Unije i da konkretni elementi na temelju kojih se može utvrditi takva izravna i bezuvjetna primjenjivost moraju proizlaziti iz odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku. U tu svrhu na sudu koji je uputio zahtjev je da navede, u skladu s člankom 94. Poslovnika Suda, po čemu je, unatoč potpuno unutarnjoj prirodi, spor koji se pred njim vodi povezan s odredbama prava Unije i prema tome čini zatraženo prethodno tumačenje nužnim za rješavanje tog spora (vidjeti u tom smislu presudu od 30. siječnja 2020., I. G. I., C-394/18, EU:C:2020:56, t. 46, 48. i 49. i navedenu sudsku praksu).
- 208 U ovom slučaju sud koji je uputio zahtjev u dopuni zahtjevu za prethodnu odluku navodi da je Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud) presudio da ugovori o leasingu motornog vozila kojima se predviđa da potrošač po isteku ugovora nema obvezu kupnje vozila nisu obuhvaćeni područjem primjene članka 506. BGB-a, u kojem se upućuje na odredbe BGB-a kojima je prenesena Direktiva 2008/48. Stoga sud koji je uputio zahtjev, neovisno o tome što izražava dvojbe u pogledu tog tumačenja, u svojem zahtjevu za prethodnu odluku navodi da prema sudskoj praksi Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud), koja je dio njemačkog prava, odredbe Direktive 2008/48 nisu posredstvom tog prava postale izravno i bezuvjetno primjenjive na ugovore o leasingu, kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku.
- 209 Kao drugo, valja navesti da sud koji je uputio zahtjev u svojoj dopuni zahtjevu za prethodnu odluku navodi da je, čak i ako ugovor o kojem je riječ u glavnom postupku nije obuhvaćen područjem primjene Direktive 2008/48 kao ugovor o potrošačkom kreditu, treće i četvrto pitanje u predmetu C-38/21 i dalje relevantno ako se potrošač može pozvati na pravo na povlačenje iz ugovora koje je odredbama njemačkog prava kojima se prenose odredbe Direktive 2002/65 i Direktive 2011/83 predviđeno za ugovore sklopljene izvan poslovnih prostorija i ugovore na daljinu.

- 210 U tom pogledu iz točke 156. ove presude proizlazi da potrošač kao što je osoba VK nema pravo na povlačenje iz ugovora na temelju Direktive 2002/65 s obzirom na to da ugovor o leasingu motornog vozila, kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku, nije obuhvaćen područjem primjene te direktive. Usto, iz točaka 156. i 202. ove presude proizlazi da, iako je takav ugovor obuhvaćen područjem primjene Direktive 2011/83 i pod uvjetom da se može kvalificirati kao ugovor sklopljen izvan poslovnih prostorija ili ugovor na daljinu u smislu članka 2. točaka 6. i 7. te direktive, potrošač koji ga je sklopio s trgovcem nema pravo na povlačenje predviđeno tom direktivom, u skladu s njezinim člankom 16. točkom (l).
- 211 U tim okolnostima nije potrebno odgovoriti na treće i četvrto pitanje u predmetu C-38/21 s obzirom na direktive 2002/65 i 2011/83.

Prvo pitanje u predmetima C-47/21 i C-232/21

- 212 Najprije, kako bi se odgovorilo na prigovor društava C Bank, Volkswagen Bank i Audi Bank u skladu s kojim je to pitanje nedopušteno, valja podsjetiti na to da, iako je točno da se u tekstu navedenog pitanja Sud poziva da odluči o usklađenosti odredbi unutarnjeg prava s pravom Unije, takva formulacija ne sprečava Sud da sudu koji je uputio zahtjev pruži elemente tumačenja prava Unije koji mu omogućuju ocjenu usklađenosti unutarnjeg prava s pravom Unije (presuda od 17. ožujka 2021., *Consulmarketing*, C-652/19, EU:C:2021:208, t. 33. i navedena sudska praksa).
- 213 U ovom slučaju, iz zahtjeva za prethodnu odluku u predmetima C-47/21 i C-232/21 proizlazi, najprije, da se ugovorima o kojima je riječ u tim predmetima predviđa da rok u kojem se potrošač može povući iz ugovora počinje teći tek nakon sklapanja ugovora, pod uvjetom da je zajmoprimac primio sve obvezne informacije predviđene njemačkim pravom koje u biti odgovaraju informacijama navedenima u članku 10. stavku 2. točki (p) Direktive 2008/48.
- 214 Nadalje, ti ugovori sadržavaju odredbe koje odgovaraju zakonskom obrascu predviđenom njemačkim pravom. Iako je sud koji je uputio zahtjev utvrdio da neke od tih odredbi nisu u skladu s člankom 10. stavkom 2. točkom (p) Direktive 2008/48, on pojašnjava da iz članka 247. stavka 6. drugog podstavka treće rečenice i članka 247. stavka 12. prvog podstavka treće rečenice EGBGB-a proizlazi da, ako ugovor sadržava uočljivu, jasno sročenu odredbu koja odgovara navedenom obrascu, smatra se ona ispunjava zahtjeve u području informiranja potrošača o njegovu pravu na povlačenje iz ugovora.
- 215 Naposljetku, valja napomenuti da, iako je prvo pitanje u predmetima C-47/21 i C-232/21 postavljeno ne samo s obzirom na članak 10. stavak 2. točku (p) Direktive 2008/48, nego i s obzirom na članak 14. stavak 1. te direktive, za potrebe odgovora na to pitanje treba tumačiti samo prvu od tih odredbi.
- 216 U tim okolnostima valja shvatiti da sud koji je uputio zahtjev prvim pitanjem u predmetima C-47/21 i C-232/21 u biti pita treba li članak 10. stavak 2. točku (p) Direktive 2008/48 tumačiti na način da mu se protivi nacionalni propis kojim se uspostavlja pravna pretpostavka prema kojoj trgovac poštuje svoju obvezu informiranja potrošača o njegovu pravu na povlačenje ako taj trgovac u ugovoru upućuje na nacionalne odredbe u kojima se pak upućuje na regulatorni obrazac s informacijama u tom pogledu i pritom upotrebljava odredbe iz tog obrasca koje nisu u skladu sa zahtjevima iz te odredbe direktive. U slučaju potvrdnog odgovora sud koji je uputio zahtjev pita i treba li se taj nacionalni propis izuzeti iz primjene u sporu koji se vodi isključivo između pojedinaca.

- 217 U tom pogledu valja naglasiti da ugovori o kreditu o kojima je riječ u glavnim postupcima u predmetima C-47/21 i C-232/21 odgovaraju definiciji ugovorâ o kreditu iz članka 3. točke (c) Direktive 2008/48. Ti su ugovori stoga obuhvaćeni područjem primjene te direktive, u skladu s njezinim člankom 2. stavkom 1.
- 218 S obzirom na navedeno, valja podsjetiti na to da se u članku 10. stavku 2. Direktive 2008/48 navode informacije koje treba jasno i sažeto definirati u ugovorima o kreditu koji su obuhvaćeni područjem primjene te direktive na temelju njezina članka 2. Člankom 10. stavkom 2. točkom (p) navedene direktive konkretno se određuje da u ugovoru o kreditu na taj način treba definirati postojanje ili nepostojanje prava na povlačenje iz ugovora o kreditu, razdoblje tijekom kojeg se to pravo može ostvarivati i druge uvjete koji uređuju njegovo ostvarivanje, uključujući informacije koje se odnose na obvezu potrošača da plati glavnicu nakon povlačenja tranše i kamate, kao i iznos kamata koji se plaća dnevno.
- 219 Sud je već presudio da se članku 10. stavku 2. točki (p) Direktive 2008/48 protivi to da ugovor o kreditu, kada je riječ o informacijama iz članka 10. te direktive, upućuje na odredbu nacionalnog prava, koja pak dalje upućuje na druge odredbe prava predmetne države članice. Naime, kada potrošački ugovor upućuje na određene odredbe nacionalnog prava u pogledu informacija koje treba uključiti na temelju članka 10. Direktive 2008/48, potrošač ne može na temelju ugovora ni odrediti opseg svoje ugovorne obveze, ni provjeriti jesu li svi potrebni elementi, u skladu s tom odredbom, sadržani u ugovoru koji je sklopio, ni *a fortiori* provjeriti je li počeo teći rok za povlačenje kojim on može raspolagati (vidjeti u tom smislu presudu od 26. ožujka 2020., Kreissparkasse Saarlouis, C-66/19, EU:C:2020:242, t. 44. i 49.).
- 220 Iz toga slijedi da se članku 10. stavku 2. točki (p) Direktive 2008/48 protivi to da se u ugovor o kreditu unese odredba koja upućuje na nacionalne odredbe koje pak upućuju na regulatorni obrazac s informacijama, kao što je zakonski obrazac. Isto vrijedi *a fortiori* kad su ugovorne odredbe iz takvog obrasca protivne navedenoj odredbi jer nisu dovoljno jasne u kontekstu ugovora o kojem je riječ. Stoga se toj odredbi protivi i nacionalni propis kojim se korištenju takvih odredbi pripisuje pravna pretpostavka prema kojoj trgovac poštuje svoju obvezu informiranja potrošača o njegovu pravu na povlačenje iz ugovora.
- 221 Kad je riječ o zaključcima koje sud koji je uputio zahtjev treba izvesti iz tog utvrđenja, valja podsjetiti na to da je nacionalni sud koji postupa u sporu koji se vodi isključivo između pojedinaca, kada primjenjuje odredbe unutarnjeg prava usvojene u cilju prenošenja obveza predviđenih direktivom, dužan uzeti u obzir sveukupnost pravila nacionalnog prava i tumačiti ih, u najvećoj mogućoj mjeri, s obzirom na tekst kao i cilj te direktive radi postizanja rješenja usklađenog s njezinim ciljem (presuda od 18. siječnja 2022., Thelen Technopark Berlin, C-261/20, EU:C:2022:33, t. 27. i navedena sudska praksa).
- 222 Međutim, načelo usklađenog tumačenja nacionalnog prava ima određene granice. Stoga je obveza nacionalnog suda da se pozove na sadržaj direktive prilikom tumačenja i primjene relevantnih pravila unutarnjeg prava ograničena općim načelima prava i ne može služiti kao temelj tumačenja nacionalnog prava *contra legem* (presuda od 18. siječnja 2022., Thelen Technopark Berlin, C-261/20, EU:C:2022:33, t. 28. i navedena sudska praksa).

- 223 U ovom slučaju, iz spisa kojim raspolaže Sud proizlazi da se, prema mišljenju Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud), tekst, nastanak i svrha nacionalnih odredbi o kojima je riječ u glavnom postupku protive tome da ih se može tumačiti u skladu s Direktivom 2008/48. Sud koji je uputio zahtjev pak upućuje na postojanje stajališta u pravnoj teoriji u korist takvog tumačenja, pri čemu predviđa izuzimanje iz primjene tih nacionalnih odredbi.
- 224 U tim je okolnostima na tom sudu da provjeri mogu li se nacionalne odredbe o kojima je riječ u glavnom postupku tumačiti u skladu s Direktivom 2008/48, uzimajući u obzir da ne može valjano smatrati da nije u mogućnosti utvrditi takvo tumačenje samo zbog činjenice da su drugi sudovi države članice u kojoj se on nalazi, pa bio to i vrhovni sud, te odredbe tumačili na način koji nije spojiv s tim pravom (vidjeti u tom smislu presudu od 22. travnja 2021., Profi Credit Slovakia, C-485/19, EU:C:2021:313, t. 72. i navedenu sudsku praksu).
- 225 Ako sud koji je uputio zahtjev utvrdi takvu nemogućnost, valja podsjetiti na to da, ako nacionalni propis ne može protumačiti u skladu sa zahtjevima prava Unije, načelo nadređenosti tog prava nalaže nacionalnom sudu koji je u okviru svojih nadležnosti zadužen za primjenu odredbi navedenog prava obvezu da osigura puni učinak tih zahtjeva, prema potrebi izuzimajući po službenoj dužnosti iz primjene svaki nacionalni propis ili praksu, čak i naknadne, koji su protivni izravno primjenjivoj odredbi prava Unije, pri čemu ne mora tražiti ni čekati prethodno ukidanje tog nacionalnog propisa ili prakse kroz zakonodavni ili bilo koji drugi postupak predviđen Ustavom (presude od 8. ožujka 2022., Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Izravan učinak), C-205/20, EU:C:2022:168, t. 37. i navedena sudska praksa, kao i od 24. srpnja 2023., Lin, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, t. 95.).
- 226 Nadalje, prema ustaljenoj sudskoj praksi, direktiva ne može sama po sebi stvarati obveze za pojedinca te se stoga protiv njega pred nacionalnim sudom nije moguće pozivati na direktivu kao takvu. Stoga, iako jasna, precizna i bezuvjetna, odredba direktive nacionalnom sudu ne omogućuje da izuzme iz primjene odredbu svojeg domaćeg prava koja joj je suprotna ako bi se time pojedincu nametnula dodatna obveza (vidjeti u tom smislu presudu od 18. siječnja 2022., Thelen Technopark Berlin, C-261/20, EU:C:2022:33, t. 32. i navedenu sudsku praksu).
- 227 U ovom slučaju nije sporno, s jedne strane, da se sporovi iz glavnih postupaka vode isključivo između pojedinaca. S druge strane, kad bi se u glavnim postupcima nacionalne odredbe o kojima je riječ izuzele iz primjene u skladu s člankom 10. stavkom 2. točkom (p) Direktive 2008/48, tuženim bankama u tim postupcima uskratilo bi se pravo na pravnu pretpostavku utvrđenu u tim odredbama te bi one stoga bile dužne na jasan i razumljiv način u ugovorima o kojima je riječ u glavnom postupku navesti informacije o pravu na povlačenje iz ugovora koje su navedene u toj odredbi. Međutim, sudska praksa navedena u prethodnoj točki isključuje mogućnost priznanja takvog učinka navedenoj odredbi isključivo na temelju prava Unije.
- 228 Iz toga slijedi da sud koji je uputio zahtjev nije dužan izuzeti iz primjene članak 247. stavak 6. drugi podstavak treću rečenicu i članak 247. stavak 12. prvi podstavak treću rečenicu EGBGB-a samo na temelju prava Unije, iako su te odredbe protivne članku 10. stavku 2. točki (p) Direktive 2008/48, ne dovodeći pritom u pitanje mogućnost tog suda da navedene odredbe izuzme iz primjene na temelju unutarnjeg prava (vidjeti po analogiji presudu od 18. siječnja 2022., Thelen Technopark Berlin, C-261/20, EU:C:2022:33, t. 33.).
- 229 Međutim, valja pojasniti da se stranka koja je oštećena zbog neusklađenosti nacionalnog prava s pravom Unije može pozvati na sudsku praksu proizašlu iz presude od 19. studenoga 1991., Francovich i dr. (C-6/90 i C-9/90, EU:C:1991:428), kako bi ostvarila, ovisno o slučaju,

popravljanje pretrpljene štete (vidjeti u tom smislu presude od 7. ožujka 1996., El Corte Inglés, C-192/94, EU:C:1996:88, t. 22. i od 18. siječnja 2022., Thelen Technopark Berlin, C-261/20, EU:C:2022:33, t. 41. i navedenu sudsku praksu).

- 230 S obzirom na prethodno navedene razloge, na prvo pitanje u predmetima C-47/21 i C-232/21 valja odgovoriti da članak 10. stavak 2. točku (p) Direktive 2008/48 treba tumačiti na način da mu se protivi nacionalni propis kojim se uspostavlja pravna pretpostavka prema kojoj trgovac poštuje svoju obvezu informiranja potrošača o njegovu pravu na povlačenje iz ugovora ako taj trgovac u ugovoru upućuje na nacionalne odredbe u kojima se pak upućuje na regulatorni obrazac s informacijama u tom pogledu i pritom upotrebljava odredbe iz tog obrasca koje nisu u skladu sa zahtjevima iz te odredbe direktive. Ako se nacionalni propis o kojem je riječ ne može tumačiti u skladu s Direktivom 2008/48, nacionalni sud koji odlučuje o sporu koji se vodi isključivo između pojedinaca nije dužan izuzeti iz primjene takav propis samo na temelju prava Unije, ne dovodeći pritom u pitanje mogućnost tog suda da ga izuzme iz primjene na temelju unutarnjeg prava kao ni, ako to ne učini, pravo stranke koja je oštećena zbog neusklađenosti nacionalnog prava s pravom Unije da zahtijeva popravlanje štete koju je zbog toga pretrpjela.

Drugo pitanje točka (a) u predmetu C-232/21

- 231 Sud koji je uputio zahtjev drugim pitanje točkom (a) u predmetu C-232/21 pita treba li članak 10. stavak 2. točku (p) Direktive 2008/48 tumačiti na način da iznos kamata koji se plaća dnevno i koji treba navesti u ugovoru o kreditu na temelju te odredbe, a koji se primjenjuje u slučaju da potrošač ostvari pravo na povlačenje iz ugovora, mora biti izračunat na temelju ugovorne kamatne stope koja je dogovorena u tom ugovoru.
- 232 Člankom 10. stavkom 2. točkom (p) Direktive 2008/48 određuje se da u ugovoru o kreditu treba jasno i sažeto definirati informacije koje se odnose na obvezu potrošača da u slučaju ostvarivanja svojeg prava na povlačenje iz ugovora plati glavnicu nakon povlačenja tranše i kamate u skladu s člankom 14. stavkom 3. točkom (b) te direktive i iznos kamata koji se plaća dnevno.
- 233 Iz članka 10. stavka 2. Direktive 2008/48, u vezi s njezinom uvodnom izjavom 31., proizlazi da je zahtjev koji se sastoji od toga da se u ugovoru o kreditu sastavljenom na papiru ili na nekom drugom trajnom mediju u jasnom i sažetom obliku navedu elementi iz te odredbe nužan da se potrošač upozna sa svojim pravima i obvezama (presuda od 9. rujna 2021., Volkswagen Bank i dr., C-33/20, C-155/20 i C-187/20, EU:C:2021:736, t. 70. i navedena sudska praksa).
- 234 Potrošačeva spoznaja i dobro razumijevanje elemenata koje ugovor o kreditu obvezno mora sadržavati, u skladu s člankom 10. stavkom 2. Direktive 2008/48, nužni su za pravilno izvršenje tog ugovora i konkretno za ostvarivanje pravâ potrošača, među kojima je i njegovo pravo na povlačenje iz ugovora (vidjeti u tom smislu presudu od 9. rujna 2021., Volkswagen Bank i dr., C-33/20, C-155/20 i C-187/20, EU:C:2021:736, t. 71. i navedenu sudsku praksu).
- 235 Kako bi se omogućilo dobro razumijevanje navedenih elemenata uz poštovanje zahtjeva jasnoće utvrđenog u članku 10. stavku 2. Direktive 2008/48, informacija navedena u ugovoru o kreditu stoga ne smije sadržavati nikakvu proturječnost koja prosječnog potrošača koji je uobičajeno obaviješten te postupa s dužnom pažnjom i razboritošću objektivno može dovesti u zabludu u pogledu dosega njegovih prava i obveza na temelju navedenog ugovora.

- 236 Osim toga, člankom 14. stavkom 3. točkom (b) Direktive 2008/48 predviđa se, među ostalim, da se u slučaju ostvarivanja prava na povlačenje iz ugovora kamatu treba obračunavati na temelju dogovorene kamatne stope. Valja smatrati da pojam „kamata” obuhvaća i kamatu koja se plaća dnevno iz članka 10. stavka 2. točke (p) te direktive s obzirom na to da se članak 14. stavak 3. točka (b) navedene direktive odnosi na sve „kamat[e] na [...] glavnici od dana povlačenja novca na temelju ugovora o kreditu do datuma otplate glavnice”.
- 237 Stoga iz zajedničkog tumačenja odredbi članka 10. stavka 2. točke (p) i članka 14. stavka 3. točke (b) Direktive 2008/48 proizlazi da kad je riječ o iznosu kamate koji se plaća dnevno koji je potrošač dužan platiti u slučaju da ostvari pravo na povlačenje iz ugovora, ta kamata ni u kojem slučaju ne smije biti veća od iznosa koji je izračunat na temelju dogovorene kamatne stope u ugovoru o kreditu.
- 238 S obzirom na sudsku praksu navedenu u točkama 233. do 235. ove presude, informacije koje su u ugovoru navedene u pogledu iznosa kamata koji se plaća dnevno moraju biti jasne i sažete tako da, među ostalim, u vezi s drugim informacijama ne sadržavaju nikakvu proturječnost koja prosječnog potrošača koji je uobičajeno obaviješten te postupa s dužnom pažnjom i razboritošću objektivno može dovesti u zabludu u pogledu iznosa kamate koji se plaća dnevno i koji će u konačnici morati platiti. U slučaju da se ne navedu takve informacije, nije potrebno platiti nikakav iznos kamate koji se plaća dnevno.
- 239 Na sudu je koji je uputio zahtjev da provjeri može li, u pogledu ugovornih odredbi o kojima je riječ u predmetu C-232/21, prosječni potrošač koji je uobičajeno obaviješten te postupa s dužnom pažnjom i razboritošću jasno odrediti iznos kamate koji se plaća dnevno i koji treba platiti ako ostvari pravo na povlačenje iz ugovora.
- 240 S obzirom na prethodno navedeno, na drugo pitanje točku (a) u predmetu C-232/21 valja odgovoriti da članak 10. stavak 2. točku (p) Direktive 2008/48, u vezi s njezinim člankom 14. stavkom 3. točkom (b), treba tumačiti na način da iznos kamata koji se plaća dnevno i koji treba navesti u ugovoru o kreditu na temelju te odredbe, a koji se primjenjuje u slučaju da potrošač ostvari pravo na povlačenje iz ugovora, ni u kojem slučaju ne smije biti veći od iznosa koji se izračunava na temelju ugovorne kamatne stope koja je dogovorena u tom ugovoru. Informacije koje su u ugovoru navedene u pogledu iznosa kamata koji se plaća dnevno moraju biti jasne i sažete tako da, među ostalim, u vezi s drugim informacijama ne sadržavaju nikakvu proturječnost koja prosječnog potrošača koji je uobičajeno obaviješten te postupa s dužnom pažnjom i razboritošću objektivno može dovesti u zabludu u pogledu iznosa kamate koji se plaća dnevno i koji će u konačnici morati platiti. U slučaju da se ne navedu takve informacije, nije potrebno platiti nikakav iznos kamate koji se plaća dnevno.

Drugo pitanje točka (d) u predmetu C-47/21

- 241 Sud koji je uputio zahtjev drugim pitanjem točkom (d) u predmetu C-47/21 u biti pita treba li članak 10. stavak 2. točku (t) Direktive 2008/48 tumačiti na način da se u ugovoru o kreditu moraju navesti bitni formalni uvjeti o kojima ovisi pokretanje izvansudske pritužbe i mehanizma obeštećenja ili je dovoljno da se tim ugovorom u tom pogledu upućuje na poslovnik koji je dostupan na zahtjev ili kojem se može pristupiti na internetu.
- 242 U tom pogledu valja podsjetiti na to da, u skladu s člankom 10. stavkom 2. točkom (t) Direktive 2008/48, ugovor o kreditu treba jasno i sažeto definirati postoji li ili ne izvansudska pritužba i mehanizam obeštećenja za potrošače te, ako je takav slučaj, metode pristupa njima.

- 243 U tom je kontekstu Sud već presudio da se, iako informacija koja se nalazi u ugovoru o kreditu ne mora nužno ponavljati sva postupovna pravila postupaka izvansudske pritužbe i mehanizma obeštećenja za potrošače, člankom 10. stavkom 2. točkom (t) Direktive 2008/48 ipak nastoji osigurati, s jedne strane, to da potrošač može odlučiti, uz puno poznavanje činjenica, je li za njega korisno koristiti se jednim od tih postupaka i, s druge strane, to da zaista može pokrenuti takav postupak na temelju informacija koje se nalaze u ugovoru o kreditu (vidjeti u tom smislu presudu od 9. rujna 2021., Volkswagen Bank i dr., C-33/20, C-155/20 i C-187/20, EU:C:2021:736, t. 132. i 135.).
- 244 U tu je svrhu nužno da potrošač bude obaviješten, kao prvo, o svim postupcima izvansudske pritužbe ili mehanizma obeštećenja koji su mu na raspolaganju i, po potrebi, o trošku svakog od njih, kao drugo, o tome mora li pritužba ili pravni lijek biti podnesen pismeno ili elektroničkim putem, kao treće, o poštanskoj ili elektroničkoj adresi na koju treba poslati tu pritužbu ili pravni lijek i, kao četvrto, o drugim formalnim uvjetima koji se primjenjuju na tu pritužbu ili na taj pravni lijek (presuda od 9. rujna 2021., Volkswagen Bank i dr., C-33/20, C-155/20 i C-187/20, EU:C:2021:736, t. 136.).
- 245 Sud je u tom pogledu već presudio da puko pozivanje, izvršeno u ugovoru o kreditu, na poslovnik kojem se može pristupiti na internetu ili na drugi akt ili dokument koji se odnosi na pravila pristupa postupcima izvansudske pritužbe ili mehanizma obeštećenja nije dovoljno (presuda od 9. rujna 2021., Volkswagen Bank i dr., C-33/20, C-155/20 i C-187/20, EU:C:2021:736, t. 137.). Isto mora vrijediti kad se u ugovoru o kreditu navodi ta je takav poslovnik dostupan na zahtjev.
- 246 S obzirom na prethodno navedeno, na drugo pitanje točku (d) u predmetu C-47/21 valja odgovoriti da članak 10. stavak 2. točku (t) Direktive 2008/48 treba tumačiti na način da se u ugovoru o kreditu moraju navesti bitne informacije o svim postupcima izvansudske pritužbe ili mehanizma obeštećenja za potrošače i, po potrebi, trošak svakog od njih, informacija podnosi li se pritužbu ili pravni lijek pismeno ili elektroničkim putem, poštanska ili elektronička adresa na koju treba poslati tu pritužbu ili pravni lijek i drugi formalni uvjeti koji se primjenjuju na tu pritužbu ili na taj pravni lijek, pri čemu nije dovoljno puko pozivanje, izvršeno u ugovoru o kreditu, na poslovnik koji je dostupan na zahtjev ili kojem se može pristupiti na internetu ili na drugi akt ili dokument koji se odnosi na pravila pristupa postupcima izvansudske pritužbe ili mehanizma obeštećenja.

Drugo pitanje točka (b) podtočka (aa) u predmetima C-47/21 i C-232/21

- 247 Sud koji je uputio zahtjev drugim pitanjem točkom (b) podtočkom (aa) u predmetima C-47/21 i C-232/21 u biti pita treba li članak 10. stavak 2. točku (r) Direktive 2008/48 tumačiti na način da u ugovoru o kreditu treba navesti dovoljno konkretnu i potrošaču razumljivu aritmetičku formulu za utvrđivanje kompenzacije koju je potrebno platiti u slučaju prijevremene otplate kredita tako da potrošač barem približno može izračunati iznos koji u takvom slučaju mora platiti.
- 248 U skladu s člankom 10. stavkom 2. točkom (r) Direktive 2008/48 ugovor o kreditu mora jasno i sažeto definirati „pravo na prijevremenu otplatu, postupak prijevremene otplate, kao i, prema potrebi, informacije o pravu vjerovnika na kompenzaciju i način na koji će se utvrđivati ta kompenzacija”.
- 249 U ovom slučaju iz odluka kojima se upućuje zahtjev za prethodnu odluku proizlazi da se ugovorima o kreditu o kojima je riječ u predmetima C-47/21 i C-232/21 u biti predviđa da, u slučaju da potrošač prijevremeno otplati kredit, banka može tražiti kompenzaciju koja se

izračunava u skladu s aritmetičkim okvirom koji propisuje Bundesgerichtshof (Vrhovni savezni sud) i kojim se osobito uzimaju u obzir visina kamatne stope koja se u međuvremenu mijenjala, novčani tokovi koji su prvotno dogovoreni za kredit, izgubljena zarada banke vjerovnika, administrativni troškovi povezani s prijevremenom otplatom, kao i troškovi rizika i administrativni troškovi uštedeni prijevremenom otplatom. U tim se ugovorima pojašnjava i da se tako izračunata kompenzacija za prijevremenu otplatu snižava na manji od sljedećih dvaju iznosa ako je veća od njih: na jedan posto odnosno, ako je prijevremena otplata izvršena manje od sedam godina prije dogovorenog datuma otplate, na 0,5 posto iznosa koji je prijevremeno otplaćen, ili na iznos kamata koji bi dužnik platio od datuma prijevremene otplate do dogovorenog datuma otplate.

- 250 Sud je u sličnom kontekstu već presudio da je prodavatelj robe ili pružatelj usluga, u slučajevima kada Direktiva 2008/48 predviđa njegovu obvezu da upozna potrošača sa sadržajem ugovorne obveze koja mu je ponuđena, čiji su određeni elementi određeni prisilnim zakonskim ili regulatornim odredbama države članice, dužan jasno i sažeto obavijestiti tog potrošača o sadržaju navedenih odredaba kako bi se on mogao upoznati sa svojim pravima i obvezama (presuda od 9. rujna 2021., Volkswagen Bank i dr., C-33/20, C-155/20 i C-187/20, EU:C:2021:736, t. 99. i navedena sudska praksa).
- 251 Iako u tu svrhu u pogledu kompenzacije koja se duguje u slučaju prijevremene otplate iz članka 10. stavka 2. točke (r) Direktive 2008/48 nije nužno da se ugovorom o kreditu odredi aritmetička formula kojom će se izračunati ta kompenzacija, ipak se mora navesti način njezina izračuna na konkretan i lako razumljiv način za prosječnog potrošača koji je uobičajeno obaviješten te postupa s dužnom pažnjom i razboritošću, tako da on može odrediti iznos kompenzacije koju treba platiti u slučaju prijevremene otplate na temelju informacija danih u ugovoru o kreditu (vidjeti u tom smislu presudu od 9. rujna 2021., Volkswagen Bank i dr., C-33/20, C-155/20 i C-187/20, EU:C:2021:736, t. 100.).
- 252 Tako je Sud presudio da se pukim pozivanjem, u svrhe izračuna kompenzacije koju treba platiti u slučaju prijevremene otplate zajma, na aritmetički financijski okvir koji je utvrdio nacionalni sud ne ispunjava zahtjev, na koji se podsjeća u točki 250. ove presude, da se potrošač upozna sa sadržajem svoje ugovorne obveze (presuda od 9. rujna 2021., Volkswagen Bank i dr., C-33/20, C-155/20 i C-187/20, EU:C:2021:736, t. 101.).
- 253 S obzirom na navedeno, obvezom iz članka 10. stavka 2. točke (r) Direktive 2008/48 da se potrošača informira o načinu izračuna kompenzacije koju će trebati platiti vjerovniku u slučaju prijevremene otplate kredita nastoji se potrošaču omogućiti da iznos te kompenzacije odredi na temelju informacija pruženih u ugovoru o kreditu. U tom pogledu iz sudske prakse Suda proizlazi da se pružanje nepotpune ili netočne informacije može izjednačiti s nepostojanjem informacije samo ako bi se potrošača time dovelo u zabludu o njegovim pravima i obvezama (vidjeti u tom smislu presude od 10. travnja 2008., Hamilton, C-412/06, EU:C:2008:215, t. 35. i od 19. prosinca 2019., Rust Hackner i dr., C-355/18 do C-357/18 i C-479/18, EU:C:2019:1123, t. 78.) i ako bi on zbog toga sklopio ugovor koji možda ne bi sklopio da je raspolagao svim potpunim i materijalno točnim informacijama.
- 254 Međutim, ne može se smatrati da je potrošač doveden u zabludu u smislu te sudske prakse ako, neovisno o neusklađenosti upućivanja, u svrhe izračuna navedene kompenzacije, na aritmetički financijski okvir koji je utvrdio nacionalni sud, ugovor sadržava druge elemente koji tom potrošaču omogućuju da lako odredi iznos kompenzacije o kojoj je riječ, osobito njezin maksimalni iznos, koji će trebati platiti u slučaju prijevremene otplate kredita.

- 255 Stoga je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri ispunjavaju li ugovori o kojima je riječ u predmetima C-47/21 i C-232/21 taj uvjet u dijelu u kojem se njima predviđa da se kompenzacija za prijevremenu otplatu, koja se izračunala na temelju aritmetičkog financijskog okvira iz sudske prakse, snižava na manji od dvaju iznosa navedenih u točki 249. ove presude ako je veća od njih.
- 256 S obzirom na prethodno navedeno, na drugo pitanje točku (b) podtočku (aa) u predmetima C-47/21 i C-232/21 valja odgovoriti da članak 10. stavak 2. točku (r) Direktive 2008/48 treba tumačiti na način da se u ugovoru o kreditu, radi izračuna kompenzacije koju je potrebno platiti u slučaju prijevremene otplate kredita, načelno mora navesti način njezina izračuna na konkretan i lako razumljiv način za prosječnog potrošača koji je uobičajeno obaviješten te postupuje s dužnom pažnjom i razboritošću, tako da on može odrediti iznos kompenzacije koju treba platiti u slučaju prijevremene otplate na temelju informacija pruženih u tom ugovoru. S obzirom na to, čak i ako nije naveden konkretan i lako razumljiv način izračuna, takav ugovor može ispunjavati obvezu iz te odredbe ako sadržava druge elemente koji potrošaču omogućuju da lako odredi iznos kompenzacije o kojoj je riječ, osobito njezin maksimalni iznos koji će trebati platiti u slučaju prijevremene otplate kredita.

Drugo pitanje točka (b) podtočka (bb), točka (e) i točka (f) u predmetu C-47/21 i drugo pitanje točka (b) podtočka (bb), točka (c) i točka (d) u predmetu C-232/21

- 257 Najprije valja navesti da su drugo pitanje točka (e) i točka (f) u predmetu C-47/21 i drugo pitanje točka (c) i točka (d) u predmetu C-232/21 dopušteni, suprotno onomu što društvo C Bank odnosno društva Volkswagen Bank i Audi Bank tvrde u svojim pisanim očitovanjima. Točno je da sud koji je uputio zahtjev u postavljenim pitanjima općenito upućuje na članak 10. stavak 2. Direktive 2008/48, a ne konkretno na određene točke te odredbe. Međutim, iz teksta obiju odluka kojima se upućuje zahtjev za prethodnu odluku u tim dvama predmetima proizlazi da Sud može razumjeti koji aspekti te odredbe kod suda koji je uputio zahtjev izazivaju dvojbe u pogledu njezina tumačenja i da mu u tom pogledu može pružiti koristan odgovor. Iz toga slijedi da je, u skladu s načelima navedenima u točkama 110. i 117. ove presude, sud koji je uputio zahtjev u okviru navedenih pitanja dovoljno precizno utvrdio odredbu prava Unije koja je povezana s činjeničnim stanjem i predmetom glavnih postupaka, što Sudu omogućuje da tom sudu pruži koristan odgovor.
- 258 Stoga sud koji je uputio zahtjev drugim pitanjem točkom (b) podtočkom (bb), točkom (e) i točkom (f) u predmetu C-47/21, kao i drugim pitanjem točkom (b) podtočkom (bb), točkom (c) i točkom (d) u predmetu C-232/21 u biti pita treba li članak 14. stavak 1. drugi podstavak točku (b) Direktive 2008/48 tumačiti na način da rok za povlačenje iz ugovora, predviđen tim člankom 14. stavkom 1. prvim podstavkom, počinje teći tek ako se potrošaču pruže potpune i materijalno točne informacije koje se zahtijevaju na temelju članka 10. stavka 2. te direktive.
- 259 U tom pogledu valja istaknuti da se, kao i druge direktive Unije u području zaštite potrošača, sustav zaštite uspostavljen Direktivom 2008/48 temelji na ideji da se potrošač nalazi u slabijem položaju u odnosu na prodavatelja robe ili pružatelja usluga, kako u pogledu pregovaračke snage tako i u pogledu razine obaviještenosti, što je situacija koja ga navodi da pristane na uvjete koje je ranije sastavio prodavatelj robe ili pružatelj usluga, a da nije mogao utjecati na njihov sadržaj (vidjeti u tom smislu presude od 4. lipnja 2015., Faber, C-497/13, EU:C:2015:357, t. 42. i navedenu sudsku praksu i od 21. travnja 2016., Radlinger i Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, t. 63. i navedenu sudsku praksu).

- 260 U tom pogledu, informacije koje se daju prije ili istodobno sa sklapanjem ugovora, a koje se odnose na uvjete ugovora i posljedice spomenutog sklapanja, od temeljne su važnosti za potrošača. Potrošač upravo na osnovi tih informacija donosi odluku o tome želi li biti obvezan uvjetima koje su prethodno sastavili prodavatelj robe ili pružatelj usluga (presuda od 21. travnja 2016., Radlinger i Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, t. 64. i navedena sudska praksa).
- 261 Tako iz članka 14. stavka 1. drugog podstavka točke (b) Direktive 2008/48 proizlazi da rok za povlačenje od četrnaest dana počinje teći tek na dan na koji je, među ostalim, potrošač primio informacije predviđene člankom 10. te direktive, ako je taj dan kasniji od dana sklapanja ugovora o kreditu. U stavku 2. navedenog članka 10. navedene su informacije koje moraju biti jasno i sažeto definirane u ugovoru o kreditu.
- 262 U tom pogledu valja podsjetiti na to da obveza pružanja informacija iz članka 10. stavka 2. Direktive 2008/48 pridonosi postizanju njezina cilja koji se sastoji, kako to proizlazi iz njezinih uvodnih izjava 7. i 9., u tome da se predvidi, u području potrošačkog kreditiranja, potpuno i obvezatno usklađivanje u čitavom nizu ključnih područja koja se smatraju nužnim kako bi se osiguralo da svi potrošači Unije uživaju visoku i jednaku razinu zaštite svojih interesa te kako bi se olakšalo stvaranje učinkovitog unutarnjeg tržišta potrošačkog kreditiranja (presuda od 21. travnja 2016., Radlinger i Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, t. 61. i navedena sudska praksa).
- 263 Naime, kao što je to već navedeno u točkama 233. i 234. ove presude, iz članka 10. stavka 2. Direktive 2008/48, s obzirom na njezinu uvodnu izjavu 31., proizlazi da je zahtjev, koji se sastoji od toga da se u ugovoru o kreditu sastavljenom na papiru ili na nekom drugom trajnom mediju u jasnom i sažetom obliku navedu elementi iz te odredbe, nužan da se potrošač upozna sa svojim pravima i obvezama. Konkretnije, potrošačeva spoznaja i dobro razumijevanje elemenata koje ugovor o kreditu obvezno mora sadržavati nužni su za pravilno izvršenje tog ugovora, a osobito za ostvarivanje pravâ potrošača (presuda od 9. rujna 2021., Volkswagen Bank i dr., C-33/20, C-155/20 i C-187/20, EU:C:2021:736, t. 70. i 71. i navedena sudska praksa).
- 264 Međutim, kao što se to navodi u točki 253. ove presude, pružanje nepotpune ili pogrešne informacije može se izjednačiti s nepostojanjem informacije samo ako bi se potrošača time dovelo u zabludu o njegovim pravima i obvezama i ako bi on zbog toga sklopio ugovor koji možda ne bi sklopio da je raspolagao svim potpunim i materijalno točnim informacijama.
- 265 Stoga valja smatrati da u slučaju kada se pokaže da je informacija koju je vjerovnik potrošaču pružio na temelju članka 10. stavka 2. Direktive 2008/48 nepotpuna ili netočna, rok za povlačenje počinje teći samo ako nepotpunost ili netočnost te informacije ne može utjecati na sposobnost potrošača da ocijeni opseg svojih prava i obveza na temelju te direktive ni na njegovu odluku da sklopi ugovor te ako ga, ovisno o slučaju, ne može lišiti mogućnosti da svoja prava u biti ostvari pod istim uvjetima kao da je pružena potpuna i točna informacija (vidjeti u tom smislu i po analogiji presude od 9. studenoga 2016., Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, t. 72. i od 19. prosinca 2019., Rust-Hackner i dr., C-355/18 do C-357/18 i C-479/18, EU:C:2019:1123, t. 81.). Na sudu koji je uputio zahtjev je da to provjeri.
- 266 Valja pojasniti i da ako u nacionalnom pravu eventualno postoje mjere čiji je cilj sankcionirati nepotpunost ili netočnost informacija koje su potrošaču pružene na način različit od onog koji je upravo naveden, to ne utječe na pravila za početak isticanja roka za povlačenje. Naime, kao što je to nezavisni odvjetnik u biti utvrdio u točki 146. svojeg mišljenja, činjenica da rok za povlačenje iz ugovora na temelju članka 14. stavka 1. drugog podstavka točke (b) Direktive 2008/48 počinje teći

tek od dana na koji potrošač primi informacije predviđene člankom 10. te direktive izravna je posljedica nepoštovanja obveze koju vjerovnik ima u pogledu toga da potrošaču u ugovoru o kreditu pruži obvezne informacije iz tog članka 10. Međutim, u skladu s člankom 22. stavkom 1. Direktive 2008/48, kad bi se državama članicama omogućilo odstupanje od posljedice koja se člankom 14. stavkom 1. drugim podstavkom točkom (b) navedene direktive pridaje nepoštovanju obveze pružanja informacija koja je osobito predviđena člankom 10. stavkom 2. te direktive, to ne bi bilo u skladu s učincima koje proizvodi potpuno i obvezno usklađivanje koje se tom direktivom provodi u području prava na povlačenje iz ugovora.

- 267 S obzirom na prethodno navedeno, na drugo pitanje točku (b) podtočku (bb), točku (e) i točku (f) u predmetu C-47/21, kao i na drugo pitanje točku (b) podtočku (bb), točku (c) i točku (d) u predmetu C-232/21 valja odgovoriti da članak 14. stavak 1. drugi podstavak točku (b) Direktive 2008/48 treba tumačiti na način da u slučaju kada se pokaže da je informacija koju je vjerovnik potrošaču pružio na temelju članka 10. stavka 2. te direktive nepotpuna ili netočna, rok za povlačenje iz ugovora počinje teći samo ako nepotpunost ili netočnost te informacije ne može utjecati na sposobnost potrošača da ocijeni opseg svojih prava i obveza na temelju navedene direktive ni na njegovu odluku da sklopi ugovor te ako ga, ovisno o slučaju, ne može lišiti mogućnosti da svoja prava u biti ostvari pod istim uvjetima kao da je pružena potpuna i točna informacija.

Drugo pitanje točka (c) u predmetu C-47/21

- 268 Sud koji je uputio zahtjev svojim drugim pitanjem točkom (c) u predmetu C-47/21 u biti pita treba li članak 10. stavak 2. točku (l) Direktive 2008/48 tumačiti na način da se u ugovoru o kreditu kao konkretan postotak moraju navesti stopa zatezne kamate koja se primjenjuje prilikom sklapanja ugovora o kreditu i, kad se ta stopa određuje ovisno o promjenjivoj referentnoj kamatnoj stopi, potonja stopa, kao i mehanizam na temelju kojeg se ona može mijenjati s vremenom.
- 269 U tom pogledu valja podsjetiti na to da, na temelju članka 10. stavka 2. točke (l) Direktive 2008/48, u ugovoru o kreditu treba, među ostalim, jasno i sažeto navesti kamatnu stopu koja se prilikom sklapanja ugovora primjenjuje u slučaju zakašnjelih uplata i mjere prilagodbe te stope.
- 270 S obzirom na sudsku praksu navedenu u točkama 233. do 235. ove presude, Sud je već presudio da se u ugovoru o kreditu kao konkretan postotak mora navesti stopa zatezne kamate koja se primjenjuje prilikom sklapanja tog ugovora i konkretno opisati mehanizam prilagodbe stope zatezne kamate (presuda od 9. rujna 2021., Volkswagen Bank i dr., C-33/20, C-155/20 i C-187/20, EU:C:2021:736, t. 92. i 95.).
- 271 Valja naglasiti da kad se ta stopa određuje s obzirom na promjenjivu referentnu kamatnu stopu, kao što je to slučaj u ugovoru o kojem je riječ u glavnom postupku, potonja stopa se iz istih razloga treba navesti kao konkretan postotak koja se primjenjuje na dan sklapanja ugovora. Način izračuna stope zatezne kamate s obzirom na referentnu kamatnu stopu treba u ugovoru biti prikazan tako da ga lako može razumjeti prosječan potrošač koji nema posebna znanja u području financija, tako da može izračunati stopu zatezne kamate na temelju informacija pruženih u tom ugovoru. Osim toga, u ugovoru o kreditu treba prikazati učestalost izmjene te referentne kamatne stope, i to čak i ako je ona određena nacionalnim odredbama (vidjeti u tom smislu presudu od 9. rujna 2021., Volkswagen Bank i dr., C-33/20, C-155/20 i C-187/20, EU:C:2021:736, t. 94.).

272 S obzirom na prethodno navedeno, na drugo pitanje točku (c) u predmetu C-47/21 valja odgovoriti da članak 10. stavak 2. točku (l) Direktive 2008/48 treba tumačiti na način da se u ugovoru o kreditu kao konkretan postotak mora navesti stopa zatezne kamate koja se primjenjuje prilikom sklapanja ugovora i konkretno opisati mehanizam prilagodbe te stope. Kad se navedena stopa određuje ovisno o referentnoj kamatnoj stopi koja se s vremenom mijenja, u ugovoru o kreditu treba navesti referentnu kamatnu stopu primjenjivu na dan sklapanja ugovora, imajući pritom u vidu da način izračuna zatezne kamate s obzirom na referentnu kamatnu stopu treba u ugovoru biti prikazan tako da ga lako može razumjeti prosječan potrošač koji nema posebna znanja u području financija kako bi mogao izračunati stopu zatezne kamate na temelju informacija pruženih u tom ugovoru. Osim toga, u ugovoru o kreditu treba prikazati učestalost izmjene te referentne kamatne stope, i to čak i ako je ona određena nacionalnim odredbama.

Četvrto pitanje točke (a) do (d) u predmetima C-47/21 i C-232/21

273 Sud koji je uputio zahtjev četvrtim pitanjem točkama (a) do (d) u predmetima C-47/21 i C-232/21 u biti pita treba li članak 14. stavak 1. Direktive 2008/48 tumačiti na način da mu se protivi mogućnost vjerovnika da se valjano poziva na potrošačevu zlouporabu svojeg prava na povlačenje iz ugovora u slučaju kada u ugovoru o kreditu nije bila navedena pa makar i jedna od obveznih informacija iz članka 10. stavka 2. te direktive ili je navedena nepotpuno ili netočno, a da nije valjano priopćena kasnije.

274 Kako bi se odgovorilo na to pitanje i s obzirom na činjenicu da je u jednom od glavnih predmeta koji je doveo do predmeta C-232/21 pravo na povlačenje iz ugovora ostvareno kad je ugovor o kreditu bio u potpunosti izvršen, valja, kao prvo, provjeriti u kojoj mjeri takvo potpuno izvršenje, s obzirom na to da u tom pogledu ne postoje posebne odredbe u Direktivi 2008/48, utječe na zadržavanje prava na povlačenje iz ugovora koje se predviđa njezinim člankom 14. stavkom 1.

275 U tom pogledu valja istaknuti da u skladu s člankom 14. stavkom 1. Direktive 2008/48 potrošač raspolaže pravom na povlačenje u okviru ugovora o kreditu, pri čemu ostvarivanjem tog prava prestaje obveza stranaka da izvrše ugovor o kreditu pod uvjetima i u rokovima iz članka 14. stavka 3. točke (b) te direktive.

276 Osim toga, iz uvodne izjave 34. Direktive 2008/48 proizlazi da se njome predviđa pravo na povlačenje iz ugovora pod uvjetima sličnima onim predviđenima Direktivom 2002/65. Nadalje, time što se u članku 6. stavku 2. točki (c) Direktive 2002/65 određuje da se pravo na povlačenje iz ugovora ne primjenjuje na ugovore koje su obje stranke u potpunosti izvršile na izričit zahtjev potrošača, tom se direktivom izražava načelo prema kojem se u slučaju potpunog izvršenja ugovora ne može u svim okolnostima pozivati na pravo na povlačenje iz ugovora te to načelo treba vrijediti i za Direktivu 2008/48.

277 Usto, u slučaju potpunog izvršenja ugovora o kreditu, obvezom pružanja informacija predviđenom u članku 10. stavku 2. Direktive 2008/48 načelno se više ne može ostvariti cilj koji se nastoji postići tom odredbom, koji se, kao što se to ističe u točkama 233. i 234. ove presude, sastoji u tome da se potrošaču omogući da dobije sve informacije koje su potrebne za pravilno izvršenje ugovora i konkretno za ostvarivanje njegovih prava, među kojima je i njegovo pravo na povlačenje iz ugovora, kako bi se mogao upoznati s opsegom svojih prava i obveza. Iz toga proizlazi da te obveze više nemaju jednaku korisnost nakon što je ugovor potpuno izvršen.

- 278 Naposljetku, valja podsjetiti na to da je Sud, kad je odlučivao o pravu na opoziv koje se predviđa Direktivom Vijeća 85/577/EEZ od 20. prosinca 1985. za zaštitu potrošača u pogledu ugovora sklopljenih izvan poslovnih prostorija (SL 1985., L 372, str. 31.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 13., str. 3.), već presudio da se, u skladu s općim načelima građanskog prava, to pravo ne može ostvariti ako više ne postoji nikakva obveza koja proizlazi iz tog ugovora (vidjeti u tom smislu presudu od 10. travnja 2008., Hamilton, C-412/06, EU:C:2008:215, t. 42.).
- 279 U tim okolnostima, budući da izvršenje ugovora predstavlja prirodni mehanizam prestanka ugovornih obveza, valja smatrati da se, s obzirom na to da u tom pogledu ne postoje konkretne odredbe, potrošač ne može pozvati na pravo na povlačenje iz ugovora koje mu se priznaje člankom 14. stavkom 1. Direktive 2008/48 nakon što su stranke u potpunosti izvršile ugovor o kreditu i nakon što su uzajamne obveze koje proizlaze iz tog ugovora slijedom toga okončane.
- 280 Kao drugo, kad je riječ o pitanju može li se vjerovnik pozvati na to da je potrošač zlorabio pravo na povlačenje iz članka 14. Direktive 2008/48, valja, kao prvo, podsjetiti na to da ta direktiva ne sadržava odredbe kojima se uređuje pitanje potrošačeve zlorabe prava koja mu se dodjeljuju tom direktivom (presuda od 9. rujna 2021., Volkswagen Bank i dr., C-33/20, C-155/20 i C-187/20, EU:C:2021:736, t. 120.).
- 281 Međutim, prema ustaljenoj sudskoj praksi, u pravu Unije postoji opće načelo prava prema kojem se osobe ne mogu prijevarno ili zlorabno pozivati na odredbe prava Unije (presuda od 26. veljače 2019., T Danmark i Y Denmark, C-116/16 i C-117/16, EU:C:2019:135, t. 70. i navedena sudska praksa).
- 282 Od osoba se zahtijeva da poštuju to opće načelo prava. Naime, primjena propisa Unije ne može se proširiti do te mjere da bi se njima pokrile radnje izvršene u svrhu prijevarnog ili zlorabnog korištenja pogodnostima predviđenima pravom Unije (presuda od 26. veljače 2019., T Danmark i Y Denmark, C-116/16 i C-117/16, EU:C:2019:135, t. 71. i navedena sudska praksa).
- 283 Tako iz tog načela proizlazi da država članica mora uskratiti, čak i ako u nacionalnom pravu ne postoje odredbe kojima se takvo uskraćivanje predviđa, korištenje odredbama prava Unije kada se na njih osoba ne poziva kako bi ostvarila ciljeve tih odredaba, nego kako bi ostvarila neku pogodnost koja joj je dodijeljena pravom Unije iako su objektivni uvjeti koji se zahtijevaju za ostvarivanje tražene pogodnosti i koji su predviđeni pravom Unije samo formalno ispunjeni (vidjeti u tom smislu presude od 22. studenoga 2017., Cussens i dr., C-251/16, EU:C:2017:881, t. 32. i 33. i od 26. veljače 2019., T Danmark i Y Denmark, C-116/16 i C-117/16, EU:C:2019:135, t. 72. i 91.).
- 284 Stoga nije relevantno je li načelo prava Unije koje se odnosi na zabranu zlorabe prava propisano odredbama nacionalnog prava, kao ni je li te odredbe, ovisno o slučaju, donio parlament države članice o kojoj je riječ.
- 285 Kao što to proizlazi iz sudske prakse Suda, za dokazivanje zlorabe potrebno je, s jedne strane, dokazati ukupnost objektivnih okolnosti iz kojih proizlazi da, unatoč formalnom poštovanju uvjeta predviđenih propisom Unije, nije ostvaren cilj predviđen njime i, s druge strane, dokazati subjektivni element koji se ogleda u namjeri da se ostvari pogodnost koja proizlazi iz propisa Unije umjetnim stvaranjem uvjeta potrebnih za njezino ostvarenje (presude od 26. veljače 2019., T Danmark i Y Denmark, C-116/16 i C-117/16, EU:C:2019:135, t. 97. i navedena sudska praksa i od 9. rujna 2021., Volkswagen Bank i dr., C-33/20, C-155/20 i C-187/20, EU:C:2021:736, t. 122.).

- 286 Provjera postojanja zlouporabe zahtijeva od suda koji je uputio zahtjev da uzme u obzir sve činjenice i okolnosti slučaja, uključujući one nakon radnje koja navodno predstavlja zlouporabu (vidjeti u tom smislu presudu od 14. travnja 2016., Cervati i Malvi, C-131/14, EU:C:2016:255, t. 35. i navedenu sudsku praksu).
- 287 Stoga je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri, u skladu s pravilima o dokazivanju iz nacionalnog prava, pod uvjetom da se time ne šteti učinkovitosti prava Unije, jesu li u glavnim postupcima, osim u onom iz točke 274. ove presude u kojem je ugovor izvršen u potpunosti, ispunjeni konstitutivni elementi zlouporabe prava, koji se navode u točki 285. ove presude. Međutim, kad Sud odlučuje o prethodnom pitanju, može, ako je potrebno, dati tom sudu pojašnjenja koja ga usmjeravaju u njegovu tumačenju (presude od 28. srpnja 2016., Kratzer, C-423/15, EU:C:2016:604, t. 42. i navedena sudska praksa i od 22. studenoga 2017., Cussens i dr., C-251/16, EU:C:2017:881, t. 59. i navedena sudska praksa).
- 288 U tom pogledu, kao drugo, kad je riječ o postojanju objektivnog elementa koji upućuje na zlouporabu prava i koji se navodi u točki 285. ove presude, Sud je već utvrdio, s jedne strane, da je cilj članka 14. Direktive 2008/48 omogućiti potrošaču da odabere ugovor koji najbolje odgovara njegovim potrebama i da se stoga povuče iz ugovora za koji se utvrdi, nakon što je sklopljen i u roku za razmišljanje predviđenom za ostvarivanje prava na povlačenje, da ne odgovara potrebama tog potrošača. S druge strane, cilj članka 14. stavka 1. drugog podstavka točke (b) te direktive jest osigurati da potrošač dobije sve potrebne informacije kako bi ocijenio opseg svoje ugovorne obveze i kazniti vjerovnika koji mu ne dostavi sve informacije predviđene u članku 10. te direktive (presuda od 9. rujna 2021., Volkswagen Bank i dr., C-33/20, C-155/20 i C-187/20, EU:C:2021:736, t. 123. i 124. i navedena sudska praksa).
- 289 Kako bi se vjerovnika odvratilo od toga da povrijedi obveze koje u skladu s Direktivom 2008/48 ima u odnosu na potrošača, Sud je u točki 126. presude od 9. rujna 2021., Volkswagen Bank i dr. (C-33/20, C-155/20 i C-187/20, EU:C:2021:736), presudio da, ako vjerovnik potrošaču nije dostavio informacije iz članka 10. te direktive, a potrošač se odluči povući iz ugovora o kreditu nakon isteka roka od četrnaest dana nakon sklapanja tog ugovora, taj vjerovnik ne može navedenom potrošaču prigovoriti da je zloupotrijebio svoje pravo na povlačenje iako je vrijeme koje je proteklo između sklapanja tog ugovora i povlačenja potrošača znatno.
- 290 Sud je iz toga zaključio da Direktivu 2008/48 treba tumačiti na način da joj se protivi to da vjerovnik može valjano smatrati da je potrošač zbog znatnog proteka vremena od sklapanja ugovora do ostvarivanja prava na povlačenje predviđenog u članku 14. stavku 1. te direktive zloupotrijebio to pravo, ako se jedna od obveznih informacija iz članka 10. stavka 2. navedene direktive ne nalazi u ugovoru o kreditu i nije ni valjano priopćena kasnije, neovisno o pitanju je li taj potrošač znao za postojanje svojega prava na povlačenje (presuda od 9. rujna 2021., Volkswagen Bank i dr., C-33/20, C-155/20 i C-187/20, EU:C:2021:736, t. 127.).
- 291 Međutim, u tom pogledu valja pojasniti da se, u skladu s odgovorom koji je Sud pružio u točki 267. ove presude, vjerovnik ne može pozivati na zloupotrijebno ostvarivanje prava na povlačenje iz ugovora ako, u slučaju da je u ugovoru navedena nepotpuna ili netočna informacija, rok za povlačenje iz ugovora nije počeo teći jer je utvrđeno da je nepotpunost ili netočnost te informacije utjecala na sposobnost potrošača da ocijeni opseg svojih prava i obveza na temelju Direktive 2008/48 kao i na njegovu odluku da sklopi ugovor.

292 S obzirom na prethodno navedeno, na četvrto pitanje točke (a) do (d) u predmetima C-47/21 i C-232/21 valja odgovoriti da članak 14. stavak 1. Direktive 2008/48 treba tumačiti na način da potpuno izvršenje ugovora o kreditu dovodi do prestanka prava na povlačenje iz ugovora. Usto, vjerovnik se ne može valjano pozivati na to da je potrošač, zbog svojeg postupanja između sklapanja ugovora i ostvarivanja prava na povlačenje iz ugovora odnosno nakon tog ostvarivanja, zlorabno ostvarivao to pravo na povlačenje u slučaju kada zbog navođenja nepotpune ili netočne informacije u ugovoru o kreditu, protivno članku 10. stavku 2. Direktive 2008/48, rok za povlačenje iz ugovora nije počeo teći jer je utvrđeno da je ta nepotpunost ili netočnost utjecala na sposobnost potrošača da ocijeni opseg svojih prava i obveza na temelju Direktive 2008/48 kao i na njegovu odluku da sklopi ugovor.

Treće pitanje točke (a) do (d) u predmetima C-47/21 i C-232/21

293 Sud koji je uputio zahtjev trećim pitanjem točkama (a) do (d) u predmetima C-47/21 i C-232/21 u biti pita treba li Direktivu 2008/48 tumačiti na način da joj se protivi to da se u slučaju kada potrošač ostvaruje svoje pravo na povlačenje iz ugovora u skladu s člankom 14. stavkom 1. te direktive vjerovnik može pozivati na gubitak tog prava na temelju nacionalnih pravnih pravila, i to uključujući ako potrošač nije znao za zadržavanje navedenog prava i/ili ako makar i jedna od obveznih informacija iz članka 10. stavka 2. navedene direktive nije bila navedena u ugovoru o kreditu ili je bila navedena nepotpuno ili netočno, a da nije valjano priopćena kasnije.

294 Kako bi se odgovorilo na to pitanje, valja podsjetiti na to da, kao što to proizlazi iz članka 14. stavka 1. drugog podstavka točke (b) Direktive 2008/48, rok za povlačenje od četrnaest kalendarskih dana počinje teći tek kada su informacije predviđene člankom 10. te direktive pružene potrošaču, ako je taj dan kasniji od dana sklapanja ugovora o kreditu. U navedenom članku 10. nabrojene su informacije koje moraju biti jasno i sažeto definirane u ugovorima o kreditu.

295 Valja podsjetiti na to da iz članka 22. stavka 1. Direktive 2008/48, tumačenog s obzirom na njezine uvodne izjave 9. i 10., proizlazi da je, što se tiče ugovora o kreditu koji ulaze u područje primjene te direktive, njome predviđeno potpuno usklađivanje te je, kao što to proizlazi iz naslova navedenog članka 22., ona obvezujuća. Iz toga slijedi da u područjima koja su posebno obuhvaćena tim usklađivanjem države članice nisu ovlaštene zadržati ili uvesti druge nacionalne odredbe osim onih koje su predviđene tom direktivom (presuda od 9. ožujka 2023., *Sogefinancement*, C-50/22, EU:C:2023:177, t. 27. i navedena sudska praksa).

296 Naime, Sud je već presudio da su vremenske pretpostavke u vezi s potrošačevim korištenjem njegova prava na povlačenje iz ugovora dio usklađivanja izvršenog člankom 14. Direktive 2008/48 i da se stoga – s obzirom na to da ta direktiva ne predviđa nikakvo vremensko ograničenje potrošačeva korištenja njegova prava na povlačenje u slučajevima u kojima mu informacije predviđene člankom 10. navedene direktive nisu bile dostavljene ili su mu dostavljene nepotpuno ili netočno i u kojima, u skladu s odgovorom danim u točki 267. ove presude, rok za povlačenje nije počeo teći – nacionalnim propisom ne može unutar države članice uspostaviti takvo ograničenje, kao što je ono koje proizlazi iz gubitka prava (vidjeti u tom smislu presudu od 9. rujna 2021., *Volkswagen Bank i dr.*, C-33/20, C-155/20 i C-187/20, EU:C:2021:736, t. 116. i 117.).

- 297 U tim okolnostima i kako bi se odgovorilo na pitanja suda koji je uputio zahtjev, nije važno proizlaze li nacionalna pravna pravila o kojima je riječ iz zakona koji je izglasao parlament dotične države članice, je li potrošač znao za zadržavanje prava na povlačenje iz ugovora niti je li vjerovnik mogao pokrenuti rok za povlačenje priopćenjem informacija koje nedostaju, koje su nepotpune ili netočne.
- 298 Isto vrijedi za okolnost koju je njemačka vlada istaknula u svojim pisanim očitovanjima, prema kojoj za gubitak prava prema njemačkom pravu nije potreban samo protek određenog vremenskog razdoblja, nego su potrebne i činjenične okolnosti iz kojih proizlazi da je pravo o kojem je riječ zlouporabljeno. Naime, iz odgovora danog u točki 293. ove presude proizlazi da je takva zlouporaba isključena u situaciji kao što je ona navedena u točki 297. navedene presude.
- 299 S obzirom na prethodno navedeno, na treće pitanje točke (a) do (d) u predmetima C-47/21 i C-232/21 valja odgovoriti da Direktivu 2008/48 treba tumačiti na način da joj se protivi to da se u slučaju kada potrošač ostvaruje svoje pravo na povlačenje iz ugovora u skladu s člankom 14. stavkom 1. te direktive vjerovnik može pozivati na gubitak tog prava na temelju nacionalnih pravnih pravila ako makar i jedna od obveznih informacija iz članka 10. stavka 2. te direktive nije bila navedena u ugovoru o kreditu ili je bila navedena nepotpuno ili netočno, a da nije valjano priopćena kasnije, pa zbog toga nije počeo teći rok za povlačenje iz ugovora predviđen tim člankom 14. stavkom 1.

Peto pitanje u predmetima C-47/21 i C-232/21

- 300 Sud koji je uputio zahtjev petim pitanjem u predmetima C-47/21 i C-232/21 u biti pita treba li članak 14. stavak 1. Direktive 2008/48 tumačiti na način da mu se protivi nacionalni propis kojim se predviđa da potrošač, ako se povuče iz povezanog ugovora o kreditu u smislu članka 3. točke (n) te direktive, vjerovniku treba vratiti proizvod financiran kreditom ili ga pozvati da taj proizvod preuzme prije nego što može zatražiti i dobiti povrat mjesečnih obroka plaćenih u okviru ugovora o kreditu, pri čemu se taj povrat, u slučaju da vjerovnik osporava valjanost povlačenja iz ugovora, može odgoditi do konačnog ishoda sudskog spora.
- 301 U tom pogledu valja podsjetiti na to da se na temelju članka 3. točke (n) Direktive 2008/48 „povezani ugovor o kreditu” definira kao ugovor o kreditu u kojem predmetni kredit služi isključivo za financiranje ugovora o, među ostalim, isporuci proizvoda, kao što je u ovom slučaju motorno vozilo, pod uvjetom da ta dva ugovora čine, s objektivne točke gledišta, trgovačku cjelinu.
- 302 Međutim, Direktiva 2008/48 ne sadržava odredbe kojima se uređuju posljedice potrošačeva povlačenja iz ugovora o kreditu povezanog s ugovorom o isporuci proizvoda. Uostalom, u uvodnoj izjavi 35. te direktive navodi se da ta direktiva ne bi trebala dovoditi u pitanje bilo koje propise predmetnih država članica o vraćanju robe koja je financirana kreditom ili srodnim pitanjima.
- 303 Naime, budući da ne postoji poseban propis Unije u tom području, načini provedbe zaštite potrošača predviđene Direktivom 2008/48 obuhvaćeni su unutarnjim pravnim poretkom država članica na temelju načela njihove procesne autonomije. Međutim, ta pravila ne smiju biti nepovoljnija od onih kojima se uređuju slične unutarnje situacije (načelo ekvivalentnosti), niti smiju biti uređena na način da u praksi onemogućavaju ili pretjerano otežavaju ostvarivanje prava dodijeljenih pravnim poretom Unije (načelo djelotvornosti) (vidjeti po analogiji presudu od 10. lipnja 2021., BNP Paribas Personal Finance, C-776/19 do C-782/19, EU:C:2021:470, t. 27. i navedenu sudsku praksu).

- 304 Kad je riječ o načelu djelotvornosti, koje je jedino relevantno u ovim predmetima, iz sudske prakse Suda proizlazi da svaki slučaj u kojem se postavi pitanje onemogućuje li neka nacionalna postupovna odredba ili pretjerano otežava ostvarivanje prava koja pojedincima dodjeljuje pravni poredak Unije treba ispitati uzimajući u obzir položaj te odredbe u cjelokupnom postupku, kao i tijek postupka i njegove posebnosti pred različitim nacionalnim tijelima. U tom smislu valja, ovisno o slučaju, uzeti u obzir načela na kojima se temelji nacionalni sudski sustav, kao što su zaštita prava obrane, načelo pravne sigurnosti i uredno odvijanje postupka (vidjeti u tom smislu presude od 10. lipnja 2021., BNP Paribas Personal Finance, C-776/19 do C-782/19, EU:C:2021:470, t. 28. i navedenu sudsku praksu i od 17. svibnja 2022., Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, t. 28. i navedenu sudsku praksu).
- 305 U ovom slučaju iz odluka kojima se upućuje zahtjev za prethodnu odluku proizlazi da je na temelju njemačkog prava potrošač u slučaju povlačenja iz ugovora o kreditu i dalje dužan vjerovniku vratiti proizvod financiran tim ugovorom ili pak pozvati vjerovnika da taj proizvod preuzme kako bi mogao zatražiti i dobiti povrat mjesečnih obroka plaćenih na temelju navedenog ugovora, uključujući ako vjerovnik osporava valjanost povlačenja iz ugovora te potrošač stoga mora sudskim putem podnijeti tužbu za povrat i čekati njezin ishod kako bi, u slučaju uspjeha u postupku, dobio povrat mjesečnih obroka.
- 306 Međutim, podložno provjerama koje treba provesti sud koji je uputio zahtjev, valja smatrati da takva postupovna pravila kojima se uređuju pravni učinci ostvarivanja prava na povlačenje iz ugovora koje je predviđeno člankom 14. stavkom 1. Direktive 2008/48 u praksi onemogućuju ili pretjerano otežavaju ostvarivanje tog prava s obzirom na to da potrošač mora vratiti proizvod financiran kreditom ili pozvati vjerovnika da taj proizvod preuzme, pri čemu vjerovnik nije istodobno dužan vratiti mjesečne obroke kredita koje je potrošač već platio.
- 307 S obzirom na prethodno navedeno, na peto pitanje u predmetima C-47/21 i C-232/21 valja odgovoriti da članak 14. stavak 1. Direktive 2008/48, u vezi s načelom djelotvornosti, treba tumačiti na način da mu se protivi nacionalni propis kojim se predviđa da potrošač u slučaju povlačenja iz povezanog ugovora o kreditu u smislu članka 3. točke (n) te direktive vjerovniku mora vratiti proizvod financiran kreditom ili ga pozvati da taj proizvod preuzme, pri čemu taj vjerovnik nije istodobno dužan vratiti mjesečne obroke kredita koje je potrošač već platio.

Troškovi

- 308 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke iz glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (veliko vijeće) odlučuje:

- 1. Članak 2. točku 6. Direktive 2011/83/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2011. o pravima potrošača, izmjeni Direktive Vijeća 93/13/EEZ i Direktive 1999/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 85/577/EEZ i Direktive 97/7/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, u vezi s člankom 3. stavkom 1. Direktive 2011/83,**

treba tumačiti na način da je:

ugovor o leasingu motornog vozila, koji je obilježen činjenicom da se ni tim ni zasebnim ugovorom ne propisuje da potrošač ima obvezu kupnje vozila nakon isteka ugovora, obuhvaćen područjem primjene Direktive 2011/83 kao „ugovor o usluzi” u smislu njezina članka 2. točke 6. Suprotno tomu, takav ugovor nije obuhvaćen ni područjem primjene Direktive 2002/65/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. rujna 2002. o trgovanju na daljinu financijskim uslugama koje su namijenjene potrošačima i o izmjeni Direktive Vijeća 90/619/EEZ i direktiva 97/7/EZ i 98/27/EZ ni područjem primjene Direktive 2008/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ.

2. Članak 2. točku 7. Direktive 2011/83

treba tumačiti na način da se:

ugovor o usluzi, u smislu članka 2. točke 6. te direktive, koji su potrošač i trgovac sklopili uz korištenje sredstva daljinske komunikacije, ne može kvalificirati kao „ugovor na daljinu” u smislu prvonavedene odredbe ako je sklapanju ugovora prethodila pregovaračka faza koja se odvijala u istodobnoj fizičkoj prisutnosti potrošača i posrednika koji djeluje u ime ili za račun trgovca i tijekom koje je taj potrošač primio od tog posrednika, za potrebe tog pregovaranja, sve informacije iz članka 6. navedene direktive te je tom posredniku mogao postaviti pitanja o predviđenom ugovoru ili predloženoj ponudi kako bi otklonio sve dvojbe o dosegu svoje eventualne ugovorne obveze prema trgovcu.

3. Članak 2. točku 8. podtočku (a) Direktive 2011/83

treba tumačiti na način da se:

ugovor o usluzi u smislu članka 2. točke 6. te direktive, koji su sklopili potrošač i trgovac, ne može kvalificirati kao „ugovor sklopljen izvan poslovnih prostorija” u smislu prvonavedene odredbe ako se potrošač tijekom pripremne faze za sklapanje ugovora korištenjem sredstva daljinske komunikacije, uputio u poslovne prostorije posrednika koji u pregovorima o tom ugovoru djeluje u ime ili za račun trgovca, ali posluje u drukčijem području djelatnosti od tog trgovca, pod uvjetom da je taj potrošač, kao prosječan potrošač koji je uobičajeno obaviješten te postupa s dužnom pažnjom i razboritošću, mogao očekivati da će, ako se uputi u poslovne prostorije posrednika, posrednik stupiti u kontakt s njim u svrhu pregovora o ugovoru o usluzi i sklapanja tog ugovora s trgovcem i da je usto lako mogao razumjeti da taj posrednik djeluje u ime i za račun navedenog trgovca.

4. Članak 16. točku (l) Direktive 2011/83

treba tumačiti na način da je:

izuzećem od prava na povlačenje iz ugovora koje se tom odredbom predviđa za ugovore na daljinu ili sklopljene izvan poslovnih prostorija koji su obuhvaćeni područjem primjene te direktive te se odnose na usluge iznajmljivanja automobila i sadržavaju

konkretan datum ili rok izvršenja obuhvaćen ugovor o leasingu motornog vozila, koji su sklopili trgovac i potrošač i koji se kvalificira kao ugovor o usluzi koji je sklopljen na daljinu ili izvan poslovnih prostorija u smislu navedene direktive ako je glavni predmet tog ugovora omogućiti potrošaču da u konkretnom razdoblju koje je predviđeno navedenim ugovorom uporabljuje vozilo, u zamjenu za redovito plaćanje novčanih iznosa.

5. Članak 10. stavak 2. točku (p) Direktive 2008/48

treba tumačiti na način da mu se:

protivi nacionalni propis kojim se uspostavlja pravna pretpostavka prema kojoj trgovac poštuje svoju obvezu informiranja potrošača o njegovu pravu na povlačenje iz ugovora ako taj trgovac u ugovoru upućuje na nacionalne odredbe u kojima se pak upućuje na regulatorni obrazac s informacijama u tom pogledu i pritom upotrebljava odredbe iz tog obrasca koje nisu u skladu sa zahtjevima iz te odredbe direktive. Ako se nacionalni propis o kojem je riječ ne može tumačiti u skladu s Direktivom 2008/48, nacionalni sud koji odlučuje o sporu koji se vodi isključivo između pojedinaca nije dužan izuzeti iz primjene takav propis samo na temelju prava Unije, ne dovodeći pritom u pitanje mogućnost tog suda da ga izuzme iz primjene na temelju unutarnjeg prava kao ni, ako to ne učini, pravo stranke koja je oštećena zbog neusklađenosti nacionalnog prava s pravom Unije da zahtijeva popravljavanje štete koju je zbog toga pretrpjela.

6. Članak 10. stavak 2. točku (p) Direktive 2008/48, u vezi s njezinim člankom 14. stavkom 3. točkom (b),

treba tumačiti na način da:

iznos kamata koji se plaća dnevno i koji treba navesti u ugovoru o kreditu na temelju te odredbe, a koji se primjenjuje u slučaju da potrošač ostvari pravo na povlačenje iz ugovora, ni u kojem slučaju ne smije biti veći od iznosa koji se izračunava na temelju ugovorne kamatne stope koja je dogovorena u tom ugovoru. Informacije koje su u ugovoru navedene u pogledu iznosa kamata koji se plaća dnevno moraju biti jasne i sažete tako da, među ostalim, u vezi s drugim informacijama ne sadržavaju nikakvu proturječnost koja prosječnog potrošača koji je uobičajeno obaviješten te postupa s dužnom pažnjom i razboritošću objektivno može dovesti u zabludu u pogledu iznosa kamate koji se plaća dnevno i koji će u konačnici morati platiti. U slučaju da se ne navedu takve informacije, nije potrebno platiti nikakav iznos kamate koji se plaća dnevno.

7. Članak 10. stavak 2. točku (t) Direktive 2008/48

treba tumačiti na način da se:

u ugovoru o kreditu moraju navesti bitne informacije o svim postupcima izvansudske pritužbe ili mehanizma obeštećenja za potrošače i, po potrebi, trošak svakog od njih, informacija podnosi li se pritužbu ili pravni lijek pismeno ili elektroničkim putem, poštanska ili elektronička adresa na koju treba poslati tu pritužbu ili pravni lijek i drugi formalni uvjeti koji se primjenjuju na tu pritužbu ili na taj pravni lijek, pri čemu nije dovoljno puko pozivanje, izvršeno u ugovoru o kreditu, na poslovnik koji je dostupan

na zahtjev ili kojem se može pristupiti na internetu ili na drugi akt ili dokument koji se odnosi na pravila pristupa postupcima izvansudske pritužbe ili mehanizma obeštećenja.

8. Članak 10. stavak 2. točku (r) Direktive 2008/48

treba tumačiti na način da se:

u ugovoru o kreditu, radi izračuna kompenzacije koju je potrebno platiti u slučaju prijevremene otplate kredita, načelno mora navesti način njezina izračuna na konkretan i lako razumljiv način za prosječnog potrošača koji je uobičajeno obaviješten te postupka s dužnom pažnjom i razboritošću, tako da on može odrediti iznos kompenzacije koju treba platiti u slučaju prijevremene otplate na temelju informacija pruženih u tom ugovoru. S obzirom na to, čak i ako nije naveden konkretan i lako razumljiv način izračuna, takav ugovor može ispunjavati obvezu iz te odredbe ako sadržava druge elemente koji potrošaču omogućuju da lako odredi iznos kompenzacije o kojoj je riječ, osobito njezin maksimalni iznos koji će trebati platiti u slučaju prijevremene otplate kredita.

9. Članak 14. stavak 1. drugi podstavak točku (b) Direktive 2008/48

treba tumačiti na način da:

u slučaju kada se pokaže da je informacija koju je vjerovnik potrošaču pružio na temelju članka 10. stavka 2. te direktive nepotpuna ili netočna, rok za povlačenje počinje teći samo ako nepotpunost ili netočnost te informacije ne može utjecati na sposobnost potrošača da ocijeni opseg svojih prava i obveza na temelju navedene direktive ni na njegovu odluku da sklopi ugovor te ako ga, ovisno o slučaju, ne može lišiti mogućnosti da svoja prava u biti ostvari pod istim uvjetima kao da je pružena potpuna i točna informacija.

10. Članak 10. stavak 2. točku (l) Direktive 2008/48

treba tumačiti na način da se:

u ugovoru o kreditu kao konkretan postotak mora navesti stopa zatezne kamate koja se primjenjuje prilikom sklapanja ugovora i konkretno opisati mehanizam prilagodbe te stope. Kad se navedena stopa određuje ovisno o referentnoj kamatnoj stopi koja se s vremenom mijenja, u ugovoru o kreditu treba navesti referentnu kamatnu stopu primjenjivu na dan sklapanja ugovora, imajući pritom u vidu da način izračuna zatezne kamate s obzirom na referentnu kamatnu stopu treba u ugovoru biti prikazan tako da ga lako može razumjeti prosječan potrošač koji nema posebna znanja u području financija kako bi mogao izračunati stopu zatezne kamate na temelju informacija pruženih u tom ugovoru. Osim toga, u ugovoru o kreditu treba prikazati učestalost izmjene te referentne kamatne stope, i to čak i ako je ona određena nacionalnim odredbama.

11. Članak 14. stavak 1. Direktive 2008/48

treba tumačiti na način da:

potpuno izvršenje ugovora o kreditu dovodi do prestanka prava na povlačenje iz ugovora. Usto, vjerovnik se ne može valjano pozivati na to da je potrošač, zbog svojeg postupanja između sklapanja ugovora i ostvarivanja prava na povlačenje iz ugovora odnosno nakon tog ostvarivanja, zlorabno ostvarivao to pravo na povlačenje u slučaju kada zbog navođenja nepotpune ili netočne informacije u ugovoru o kreditu, protivno članku 10. stavku 2. Direktive 2008/48, rok za povlačenje iz ugovora nije počeo teći jer je utvrđeno da je ta nepotpunost ili netočnost utjecala na sposobnost potrošača da ocijeni opseg svojih prava i obveza na temelju Direktive 2008/48 kao i na njegovu odluku da sklopi ugovor.

12. Direktivu 2008/48

treba tumačiti na način da joj se:

protivi to da se u slučaju kada potrošač ostvaruje svoje pravo na povlačenje iz ugovora u skladu s člankom 14. stavkom 1. te direktive vjerovnik može pozivati na gubitak tog prava na temelju nacionalnih pravila ako makar i jedna od obveznih informacija iz članka 10. stavka 2. te direktive nije bila navedena u ugovoru o kreditu ili je bila navedena nepotpuno ili netočno, a da nije valjano priopćena kasnije, pa zbog toga nije počeo teći rok za povlačenje iz ugovora predviđen tim člankom 14. stavkom 1.

13. Članak 14. stavak 1. Direktive 2008/48, u vezi s načelom djelotvornosti,

treba tumačiti na način da mu se:

protivi nacionalni propis kojim se predviđa da potrošač u slučaju povlačenja iz povezanog ugovora o kreditu u smislu članka 3. točke (n) te direktive vjerovniku mora vratiti proizvod financiran kreditom ili ga pozvati da taj proizvod preuzme, pri čemu taj vjerovnik nije istodobno dužan vratiti mjesečne obroke kredita koje je potrošač već platio.

Potpisi